

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1989

САФО ОЧИЛ

*Айтсамми
ё айтмасам*

Шеърлар
Қўшиқлар
Достонлар

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1989

Китоб муаллиф ҳисобидан чоп этилди.

Очил, Сафо.

Айтсамми ё айтмасам: [Шеър, қўшиқ, дostonлар] / [Кириш сўзи С. Очилники].—Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1989.—344б.

Иқтидорли шоир ва танқидчи Сафо Очил «Умидвор қушча», «Қамалак ва сумалак» сингари болаларбop шеърй китоблари, «Замин садолари» номли адабий-танқидий мақолалар тўплами билан маълум. У қарийб 30 йилдан ошиқ давр ичида ёзган шеър, қўшиқ ва дostonларидан саралаб ушбу «Айтсамми ё айтмасам» китобига жамлади.

Сафо Очил бу асарларида замонамиз кишилари қувонч ва ташвишларини, орзу-умидларини, Ҳақиқат ва Адoлат тантанаси учун кураш мотивларини тараннум этган.

Очил, С. Говорить или не говорить: Стихи, песни, поэмы.

А 4702620202—150 Доп.—89
М352—(89)—89
ISBN 5-635-00611-6

Уз2

Қадрли шеърхон ва қўшиқсеварлар!

Ҳар бир шоир халқдан, атроф-муҳитдан, табиатдан олган таассуротларини тафаккур ҳамда илҳом элагидан ўтказиб, уларни шеър шаклида қозғоғза туширади ва айни чоқда ўз халқига етказишга интилади.

Мен ҳам 1955 йилдан буён баҳоли қудрат шеър машқ қилиб келаман. Уларнинг кўпчилиги Хоразм музофоти ва республика матбуотида эълон қилинган, айримлари турли нашриётларда чоп этилган «Умидзор қушча», «Камалак ва сумалак» деган китобларимга кирган. Баъзилари эса Олмахон Ҳайтова, Қувондиқ Искандаров, Ортиқ Отажонов, Отажон Худойшукуров, Бахтиёр Йўлдошев, Шариф Султонов, Ғуломжон Ёқубов, Шермат Файзуллаев каби истеъдодли ва таниқли хонандалар томонидан қўшиқ қилиб куйланган.

Шу шеър, қўшиқ ва достонларимни қўлингиздаги «Айтсамми ё айтмасам» номли китобимга жамладим. Унга кирган асарларга баҳо бериш эса Сизнинг ҳукмингизга ҳавола, азиз шеърхон!

САФО ОЧИЛ

ЛАҲЗАЛАР

ҚАЙТА ҚУРАЙЛИК

Ташқарига чопинглар,
ташқарига!
Чўчиманг шамолдан,
ёмғирдан,
бўрондан...

(Чўлпон Эргаш)

Кўп ўтириб қолдик,
Бир жойда —
хонада
Шов-шув
давом этади ҳамон
Авжида ўйин-кулгу.
Кўп ўтириб қолдик...
Ташқарига чиқайлик!

Қизиқ эди,
шахматдаги
ур-сурлар;
шоҳ мотлиги,
фарзиннинг кажравлиги,
Янги тикилган
ўйиннинг барбодлиги!
Жонга тегди фирромлик,
Ташқарига чиқайлик.

Қўрқманглар,
эй жўралар,
Тумов бўлмассиз, ахир!
Ҳар ёнда
Сигарет дуди,
Нафас олиш кўп оғир,
Оғир.
Топай десангиз ҳузур,
Ташқарига чиқайлик!

Дим бўлиб кетди хона,
Тоза ҳаво йўқ-ку,
Йўқ!
Дўстлар,
наҳот сезмайсиз буни,
Қандоқ чидайлик ортиқ?

Дим бўлиб кетди хона,
Ташқарига чиқайлик.

Еллар эсмоқда майин,
Майин майсалар титрар дир-дир.
Туринглар,
ҳол сўрайлик..
хўрсинар улар оғир
Сўзимизу ишимизни,
Дилимизу тилимизни...
Хулласи калом,
юриш-туришимизни,
бир-бирига мос қилиб,
қайта қурайлик!
Еллар эсмоқда майин.
Кенглик ҳар нега қодир
Ташқарига чиқайлик!

Баҳордан даракдир бу,
Элларга жар солайлик.
Янги экин-тикинни
бошлаб қўя қолайлик!
Майин еллар —
Баҳордан даракдир бу.
Ташқарига чиқайлик...

Ташқарига чиқайлик!

КУЙ КЕЛМОҚДА

Дарё томон чиқдим, тўлқинлардан,
Сувда қуёш акси — ёлқинлардан,
Тўлқин ўпиб қочган қирғоқлардан,
Қирғоқдаги турфа ўтлоқлардан,
Куй келмоқда, куй.

Гулбаргдаги шаффоф шудринглардан,
Ҳў, чайқалар қурган гурунглардан,
Сочин тараб турган мажнунтолдан,
Табиат куйлаган истиқболдан,
Куй келмоқда, куй.

Қирғоқда ўлтирар бир париваш,
Сочлар ёйиқ. Куйлар... Куйи оташ,
Қўшиғи айламиш дилни кўклам,
Оҳанги сеҳргар, ажиб кўркам,
Куй келмоқда, куй.

Сувларнинг жилвагар шилдираши,
Қушларнинг умидвор чулдираши,
Табиат безаги — тўқайлардан,
Тўқайзорда сайроқ тўрғайлардан,
Куй келмоқда, куй.

Жайхун қирғоғида бир ўлка бор,
Мисли соҳибжамол, шижоаткор.
Киндик қоним томган, эй Хоразм,
Сенга қулоқ тутсам, солсам разм,
Куй келмоқда, куй.

Келажак куйи бу, дилга ҳузур,
Халқимга куйлайман уни мағрур.
Ўйинқароқ шўх-шўх охулардан,
Охулардай гўзал туйғулардан,
Куй келмоқда, куй...

ХОРАЗМДА БАҲОР

Нурланиб кетди осмон,
Ғоят ушалди армон!
Инон, дўстгинам, инон,
Қайта қуриш завқидан,
Қалбим тўла ҳаяжон!..
Билмасанг гар, билиб қўй,
Энди Хоразмда тўй.
Таралди ажиб миш-миш:
«Қиш кетиб, баҳор келмиш».
Боғлар очилмиш, кулмиш,
Қарс уриб ўйнасам гар,
Кимдир ҳайрон тикилмиш...
Билмасанг, ҳой, билиб қўй,
Бугун Хоразмда тўй.
Қаранг баҳорга мундоқ,
Нияти аён шундоқ.
Меҳри қайноқдир, қайноқ,
Кезиб у эл оралаб,
Юрт дардин ўйлар ҳар чоқ.
Билмасанг гар билиб қўй,
Энди Хоразмда тўй.
Маслагимиз элга ёр,
Умидимиз улуғвор.
Юртга меҳримиз нисор, .
Севинчим яширолмай,
Дўстгинам, айтай такрор:
Билмасанг гар билиб қўй,
Энди Хоразмда тўй.
Сен асли иззатталаб,
Қилмасдан иззат талаб,
Кел, хофиз, куй басталаб,
Кел, боғбон, гул дасталаб,
Янграб турсин нафис куй,
Тараб турсин гуллар бўй,
Ахир, Хоразмда тўй!

ТУНДАГИ ЕЛҒИЗЛИК

(Ҳолат)

Қуёшга сиғинаман,
Зар тож кийган қуёшга!..

Кунбўйи
ўртанди қалбгинам
нотинч сукунат сасидан...
Ва сесканиб дафъатан
қопга қамалган
нажотсиз
ваҳший бир мушукдай
типирчилаб,
уриндим-эй ҳар ёнга.
Бардош бера олмадим
туннинг исканжасига.
Чидолмай
сапчиб-сапчиб
осмонга,
тишлаб-тишлаб олдим мен
уфқнинг кўксидан.
Уфқнинг тимқора кўкси гўзал!

— Ҳо-ой ки-им бо-ор?

— Ҳеч ким.

Тунга сиғинаман,
иложсиз,

мадорсиз.

туби кўринмас жар, у
сень,

мени,

уни чорлаб қаърига
«олқишлаб» ўқийди
юракни тарс ёргудек
ваҳшатли сукунат қўшиғин
куйлаб даҳшатли бир овоз ила

қулоқларим қилмоқда қар.
Тўлиб кетди кўкрагим,
Томоғимда юрак омонат!..

Булутлар
таскин бергандай, таскин
Гўё ҳамдари бўлгандай,
аврар,
шивирлар.

Яна жим...
Шунда уфқни опичлаб
такрор кўксимга ёниб босдим,
Илоҳий бир куч билан.
Бундан-эй,
рашки келди туннинг
чоки сўкилди,
Ахир,
уни ўпгандим,
қучгандим,
ғазаб билан,
азоб билан,
ҳавас билан,
ўч билан!
Бормоқда оламнинг кўзи ёриб.

Ана,
уфқнинг бетида
тишим ўрни
кўринди қизариб!..

Тунга,
Сукунатга сиғинаман!

ТОШКЕНТДАН ГАПИРАМАН

Икки минг йиллик умр,
Хаёлдан ўтар бир-бир:
Сеҳрли бир қишлоқдан,
Қадимий Шош, Илоқдан —
Тошкентдан гапираман.

Қуёши айлар юмуш,
Зарраси — олтин, кумуш.
Тунни кўзга илмаган,
Кибру ҳаво билмаган,
Тошкентдан гапираман.

Ўтди йиллар, асрлар,
Қуриб қанча қасрлар...
Ҳарёғин обод этган,
Ўзлигин бунёд этган,
Тошкентдан гапираман.

Дўстлик шаҳри бу, дўстлик,
Одамлари бир сўзлик.
Таскин топар кўнгиллар,
Тутиб анвои гуллар,
Тошкентдан гапираман.

Ҳамма ёқ яшнаб гулгун
Ўзгариб кетди бутун,
Шаҳримиз қиёфаси —
Худди тўй арафаси!
Тошкентдан гапираман.

Ўзбек, туркман, озар, русь,
Татар, қозоғу қирғиз...
Ташлаймиз бирга қадам,
Бахтимиз кўзлаб ҳар дам,
Тошкентдан гапираман.

Қулоқ бер менга, жаҳон,
Шодлигим гўё уммон!
Тўймисан тўй-да, бай-бай,
Ўзим ўзимга сиғмай
Тошкентдан гапираман.

РУС УРМОНЛАРИН СОҒИНИБ...

Зумрад ўрмон, бепоён ўрмон,
Завқ бағишлар чарчоқ дилларга.
Боргим келар ўрмонга томон,
Қолиб кетай узоқ йилларга,
Тенги йўқ рус ўрмонлари бу,
Юрагимнинг армонлари бу.

Япроқларин шитирлашидан,
Ўргангайман айтар сўзимни.
Қушларин хуш патирлашидан,
Ўргангайман тутмоқ ўзимни.
Тенги йўқ рус ўрмонлари бу,
Юрагимнинг армонлари бу.

Юрмоқликни, ҳайқирмоқликни,
Ўрганайин олғир, шеридан,
Ҳам баралла сайрамоқликни,
Булбулларин нафис шеърдан,
Тенги йўқ рус ўрмонлари бу,
Юрагимнинг армонлари бу.

Ҳавосию навоси-гулёр,
Ҳис бағишлар нозик қайини.
Асир этмиш, бўлганман хуштор,
Айтмоқ бўлган гапим тайини:
Тенги йўқ рус ўрмонлари бу,
Юрагимнинг армонлари бу.

Оғир кунда боқар ҳарқалай,
Меҳри қайноқ дилбар ошнам,
Қайинлару соҳиб қарағай,
Бир умрга суюкли эркам.
Тенги йўқ рус ўрмонлари бу,
Юрагимнинг армонлари бу.

Хузурингга, эй элдош дўстим,
Қўшиқ бўлиб такрор қайтурман,
Билганлардан ўрганиш қасдим,
Бийрон сўзлаб барин айтурман:
Тенги йўқ рус ўрмонлари бу,
Юрагимнинг армонлари бу.

ЭЛ СОҒИНЧИ

Адил йўлни излаб юриб, бирдан сурундим
Найлай, дўстлар, равон йўлдан айра тушмишам.
Гулшан дея гулхан ичра куйиб, урундим;
Киндик қоним томган элдан айра тушмишам.

Қамдир менга элим учун чеккан азобим,
Ғанимларга чексиз лекин қаҳру ғазабим,
Хоразмийдир асли ўзи насли насабим,
Киндик қоним томган элдин айра тушмишам.

Амударё, кутгил мени, кутгил умидвор,
Лойли-лойли сувларингдан қониб ичгум бор,
Томчиларинг кипригимда титрар шошқатор,
Киндик қоним томган элдан айра тушмишам.

Тарихини суйган ёлғиз Сафо Очилми,
Шу дард билан куйган ёлғиз Сафо Очилми,
Аламлардан тўйган ёлғиз Сафо Очилми,
Киндик қоним томган элдан айра тушмишам.

СЕҲРЛИ КАПАЛАК

Топширилди пиллалар тамом,
Ошиб кетди планлар жуда.
Яшириниб қолибди бири,
Кўзга илмай печка устида.

Қаҳратон қиш. Атроф музлаган,
Хона ичра баланд ҳарорат.
Келар ненинг шитир-шитири?
Уйқум келмас, қолмади тоқат.

«Остин-устин» қилдим хонани,
Тополмасдан изладим ҳалак.
Печка устин кўрсам охири,
Пилла ичра ишлар капалак.

Ёруғликни қўмсаб бечора,
Кўзгатарди бирам ҳавасни.
Тиним билмас зулмат асири,
Йиртиб чиқар бир кун «қафас»ни.

БУЙТЕРАК

Узгача шовуллар Шовот* бўйида,
Сувларга термилиб мағрур бўйтерак.
Уй сураб мусаффо ҳаво қўйнида,
Қилгандай у бошини сарак-сарак.

Ўрнак олиб ундан сув ҳам жимирлар,
Дилда илҳом ҳамоҳангдир, мавжига.
Мавждан тўлқинланиб барглар шивирлар,
Сирли қўшиқ минар яна авжига.

Кимдир чопди. Қилди шохлардан маҳрум,
Шоҳона айвонга бўлди у устун.
Сўнг суянди «қотил», устун эса жим,
Мағрур турар, бўлдим, дегандай устун.

Боринг дўстлар, тўнка терак ёнига,
Тубидан унмоқда ёш ниҳол-мурғак.
Боринг дўстлар, ўша мурғак ёнига,
Сизга сўзлаб берар ажиб бир эртақ.

Безовта хўрсинар Шовот бўйида,
Ҳаётга термилиб митти бўйтерак.
Уй сураб мусаффо ҳаво қўйнида,
Қилгандай у бошини сарак-сарак...

* * *

Ариқ бўйи,
гўзал экан субҳидам.
Ўтирибман,
тўлқиндай чайқалиб ман.
Гоҳ уфқларга боқиб,
Хаёл сураман, хаёл.

* Шовот — Урганч шаҳри ўртасидан ўтадиган канал номи.

Ана,
учиб келар
кўкда турналар алҳол,
найзасимон
изларида
камалак шодон
учиб ўтдилар,
учиб кетдилар.
Сўнг...
Яна...
Кучли шамол турди.
Тўлқин қирғоқларга урилди.
Сачраб келиб томчилар,
Ногоҳ менга урилар
Сесканаман,
Ва англайман;
менга суйканиб,
исинмоқчи улар.

* * *

Қарвон ўтар,
Ит ҳураар.
(халқ мақоли)

Узоқ-узоқ сафарга,
Отланибди бир қарвон.
Қўнғироқлар сасида,
Дайдиб инграйди армон.

Ёниб тингларди уни,
Қанча-қанча овуллар.
Тоғу тошга бош урар,
Изғиринлар, довуллар.

Сукут сақларди олам,
Қарвоннинг қўшиғидан,
Яшинлар-эй булутни
Ўтказарди тиғидан.

Қарвон эса бепарво,
Олға юрар, бари бир.
Афсус, изидан қолмай,
Қувлаб борар шум тақдир...

ҲАМҚИШЛОҚЛАРИМГА

Ҳамқишлоқлар, сизга бир сўз дегим келади,
Шу сўзни излаб кезмоқдаман саргардон.
Уша сўзлар қайлардадир жилва қилади,
Билмам, билмам, етарканман унга қай замон!
Ҳамқишлоқлар, сизга бир сўз дегим келади.

Типирчилар қўл-оёғи бешиқбанд гўдак,
Йиғлар... даладаги она кўкрагин қўмсаб.
Шундай қўмсаш дарди билан ёнурман ҳалак,
Овози бўғилди аммо, айтолмай бир гап
Типирчилар қўл-оёғи бешиқбанд гўдак.

Мен гўдакмас, эрк ҳам бермам тилимга бироқ,
Рости, ўз тилимни ўзим қиламан таъқиб.
Гоҳи-гоҳи ухлагандай ётаман уйғоқ,
Ва ичимда дейман шу чоқ ёниб-тутақиб:
— Мен гўдакмас, эрк ҳам бермам тилимга бироқ.

Минг розиман, майли, бўлсам бўлай бешиқбанд,
Минг розиман шу гўдаклик кезимга қайтсам.
Ахир, айтилади илиқ сўзлардан ҳарчанд,
Айб қилманг такрор-такрор шу гапим айтсам:
— Минг розиман, майли, бўлсам бўлай бешиқбанд.

Мен орзуманд илиқ сўзлар! Билиб қўйингиз,
Туғилдим-ку мен ҳам шундай ҳамма қатори.
Такрорлайман эшитганим, майли, йўйингиз,
Е қанотсиз қушга, майли, сананг хумори.
Мен орзуманд илиқ сўзлар, билиб қўйингиз.

Мен орзуманд сўзлар, сизни излайман тинмай,
Ҳамқишлоқларим ҳам балки сизга интизор.
Юрагимни очмоқдаман бугун тортинмай,
Омадли одамлар каби мен ҳам бахтиёр.
Мен орзуманд сўзлар, сизни излайман тинмай.

Гоҳи тилга қўнар. Севинч сиғмас оламга,
Бироқ унутама кўплар билан сўзлашсам.
Бу не бахт, жабр қилар, ҳайҳот, одамга,
Қор остида бойчечаклар билан бўзлашсам,
Такрор тилга қўнар. Севинч сиғмас оламга.

Ҳамқишлоқлар, сизга бир сўз дегим келади,
Уша сўзни излаб кезмоқдаман саргардон.
Уша сўзлар қайлардадир жилва қилади,
Билмам, билмам, етарканман унга қай замон?
Ҳамқишлоқлар, сизга бир сўз дегим келади...

* * *

Қўлингиздан ўпсам-эй,
Ҳазилкашсиз, дедингиз.
Кўзимга қараб шундоқ,
Жоним, мени едингиз.

Танда уйғонди титроқ,
Шунда ўзим тутолмай,
Сарвдек камолингизга,
Қараб қолдим кетолмай.

Киприкларингиз ўқдек,
Юрагимга қадалди.
Қалбим-чи, холингиздан,
Ушбу шеърни ёд олди...

Қўлингиздан ўпсам-эй,
Ҳазилкашсиз, дедингиз.
Кўзимга қараб шундоқ,
Жоним, мени едингиз!

ЯХШИЛИКНИНГ ЁВЛАРИ

Туш кўраман, ғалати тушлар;
(Уйланмаган ҳеч бири ҳеч ҳам.)
Қуюн ичра типирлар қушлар,
Айтиб берсам, йўяди аям:

— Ажина.

Товуқ роса каттаяр эмиш,
Фил оғзидан катта оғзи ҳам,
Бургутларни қилармиш емиш,
Айтиб берсам, йўяди аям:

— Ажина.

Кўл бўйидан кетардим ёлғиз,
Қўрққанымдан айтардим қўшиқ.
Даҳшатли куй келар, изма-из,
Десам, аям қўярди қўшиб:

— Ажина.

Деразамдан кириб бир махлуқ,
Кўкрагимдан босарди маҳкам.
Қўзғололмай, сўзлолмай қолдим,
Айтиб берсам, йўярди аям:

— Ажина.

Ажиналар нечун йўлимда,
Тушларимда нечун ажина?
Тушда эрким бўлмас қўлимда,
Тушларимдан қиламан гина...

Кундан-кунга улғайдим, ўсдим,
Учрамади ажина деган.
Кейин билсам: ажина, дўстим,—
Яхшилиқнинг ёвлари экан!

ЮЛДУЗИМ

Тун бўйи ёғиб чиққан сел,
Қорга айланди кундузи.
Манглайин уриб ногоҳон,
(Йиғлайди бахтим Юлдузи.)

Шунда йиғламанг дейману,
Юрагим недир таталар.
Уни-да қийнайди балки,
Ўзи йўл қўйган хатолар.

Қўлидан ушлагим келар,
Шу орзу билан эдим маст.
Дилда ҳокимдир андиша,
Ёки у мени хушламас.

Гоҳида йиғидан тиниб,
Ташлаб қўярди кўз қирин.
(Кўзлари орқали менга)
Билдирди ногоҳ дил сирин.

Сирин — ўзимнинг сиримдир.
Қалбимга ишқ ипи боғлиқ.
Покиза меҳрим олдида,
Қор ҳам кўринмоқда доғлиқ...

Тун бўйи ёғиб чиққан сел,
Қорга айланди кундузи.
Кенгликка талпиниб ногоҳ,
Йиғлайди бахтим Юлдузи!

Тоғ бошида шу пайт бир лола
Кетди кўзларимга кўришиб.
Қизиқсиниб бамисли бола,
Борурман олмоққа уришиб.

Йўлга чиқдим, сўқмоқ йўл қолди,
Водийларга боқдим керилиб.
Аммо, афсус, қараб юксакка,
Йиқилдим тошларга урилиб.

Сўзлайман тошларга дафъатан,
Энг теран ҳисларга берилиб:
— Шоир-ку, умид-ла юрганда,
Турсангиз бўлмасми сурилиб?

Гўё мени писанд қилмасдан,
Тошлар ҳам гапирди эришиб:
— Юрар йўлинг билиб юурсан,
Турсанг агар шундай суришиб.

Ҳаётни кўриб-кўриб,
Ўлимнинг бағри оғрир,
Ахир, ўлимдан кўра
Ҳаётнинг ўзи оғир.

Шундай кунларга қолдим,
Турмуш дегани шундоқ.
Қонунда айтилгандек,
Кун кўролмадим мундоқ.

Эҳе, қонунлар бошқа,
Ҳаёт бошқа экан-эй.
Ҳаёт денгизи ичра
Сузиб борар елкан-эй.

Тўлқинлар чайқаб кўрар,
Елкан титрайди дир-дир.
Сўнг олис-олисларга
Судради уни тақдир.

Домига тортар гирдоб,
Бош узра қора қуюн.
Қўринг, ҳали бу ҳаёт
Кўрсатади кўп ўйин...

Ҳаётни кўриб-кўриб,
Ўлимнинг бағри оғрир.
Ахир, ўлимдан кўра
Ҳаётнинг ўзи оғир.

ҲОЛАТ

Қушлар мисол учиб борурман,
Қушлар мисол бордир қанотим,
Булутлардан кечиб борурман,
Қайси қушман, билмайман отим.

Одамлардай куйлайман қўшиқ,
Ҳайқираман шодлигим жўшиб,
Барча қушлар менга парвона.
Билмам, қайга бўлдим равона?

Юксакларда эмиш парвозим,
Гўё чизиқ дарёлар шу чоқ.
Жуда баланд менинг овозим,
Лол қаршимда момақалди роқ.

Уқ узилди менга дафъатан,
Уни кўриб турибман шундоқ.
Отган ўқлар тегмаган билан,
Яраланди қалбим менинг, оҳ...

Қимга керак бўлдийкин жоним,
Қимдир қилган жаллодий ният.
Ушалмаса наҳот армоним?..
Тушим экан бари хайрият.

Уриндиқда ўлтирардик ёнма-ён,
Сенинг билан роз айтишиб, Юлдузим.
Армонларим шунда ютар эди қон,
Сезмадингми, эй, қошлари қундузим!

Тушларимни сенга айтдим, сувгамас,
Истиқболнинг тушларимда яширин...
Дилда борим айтиб қўйиш мендан қарз,
Ҳаётингни, ишон, қиламан ширин.

Ишон, ишон, ишон, Юлдузим, менга,
Онт ичаман муҳаббатга тиз чўкиб,
Учинчи ёт тошбағирни кўркингга
Йўл қўймайман туришини кўз тикиб.

Қўлингни сўрайман, рухсат берсанг, бас,
Кимларгадир эрмак қилиб қўймайман.
Эрмак бўлсанг юрагимга кетар дарз,
Шунда, жоним, жонимдан ҳам тўйгайман.

Шу ёшимда, эй, Юлдузим, билмадим,
Севгинг балки бўлмас менга муносиб?
Уй сураман зулмат ичра юриб жим,
Эмасмандир мен ҳам сенга муносиб.

Деганларим шунчаки бир ҳавас эмасдир,
Деганларим — қалбим қовриб турган кўр.
Энди сенсиз олган нафас, нафас эмасдир,
Бу ёғини ўз танангга ўйлаб кўр!..

НЕВАРА ҲИҚОЯСИ

Бобожон!
Бувим Сизни урушда
Ҳалок бўлган, дедилар.
«Ҳалок» сўзин сўрасам,
Роса йиғлаб бердилар.

Бувим кийимларингиз
Яна миҳга илдилар.
Туринг, ахир, бобожон,
Дўстларингиз келдилар.

Улар ҳам пойингизга
Гуллар қўйиб ўтдилар.
Бирпас сукут сақлашиб,
Ана, қайтиб кетдилар.

Бобожон!
Еш келмоқда қуйилиб,
Сизникидай кўзимга.
Милтиғимни бераман,
Қирсангиз-чи сўзимга!

Турсангиз, ёнингизда
Доим бирга юраман.
Бобожон, туринг ахир,
Сизни яхши кўраман!

«Уруш-уруш» ўйнардик,
Салли, Комми, Оттилар*.
Отгим келмай турсам ҳам,
Улар мени отдилар.

* Солой, Комид, Ота ёки Отабойларнинг қисқартириб айтилиши.

Сўнгра «ўлдинг» дейишгач,
Мен ҳам бир оз ётдим-ку!
Бироқ яна «тирилиб»,
Туриб, ўйнаб кетдим-ку!

Бобожон!
Энди Сиз ҳам мен каби
«Тирилсангиз» нетади?!
Кулгунгиздан бу олам
Нурга тўлиб кетади!

КУЗ

(Манзара)

I

Уйимнинг олдидан
Бир, анҳор айқириб ўтарди.
Ҳар тонгда шовқини
Тинчгина хонами тутарди.
Ёз ўтди, куз келди...
Тушларимга кирар оқин сув,
Овунчим сув эди.
Юрагимга тушди ғам, қайғу,
Ахир, сув бойланди,
Бойлангандай бўлди ҳис-туйғу...

II

Табиатнинг кўрки,
Япроқни севаман азалдан,
Уларнинг фарқи кам,
Юраклардан сизган ғазалдан.
Ёз ўтди, куз келди...
Қиров кўниб дастлаб япроққа,
Сир айтгач болдоққа,
Чидолмасдан ортиқ қийноққа,
Чирт-чирт қулай кетди,
Бегонадир энди шохларга...
Қиш эса эриниб,
Сафар қилар ўзга ёқларга.

III

Битта япроқ
охирги,
энг сўнгги пайдан
қирқилаётган,
тўкилаётган;
бағрида
борлиқча ингроқ.

Вале,
байроқ каби
ҳилпирар,
 титрар,
Юрак қонидай
 шу барг
 негадир

бугун
 қип-қизил
 асабий.

Ичига ютар дардин
айтолмай қийналар.
Ўтган баҳор,
 ўтган ёз
танасига йиғган,
кўрган шодликларин,
умидларин,
 орзуларин
надир бугун қиймалар?
Ҳис этипман, ҳис:
унсиз,

 бесўз
бандиман деб,
бир умр бутоққа
қилмоқда нола.
Момақалдироқ
гулдурин
босиб кетгудек
ич овозини,
мунглуғ ҳар ноласини,
энди
кўчиргум оққа,
шўнғиб хаёла!
Ширин хаёлим...
Ширин хаёли...
Ширин хаёлинг!..

БАҲОРНИ ИЗЛАРМАН

Айтинг, ҳой тўлқинлар,
Бағрингизда не армон?..
Сизни баҳор излар,
Мен баҳорни изларман.
Қирғоқлар шивирлар
Менга айни шу замон:
«Сени анҳор излар»,
Мен анҳорни изларман.
Қайдасан, эй, баҳор,
Сулувлар маликаси,
Жавоб бергил, ахир,
Узинг кимнинг бекаси?
Тоғ ортидан келар
Ногоҳ мафтункор саси:
«Сени гул ёр излар»,
Мен гул ёрни изларман.
Қим ҳам мени англар,
Бўлмаса гар хайрихоҳ,
Интизор айлади,
Ахир, менда не гуноҳ!
Ёлвордим тақдирга,
Имоним ёлғиз гувоҳ,
Мени дилдор излар,
Мен дилдорни изларман.
Тор кўришиб дунё
Гоҳ нафасим бўғилар,
Билмам, дўстлар, қачон
Иқбол куним туғилар,
Чидаш беролмасдан
Бош кўтариб туйғулар,
Мени хумор излар,
Мен хуморни изларман.
Мен Сафо Очилман,
Очилмабди гулларим,
Баҳорни излайман,
Равон бўлгай йулларим,
Келажак — баҳорим.
Ушлаб ҳар он қўлларим,
Мени баҳор излар,
Мен баҳорни изларман.

ДИЛАФРУЗ

Севимли раққосам Дилафрўз Жабборовага

Тоғ этагига чиқибман чоғи,
Лолазор ичра кўрдимми ё туш.
Шу манзарани кўзим қароғи
Суратга олди сергак, ё сархуш.

Қирқ ўрим кокил тўлганиб ҳарён,
Қирқ минг хил рангни чизди қўёшга.
Қалбда турфа куй янгради шу он,
Итоат қилдим қалами қошга.

Ахтариб сенинг тасвирингни-ҳей,
Билмам, хаёлим қаён учадир.
Ўтказдинг роса таъсирингни-ҳей,
Мана, юрагим рақсга тушадир.

Товус сен билан кўришса висол,
Урганай дермиш у назокатни.
Ноз этиб ўйна, ўйна ойжамол,
Ишқибозингман холис ниятли.

Хушим йўқолди қаршингда тамом,
Кўзларда қолди айтилмай бир сўз...
Залда қарсақлар этарди давом,
Кетдинг кўзларинг сузиб, Дилафрўз,
Хаёлимдан ҳам ўзиб, Дилафрўз!

ХАЁЛЛАР

Утар эдим қишлоқ четидан,
Хаёлларим тарқоқ. Паришон...
...Гоҳи ёниб севги ўтида,
Қилардим-эй ҳиргойи чунон.

Гоҳ севгилим ортимдан тезкор,
Учиб келар қистаб мисли қуш.
Термиларди такрор ва такрор,
Нозларидан қолардим сархуш.

Гоҳ кимдандир дарғазаб бўлиб,
Тишларимни қасирлатардим.
Гоҳ недандир юрагим тўлиб,
Кўз ёшларим таъмин тотардим.

Гоҳ йўлимни тўсгандай гуё
Кимдир муштин ўқтарди менга.
Шунда қолдим мунғайиб, аммо
Тополмаган дўстгинам, сенга.

Гоҳ қошимга келиб кимдир дер:
— Нима бўлди, шоир укажон?
Манглайимдан артиб реза тер,
Яна ўйга толдим ногаҳон.

Гоҳ шўр ерлар бетидаги оқ
Пахта каби товланар, бирдан.
Гоҳ тўкилиб ётгандай қаймоқ,
Тўё ялаб кўрардим шу дам.

Шўр бўлса-да, мўл, барака, қут,
Ўпиб, тавоб қилардим бироқ,
Шу Ерни деб Паҳлавон Маҳмуд,
Жалолиддин йиғлаган бир чоқ.

Аваз бобом қисматин эслаб,
Қабрин тавоб этиб турардим.
Орзуларим бергандай сўзлаб,
Ўпкам тўлиб суҳбат қуардим...

Хаёлимни бузди дафъатан,
«Вов-вов» этган овоз тўсатдан.
Исканжага олишди шу дам,
Чопиб келиб қўшни итлар ҳам.

Кўзлари қон, депсиниб титрар,
Нима дейиш мумкин уларни?
Фақат дейман:— Раҳмат, ҳой, итлар,
Оқладингиз ювиндиларни!..

ТОМЧИ ЁШ

Маъюс чиқдинг ногоҳ мансабхонадан,
Устун чиқди диёнатдан хиёнат.
Инграб дердинг:— Туғилдимми онадан,
Кўрмоқ учун бу дунёда разолат?!

Еноғингга қалқиб тушган томчи ёш,
Ҳасратлашар юзингдаги хол билан.
Холинг айтган дардга беролмай бардош,
Бу оламдан умид узди дафъатан.

Қора ерга лойиқмикан шу маржон,
Гулбаргдаги шабнам каби тоза у.
Қутқу солди юрагимга бир армон,
Вужудимга ишқ титроғин ёза у.

Дил тубидан жўшиб келди куч-қудрат,
Томчи ёшни олдим дарҳол кафтимга.
Кафтим узра қилди гўё башорат:
«Тафт қўшарман мангу юрак тафтингга.»

Сени юлдуз дедим, нима дей, ахир,
Юрагимни ёритгучи юлдузсан.
Дилим оғрир, сенсиз яшашдир оғир,
Тилимга сўз, умри боқий кундузсан!

Аввал қайда эдим, нафосатингни
Кўришга мен, эй, юлдузим, кечикдим.
Бу оламда, жоним, назокатингни
Энди мендан ўзга кўрмагай ҳеч ким!

ДУНЁ ТАШВИШЛАРИ

Замин айланган сингари,
Айланиб турар муттасил,
Чувалиб борар кун сайин,
Турмасдан сира бир зайл,
Дунё ташвишлари.

Гўдаклик чоғлар... ўй надир,
Ҳеч бирин писанд қилмаймиз.
Не қолиб, нелар кетётир,
Нима у, нима? Билмаймиз,—
Дунё ташвишлари.

Кимдир кун кўрар нонга зор,
Юрар дарбадар, топмай иш.
Кимлардир яшар ҳокисор,
Қорини қилар намойиш,—
Дунё ташвишлари.

Миллатин севар жонидан,
Ўй сурар Али Муҳаммад.
Ҳукмдорни у олмас тан;
Дард солди дилга қатма-қат,—
Дунё ташвишлари.

Дунёнинг Нозим Ҳикмати
Яратди қанча ҳикматлар.
Дунё титратди қисмати,
Гоҳ ҳурмат, гоҳи туҳматлар,—
Дунё ташвишлари.

Қишлоқ четидан оқмоқда
Жимирлаб митти ариқча.
Мўлтираб бизга боқмоқда,
Бироқ бағрида борлиқча,—
Дунё ташвишлари.

Жаҳон халқлари яшар ҳур,
Еруғ тонгларга ташаккур.
Ки, зулмат ўрнин олур нур,
Кунлар келади, йўқолур —
Дунё ташвишлари.

БИР ҚАРИЧ ГИЕҲ

(Освенцим қурбонларига)

Дарахт бўлсайди улар,
Шунча дарахтдан,
Урмон бўларди;
Боқий ям-яшил, афсонавий бир ўрмон.

Тош бўлсайди улар,
Шунча тошдан
Шаҳар бўларди;
Тоза кўчалар бўй чўзиб қуёшдан
Бўса оларди ҳар замон.

Юлдуз бўлсайди улар,
Шунча юлдуздан
Мунчоқ бўларди шода-шода,
Ва осиларди олам бўйнидан.
Дарахтмас,
Тошмас,
Юлдузмас,
Инсон эдилар улар...
Умид,
Юрак-ла сийланган инсонлар
Келдилар
Тизилиб қатор-қатор,
Печкалар ичра
Айланишди кулга, тутунга.
Умри тугади, оҳ...
Учдилар,
Соврилмиш шаҳарлар узра
«Номаълум» номи билан.
Ҳар бири
Ўз ватанида
Кўндилар улар ерга.
Бир-бирига қоришиб
Ўғит бўлди инсон кули,
Кўз ёшидан унган

Чечакларни жонли кўз каби, дейишар.
Уша гиёҳлар ер юзидаги
Гиёҳлардан бир қарич узун.
Неча миллион юрак яшарар у ернинг
Бир қарич гиёҳида...
Чиқмас ҳеч бири ҳануз
Тупроқ оҳидан...

* * *

Жиринглади телефон,
ёзилди қалбим дарди.
Ахир, майин бир овоз
қулоғимни ўпарди.

Олдинг қалбим дардини,
ручкам йиғлар бундан шод.
Жоним, сени кафтимда,
Олиб юрай умрбод!

Ручкам йиғлар ногоҳ шод,
қоғоз узра оқар қон.
Йўқ, йўқ, қон эмас, дўстлар,
ишқ иси анқир ҳарён.

Қоғоз узра сққан қон,
Юрагимдан сизади.
Сизиб, бир умр сенинг
Севгинг расмин чизади.

Жиринглади телефон,
ёзилди қалбим дарди.
Ахир, майин овозинг,
қулоғимдан ўпарди...

Қонга кирган сут билан,
Ўзбек тилим, ўз тилим.
Ардоқлайман юрт билан,
Ўзбек тилим, ўз тилим.

Кунлар алла тингладим,
Тунлар алла тингладим,
Ўзлигимни англади
Ўзбек тилим, ўз тилим.

Кўзларимга нургина,
Ойигинам биргина,
Ойижоним ўргатган
Ўзбек тилим, ўз тилим.

Бурро-бурро сўзлайман,
Келажагим кўзлайман,
Истиқболим, иқболим
Ўзбек тилим, ўз тилим.

* * *

Болалик чоғларимиз —
Шўх эдик. Яхши эдик.
Гоҳ сан-манга борсак-да,
Софликнинг нақши эдик.

Бизга ким иш буюрса,
Эдик бир оз эринчак.
Қунимиз ўтказардик,
Ўйнаб «куёв-келинчак».

Қайғу келмасди сира,
Келажагимиз-порлоқ.
«Куёв-келин» сўнгида,
Ўйнардик бекинмачоқ.

Йиллар ўтди... Сув оқди..
Мана, келажак. Бироқ,—
Кўплар ҳамон ўйнайди,
ўйнайди бекинмачоқ.

ҚИЛАР ҲАМ КИМ БИЛГАНИН

Тўп-тўп бўлиб овул ёшлари,
Мазза қилиб чўмилар эдик.
Ҳузур қилиб қуёш тафтидан,
Барча рошга* кўмилар эдик.

Такрор-такрор чўмилар эдик,
Ҳар хил ўйин ўйнардик шодон,
Шодликлару шўхлигимиздан,
Оққин ариқ куларди хандон.

Сувдан чиқар эдик болалар,
Қарор қилиб уйга кетишга.
Қимдир туриб чекка-панада,
Утар эди шиллинг** отишга.

Қийинишга йўл бермасди у,
Кўрсайдингиз унинг кулганин.
Энди ўйлаб кўрсам, дўстларим,
Қилар экан ҳар ким билганин!..

* Р о ш (хоразмча)— ариқ бўйидаги қум тупроқ.

** Шиллинг (хоразмча)— балчиқ лой.

ОНАМГА ХАТ

(Халқ йўлида)

Бемор ётган онасини бир кўриб келишга ишхонасидан рухсат ололмаган кишининг айтганлари,

Онажоним, бир кўришга зор бўлиб,
Ётармишсан, найлай, бора билмасман.
Кўзларингга нурли жаҳон тор бўлиб,
Кутармишсан, найлай, бора билмасман.

Онажоним, билмам, ҳолинг не кечмиш,
Бағритошинг — ўғилгинанг кечикмиш.
Куним қолган бағритошлар қўлига,
Ҳол сўришга, кечир, бора билмасман.

Йиғлаб қолдим отам дардин сўролмай,
Оғзига бир томчи сув ҳам қуйолмай,
Сўнги дамда жасадини кўролмай,
Дилда армон ҳўнграр, бора билмасман.

Онажоним, қўл-оёғим боғлидир,
Ўзинг бино қилган қалбим доғлидир,
Найлай, ахир, найлай, оғир кунингда,
Бир кўришга, кечир, бора билмасман.

Онажоним, нокасларга ўч эдим,
Ҳақни дея наҳақликка дуч келдим,
Йўллар йироқ, дилда ингроқ, нолалар,
Осмоним туманли, бора билмасман.

Кир изларлар тирноғимдан, изимдан,
Илинтирмоқ истаб гоҳи сўзимдан,
Қувғин қилиш учун излаб баҳона,
Таъқиб этмоқдалар, бора билмасман.

Нуридийдам, кўзим тинмиш, найлайин,
Осмон синмиш, замин синмиш, найлайин.
Сафо Очил, ер ёрилмас, ер ютмас.
Ахир, онанг қарзин уза олмассан,
Ҳолин сўраб наҳот бора билмассан?!

ГУЖУМ

Л. Асқаровага

Кенг майдонда савлат тўкиб бир гужум,
Ташлар эди йироқларга нигоҳин.
Соясига келар халойиқ — гавжум,
Шохлар аро қушлар ҳам қурганди ин.
Соясида ором олди қари-ёш,
Хизмат қилди ҳаммага ҳам теппа-тенг.
Ҳеч бир кимса унга отмаганди тош,
Фавқулодда, бир кун кечаси шу денг,—
Ҳасадгўйнинг қаҳри келди, дилда кек,
Айри қўймоқ бўлди уни эллардан.
Шул соябон гужумни қулатди, лек
Қулотолмас ҳайкалини диллардан!

УЗР

Сукунат, сукунат, сукунат!
Шу сукунат каби

Янгра шеърлари!
Асқад Мухтор

Кишининг дўсти ҳам,
 Душмани ҳам бўлар экан,
Янги фикрмас булар,
 Сирдош барига тарих.
Бобом отаси,
 Бобом бошидан нелар ўтган,
Барин биламан, ўйлаб...
 юрагим этади шиф...
Кишининг дўсти ҳам,
 Душмани ҳам бўлар экан,
Ҳозир ҳам шундоқ,
 Балки шундоқ давом этади.
Тегиб ўтарлар,
 озмас,
 ёшмас,—
 ким менга тегган.
Кулиб қўяман,
 лекин ичига зил кетади.
Кулгуда кўп маъно бор,
 шундай қиламан ҳозир,
— Хафа қилдимми, «дўстлар»?
 Узр сўрайман, узр!..

ЭЙ, ОДАМЛАР

Доктор дўстларим Қадам Бобожонов,
Қадам Йўлдошев ва Ганжа Давле-
товларга.

Эй, одамлар, офтоб юзин
Қора булут тўсганда,
Қуёшли кунларни
Алам билан қўмсаб қоламиз.
Бошлар узра ҳувлаб-ҳувлаб
Совуқ шамол эсганда,
Фақат ўзни асраш учун
Паноҳ излаб қоламиз.

Эй, одамлар, билмам, нега
Уйларимиз тарқоқдир,
Уйларимиз бир-биридан
Шунча йироқ-йироқдир,
Гоҳ маломат, гоҳи туҳмат,
Бўхтон отлиғ симлардан
Йўлимизга қурганимиз
Қочиб бўлмас тузоқдир.

Кимни кўрмай, ҳайҳот, фақат
Ёлғиз ўзин ўйлайдир,
Ўзин асраш учун мудом
Ёлғон-яшиқ сўзлайдир,
Бировлар ошига заҳар
Қўшиш унинг одати,
Шул одатин ўлдирсанг ҳам
Сира-сира қўймайдир.

Шундайлардан қочай десанг
Сафо макон топилмас,
Қурашгани йўл топилмас,
Яна имкон топилмас.
Бу одамлар қандай дардга
Бўлган экан мубтало,
Ҳақ сўзингни англагучи
Марди майдон топилмас.

Кунимиз қолибми ёки
 Қадим мададкорларга,
Имон отлиғ, виждон отлиғ
 Қадим халоскорларга,
Айтинг, дўстлар, тоқай бизлар
 Шум тақдирга тан бериб,
Дардимиз айтамыз ўзи
 Дардли шифокорларга.

АКТЕРЛАР

Мен таниган ажойиб актёр
Соф инсонлар тимсолидир у.
Олов йигит, юрагида қўр,
Яхши ният кўнглида мангу.

...Кўриб қолдим саҳнада уни,
Гўёки у иблисга мойил.
Отди даҳшат ўтига мени
Пичоқ қайраётган Азройил.

Наҳотки у бераҳм бўлса,
Наҳот унинг қўллари ҳам қон?
Наҳот қонхўр ҳам кула билса.
Наҳот қийнаб эзмаса виждон?

«Шундайларга ахир, эй, ҳаёт,
Нега шафқат қиласан, шафқат?
Жаллодлар бор, умр кўрар шод,
Йиғлашади яхшилар фақат.»

У рўбарў келди бошқа кун,
Турар эди табассум қилиб.
Дилда эди кечаги тугун,
Дедим фақат мийиқда кулиб:
— Эҳ, актёрлар, актёрлар!..

АРМАН ЭЛИН СОҒИНИБ

1988 йил 7 декабрь куни Арманистонда кучли зилзила бўлди. Халқ бошига кулфат тушди.

Замин силкинди, жонли-жонзод йиғлайдур,
Довотим синди, синиқ довот йиғлайдур,
Ашъорим ёза олмай қанот, йиғлайдур,
Соғиниб арман элин ҳайҳот йиғлайдур,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Гамингга шерикдурман, дўстим, эй арман,
Кўксимга қўлим қўйиб, омон бўл дерман,
Юрагим ҳовучлайман мен ҳам дафъатан,
Қасирлаб кетди тоғлар ноланг зарбидан,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Номоз Саъдулла сўзлар, унида титроқ:
«Мактабни босиб ётар шафқатсиз тупроқ,
Тупроқ остидан келар аянчли ингроқ,
Гўдак оҳига замин чидаркан қандоқ?»
Гўдакни ўйлаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Навий руҳи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Укинсанг, майли, ўкин мендан, эй Замин,
Мен хафа бўлиб кетдим сендан, эй Замин,
Хабардор бўлгай олам бундан, эй Замин,
Оҳ урар сен туфайли бугун арманим,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Чарх уриб кўнглим қуши йўллар таронам,
Йиғласанг йиғлар, кулсанг кулар таронам,
Куюниб дардингни ҳис қилар таронам,
Бир умр сенга ҳамдард бўлар таронам,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Бошингни чулғаб олмиш қаро рутубат,
Тушмасми ошиб шунча азоб-уқубат,
Қандай чидайсан, дўстим, қани ҳақиқат,
Ҳақиқат борми, ўзи, айтгил, табиат,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Арманим, бугун сенга сабот керакдир,
Йўқ дема, оғир кунда нажот керакдир,
Уксима ҳеч, қайрилмас қанот керакдир,
Қаноту сабот бирла ҳаёт керакдир,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Арманим, билгил, асло ёлғиз эмассан,
Ёлғизлик надир, ишон, ишон, билмассан,
Айрилиқ ҳақда токи бир, сўз демассан,
Дўстларинг кўлдир, демакки ғам емассан,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

Сўзласин замон, замон забони борми,
Арманим учун қалблар достони борми,
Эй Сафо Очил, меҳринг поёни борми,
Дўст дардин олган киши армони борми,
Ширинни эслаб бунда Фарҳод йиғлайдур,
Бесутун тоғи чекиб фарёд, йиғлайдур.

ТИНГЛА, МАЛИКАМ

Жамолинг кўрсатиб, ақлимни шоширдиг,
Билмадим, юрагим қайларга яширдиг,
Гўзалим маликам, маликам?

Сўроғим жавобин кўзингдан излайму,
Йўқотган нарсамни ўзингдан излайму,—
Ғазалим маликам, маликам.

Қўшиғим тўкайин қалбингга айлаб нур,
Ширинлар ширини, яна сен шириндир,
Асалим маликам, маликам.

Сўзларинг бол янглиғ, ёдимдан кетарми,
Дардимга дармон бўл, давосиз битарми,
Малҳамим маликам, маликам.

Тўрт фаслнинг баҳори, сермева ёзи ҳам,
Куйимдир бўлбуллар нағмаси, сози ҳам,
Тингла жим, маликам, маликам.

Дарё бўйиндан
Қўшиқ таралур.
Воҳам орзусин
Эшиб таралур.

Ким куйламоқда
Мунча умидвор?
Қўнглим очилар,
Ҳой, айтинг, ким бор?

Ҳеч ким йўқ экан,
Мундоқ қарасам,
Дарё бетида,
Титроқ, қарасам.

Тўлқин бу, тўлқин,
Қуйларкан, ана.
Қушлар қилмоқда
Қўкда тантана.

Қўшиқ айтмоқда
Софдил қушларим,
Турфа куйларга
Тўлмоқда бағрим!..

СУЗИГА АМАЛ ҚИЛМАГАН ЁМОН

Тили бошқа, дили бошқалар ўқимасин.

Жаврайсан токи «асли бекман» деб,
Раъйингга, юриб эдим, тегмам деб,
Ва лекин жонга тегдинг «ман», «ман» деб,
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Оғзингдан бурқсиб қоп-қора тутун,
Маънавий ҳуқуқ талашиб бугун,
Титраб сўзлайсан узундан узун,
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Ҳаммада бир-у, сенда қўш хотин,
Яна турмушдан нолийсан бутун,
Бир четга суриб қўйиб уятин,
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Тулгинанг йиғлар қишлоқда гирён,
Тирик етимлар мунғаяр бир ён.
Аёллар ёнин олгандай ҳар он,
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Собиқ хотининг туллиги ўртар.
Тирик етимлар кўзёши тутар.
Улар исмингни енгига суртар...
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Туядай оғзинг тинмай кўпириб,
Халқпарварман деб, кўкракка уриб,
Титраб сўзлайсан, турибмиз кўриб,
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Юрибсан бобом исмин ўғирлаб,
Буюк шаънларин эл ичра булғаб,
Шухратпарастлик миясин чулғаб,
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Даставвал кўплар сўзларинг суйди,
Кейин уйдирма эканин туйди.
Сен ҳақда гап очмади... қўйди!
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

Буюк сўзларни айлама эрмак,
Сенга халқ эмас, шон-шухрат керак,
Керакдир сенга беғубор юрак!..
Ёмон, ёмон-эй,
Сўзига амал қилмаган ёмон.

ФАРЗАНДЛАРИМГА

Эндигина турётган,
Дўмбоқчамга қарайман.
Алпон-талпон юрётган,
Дўмбоқчамга қарайман.

Фақат тўғри юрар у,
Билмай йўлнинг йўригин,
Йўлларнинг кўп қилигин,
Фақат тўғри юрар у.

Чуқур, тўнка, тошлардан
Айланиб ўтолмайди,
Оҳ, қочиб кетолмайди,
Чуқур, тўнка, тошлардан.

Ана, ана, йиқилди,
Юраккинам этди шув.
Кўзларида ёш дув-дув,
Ана, ана, йиқилди...

Болам, фақат йиғлама,
Ҳали кўп йиқиларсан,
Суришиб, қоқиларсан,
Болам, фақат йиғлама.

Адолат дори қурилса,
Осилиб ўлсам шу дорга!
Дегайми бутун халойиқ,
Ўтмабди умри бекорга.

Уялиб қолмай, емасдан,
Фотиҳа ўқиб олдиндан.
Рақсга тушардим балки,
Бахтли ўлимим олдидан.

Койиманг, эй болаларим,
Адолат дея зор ўтдим.
Адолат келсайди зора,
Бу ҳаётдан тўйиб кетдим...

Адолат дори қурилса,
Осилиб ўлсам шу дорга.
Дегайми халойиқ шунда,
Ўтмабди умри бекорга!

ҚУШЧА ВА ЙУЛОВЧИ

(Фаластин халқига)

Ешман, жажжи қушчаман,
Бир, бало бўлсам чоғи...
Зирқирайди, оҳ, бадан,
Азиз Ватан қучоғи.

Айрилгим келмас сендан,
Элга назар ташлайман.
Меҳри қуршар дафъатан,
Янги қўшиқ бошлайман.

Қўшиғим ҳар унига,
Синган Ватаним меҳри.
Чўққиларга бошлайди,
Умид бахш этар сеҳри.

Не бўлса тақдиримда,
Қўрарман бари, барин.
Лек дўстларим далдаси
Очар кўнгил дафтарим.

Йўловчи

Хафа бўлма, мусича!
Кўник ҳар хил қайларга.*
Ахир бир кун қўнарсан,
Яна ўша боғларга.

* Қ а й (хоразмча)— баҳор фаслида ҳавонинг ўзгариб туриши.

БИР ЛАҲЗА

Р. Парфига

Ўзлигим унутдим бир лаҳза,
Атрофимни ўради туман.
Туманлардан бўлак ҳеч нарса
Кўзларимга кўринмас ҳамон.

Шарпа ўтди ёнимдан шундоқ,
Боқдим унга ялингансимон.
Қиё боқмай у ҳам дафъатан,
Ўтиб кетди. Қизиқ бир замон.

...Аста-секин туман йўқолди,
Шохлар аро кўрдим ўзимни,
Туман изи қалбимда қолди.

Барг бўлибман — бутоқлар кўрки,
Пастга қараб турсам тепадан,
Кимдир ушлаб турар супурги.

ҚОНУН

Тирноқ остида токи,
Қўксин тиглайди қонун.
Бардош беролмай инграб,
Хўнграб йиғлайди қонун.

Оғочлар қавагида,
Қоғозлар варағида,
Гоҳи жим, гоҳ жизиллаб,
Қоврилар ўз ёғида!..

Тушин сувга айтармиш,
Ғилоф ичида қонун.
Етармиш кенг хонанинг
Қай бир буржида қонун.

Нафаси бўғилиб-эй,
Ғилофдан чиқар секин.
Хаводан қониб-қониб,
Ичмоқ бўлар, ва лекин

Тирноқ остида қолиб,
Қўксин тиглайди қонун.
Бардош беролмай, инграб,
Хўнграб йиғлайди қонун.

Осмон қаттиқ,
 Булут қаттиқ метиндай.
 Йўқ-йўқ,
 баъзи-баъзи
 одамлар бағридан ҳам.

Шом чоғи...
 юксак тоғнинг энг баланд чўққисидан.
 Қуёшни,—
 ўзимнинг қуёшимни ,
 кўрмоққа толпиндим ман.

Илож қанча?
 Талпиниб-талпиниб, ҳей,
 қуладим, чарчаб
 ётдим илонёстиқдай ғужғанак...
 Фалак қаттиқ,
 фалак қаттиқ,
 Тоқат қолмади ортиқ,
 кўзларим юлиб,
 отдим
 нақ кўксига булутнинг.

Кўзларим оқи-эй,
 ёмғир бўлиб томчилар...
 Тоғ этагида сўнг,
 йиғилар оломон.
 Бирпас сукут сақлашиб,
 лола тера бошлар,
 гулчилар...

Яшар экансан ўзингни четлаб,
Нега қўйибсан қалбимни ўтлаб.
Юрибман такрор номингни атаб,
Тилим сеники, дилим сеники.

Йўқ менга сенсиз яшаш иложи,
Ўзингсан, ахир, умри қувончи.
Сенинг туфайли умид ривожи,
Умидвор, бедор кўнглим сеники.

Ишқинг сертўлқин дарё азм-да,
Дарё юрагим сенга таъзимда.
Жўшқин назм эли, пок Хоразмда,
Куйлаб юрарман, элим сеники.

Токи тирикман, сенда ихлосим,
Бахшида умрим, қўшиғим, созим,
Сарви гул, нозлим, эй, дилнавозим,
Ҳаётдан терган гулим сеники.

Яшар экансан ўзингни четлаб,
Нега қўйибсан қалбимни ўтлаб,
Юрибман такрор номингни атаб,
Тилим сеники, дилим сеники.

ТОШКЕНТЛИК ҚИЗЛАРГА

Эркин Воҳидовга ўхшатма

Тошкентнинг нозанин қизлари...
Жон оладир жоду кўзлари.
Ўт солмиш жонима уларнинг
Ёқимтой, мардона сўзлари.

Севгингиз чин бўлса,—дер,—этинг,
Азизим, эрсангиз эр, этинг,
Ул хипча белидан ушласам,
Шивирлайди:— Бўлиб шер, этинг.

Жоним, такрор-такрор айтаман,
Севгим қўшиб «ёр-ёр» айтаман,
Шундай деб, бир умр эл аро,
Хоҳласангиз минг бор айтаман:

«Майли, бўлиб кетсин зилзила,
Тоғ бағрига тушсин гулгула,
Овозимиз тутсин жаҳонни,
Сукунат кар бўлсин бир йўла.»

Елғиз ўтмас ҳеч бир онимиз,
Бир-бирова садқа жонимиз,
Қабутарлар қутласин, менга
Қўшилган пуштиранг қонингиз!..

«Юзингиз ўхшамас ойлара,
Кўнглингиз ҳеч қайси сойлара,
Юринг, пари, бундан кетали,
Хоразмдай гўзал жойлара»

Тошкентнинг нозанин қизлари,
Жон оладир жоду кўзлари.
Ўт солмиш жонима уларнинг
«Этинг, этинг» деган сўзлари!..

Умар Хайёмдан илҳомланиб

Телба ўзича сўзлайди йўлда,
Тилсимлар гўё унинг қўлида.
Сўзида бордай оламча маъно,
Фоз юриб кетаётганда мағрур,
Рўбарў келди унга бир доно.

Телба дер: «Елғиз ўзим дономан».
Доно дер: «Сенга мен ишонаман».
Сўнг «хо-хо» лашиб, хўшлашиб улар,
Қўлларин қўйиб кўкси, кўксига,
Чин дўстлар каби тарқаб кетдилар.

Йўлда дуч келиб жиртаки шоир,
Телбага дермиш: «Шоирман моҳир».
Телба дер: «Билсанг, асли дономан,
Билмасанг билиб қўй, ҳой жинни,
Мен шоирлиқда ҳам ягонаман».

Жиртаки шоир бўлиб асабий,
Унга ташланди ногоҳ шер, каби.
Бузилди чоғи арилар ини...
Айтинг, одамлар, айтинг уларнинг
Қай бири шоир, қай бири жинни?..

СТОЛ

Серҳашам кабинет тўрида,
Кулиб турар пок-покиза стол.
Стол узра беун телефон,
Лек ярқирар пок-покиза стол.

Покиза стол,
Тегмаган қўл,

Биттаси ўтирди ардоқлаб,
Икковлон қилдилар табассум.
Столдан кетди атроф чарақлаб,
Қўп йиллар яшнади шу удум.

Покиза стол.
Покиза қўл.

Бошқаси ўтирди қалтираб,
Столни уриб, қалтираб сўзлар.
Бечора стол аранг дир-дираб,
Аввалгисин соғиниб бўзлар.

Бечора стол,
Дилпора стол.

Кеч куз эди...
Атроф заъфарон.
Табиат чоки гўё сўкилур.
Олтин япроқлар шикаста, нолон,
Шохлардан ерга бир-бир тўкилур.

Одамлар уни топтаб ўтарлар,
Шудир баргларнинг сўнгги қисмати.
Афсуски, шохлар хомуш турарлар,
Қайда қолди, деб унинг омади.

Япроқлар янглиғ одамлар ҳар он,
Туғилиб, юзга кулгу битарлар,
Япроқлар мисол қулаган замон,
Ҳайҳот, йиғлатиб қаён кетарлар?

Япроқлар қулар,
Қулар япроқлар,
Ҳеч ким кўзига олмас қатра ёш,
Энди уларни тупроқ ардоқлар,
Лек бағри ичра кетмоқда қуёш...

Мен — Юрагим қулиман.
Бўйсунаман унга мен.
Вале,
Оҳ..
ул бўлиб,
бул бўлиб,
қул бўлиб яшаш,
дўстгинам, биласанми,
менга қанчалар оғир!..
Билакда кучларим,
юракда ўчларим оғрир.
Мен — Юрагим қулиман!

ҲАЙНЕ

(немис классик шоири)

* * *

Билса эди, о, гулчечаклар,
Юрагимнинг қайғу аламин.
Менинг билан мунгли йиғларди,
Дардли дилга қўйиб малҳамин.

Билса эди сайроқ булбуллар,
Ғамлар аро бу беморлигим.
Майин, жўшқин қўшиқ куйларди,
Юпанчларга англаб зорлигим.

Билса эди улар дардимни,
Билса, ҳатто митти юлдуз ҳам.
Келиб дарҳол у маконидан,
Далда бергай эди дамо-дам.

Ҳамма билмас, билади биров,
Шўрлик қалбим ўчмас дардини.
Чунки дилни ўзи поралаб,
Бошга солган кўчмас дардини.

ҚУШЧАЛАР

Ҳавасим келар мудом,
Учсалар, билмай ором,
Узларига айлаб ром,
Эркин юрган қушчалар.

Улар билан ёнма-ён,
Учсам дейман ҳар замон,
Қачон ушалгай армон,
Эркин юрган қушчалар.

Мен ҳам учдим тушимда,
Қўк шамоли тўшимда,
Доим ақли ҳушимда,
Эркин юрган қушчалар.

Шохдан шохга қўниб,
Ўйнайди қушлар.
Сира ўз ҳолимга
Қўймайди қушлар.

Сайра деб, менинг ҳам
Қитиқлаб дилим,
Улар кўтаришар
Ҳамиша кўнглим.

Қушларга қарайман,
Қўлларим чўзиб.
Барглар аро қуёш
Ўтмоқда сузиб.

Қуёшжон, ҳой қуёш!
Кетмагин бир пас.
Сенга мен ва қушлар
Қўйганмиз ҳавас.

Қуёшжон, ҳой қуёш!
Кетмай қолақол.
Бизнинг ҳам сўзимиз
Бир гал олақол.

Қушларни деймиз,
Доимо беғам.
Йўқ, йўқ, уларда
Қўпдир дард, алам.

Қўкларда эркин
Учгани билан
Қўкларда нурлар
Қучгани билан

Қўзларида зор
Хавфу хавотир,
Овчи деган бор,
У келаётир...

ЭРТАКДА ҚОЛДИ

Асил ўзбек ўғлиман азал,
Уйлаб, дилда ғурур ўт олди.
Завқим баланд мисоли Навфал,
Сеҳрли куч билакда қолди.

Бир бечора Мажнунга эл-юрт
Қўл беролмай дод, фарёд солди.
Соф ошиқлар саналиб бечурд,
Соф армонлар эртақда қолди.

Қанча аждод қанча асрлар,
Барин ўйлаб, ўйларга толди.
Ечилмасдан жумбоқлар, сирлар,
Сирлигича юракда қолди.

Замон гаштин суриб амалдор,
Камбағал халқ номи бўялди.
Умри бўйи ширин сўзга зор,
Пичинг тинглаб, эрмакда қолди.

Сизга иқбол келтираман деб,
Бировларнинг тили буралди.
Кутдик, ундан юзминг ўргилиб,
Лекин кулгу куртақда қолди.

.

Каттакон кўл қуриб, ўрнида
Қолган чалчиқ кўлмак саналди.
Атиги бир балиқ осуда,
Уша кичик кўлмакда қолди.

Балиқ қанот боғлаб, сўнг бир кун
Дарёларга учиб кетолди.
Уйларимга ясайман якун,
Бари, бари эртақда қолди!..

Юлдуз, сени севишимни биламан,
 Севилдимми, асло аён эмасдир.
 Юлдуз, соянг суйиб тавоф қиламан,
 Ниятингни билиш осон эмасдир.

Нигоҳим — Нур
 Белгинангга чулғанар.
 Кўнглим — Бахтдир
 Тушагингда тўлғанар.
 Севгинг — Оташ
 Юрагимда чўлғанар.
 Хаёл суриш менга зиён эмасдир.

Юлдуз — Қўшиқ
 Дил қабримга кўмилган.
 Кутиш — Мотам
 Кўз ёшимга чўмилган.
 Орзу — Сароб
 Нолаю фарёд қилган
 Дунё ичра ёлғиз нолон эмасдир.

Юлдуз, сени севишимни биламан,
 Севилдимми, асло аён эмасдир?..

Ҳали ҳам унутмадим,
Уша кунларни, ҳой қиз.
Интиқ яшаган онлар,
Асло кетмади беиз.

Севгим куйладим мағрур,
Дардли ишқимни қўшиб.
Яна айтишим тайин,
Сенга бир олам қўшиқ.

Соғинганда чеҳрангни
Ўзим гулзорга урдим.
Ол гулбарглар қошида
Бирпас бош этиб турдим.

Сенга рўбарў келсам,
Севгим — юрак қўримни,
Шодлигиму қувончим,
Шуурим, кўз нуримни,

Бари, бари, барини,
Сенга ҳадя этардим,
Сўнг, сўнг... Берган ғамингни,
Такрор олиб кетардим.

Эй, биродарларим, келинг, айлайлик суҳбат,
Ҳовлининг тўрида — караватда тайёр жой.
Қани-чи, тортинманг, ўрнида бўлгай ҳурмат,
Ҳангома қилурмиз қиттак-қиттак отиб май.

Уялманг, майли-эй, ўтган ишга саловат,
Қайтарилмас, ахир, ғараз тўла янглишлар.
Сизда ҳам, бизда ҳам бугун юксак салобат,
Энди ёш эмасмиз, жамдир тарқалган хушлар?

Гоҳида эслайман, Ватан эди олтмишда,
Табриклаш ўрнига қилдингиз мени таҳқир.
Бошингиз сира чиқмас эди миш-мишдан,
Сизга ҳам, бизга ҳам, ахир, шу бўлган тақдир...

Саксон, тўқсон, юзда ҳар биримиз ёшимиз,
Ўғил-қиз, ахтиқлар* қилсин биздан ифтихор.
Замин бир, ҳаво бир, сув бир, нону ошимиз —
Бирлик, Дўстлик, Софлик топсин дилларда қарор.

Қнопкани босинг, келгай тўқсон бешлик чай,
Таом келур ожиз тишларингизга қойим.
Ажиб замон экан, о, қандай гўзал, ҳай-ҳай,
Янги замонга хос сўзлашайлик мулойим.

Қутлайман, дўстларим, юзда бугун инқилоб,
Қадаҳлар кўтаринг, ахир, ўтирмай эснаб.
Балки кетмас бизга шу ёшимизда гулоб,
Авф этинг, қуйдим мен ёшлигимизни эслаб.

Эй, биродарларим, келинг, айлайлик суҳбат,
Ҳовлининг тўрида — караватда тайёр жой.
Қани-чи, тортинманг, ўрнида бўлгай ҳурмат,
Ҳангома қилурмиз озмоз-озмоз ичиб чай.

¹ А х т и қ (хоразмча) — неvara.

АҲАД МУХТОР

(Озар шоири)

СЕНИНГ ЕДГОРИНГ

Отадан фарзандга
Бор давлат қолар.
Шони қолар,
Шухрати қолар...
Менга-чи,
Қолмади.
Қолса эди,
Балки билмас эдим қадрингни.
Қолса эди,
Ёмғирдан сўнгги капалак мисол
Йўлиқувчи кўп бўларди,
Ярамни тирнама алҳол.
Фақат
Ҳеч кимнинг
Хаёлига келмаган
Ёдгоринг бордир, отажон!
Юрагингнинг муқаддас
Севгиси,
Виқори —
Менга
Буюк давлат
Ёрдир, Отажон!
Мен бу ёдгорни
Қувмадим ҳатто умрим қишида,
Тухмат ичра ёнганда,
Куйганда
Яширдим
Қалбимга,
Кўзларимнинг сел-сел ёшида,
Бу кун
Уни ҳадея этмоқ учун,
Сўнгги инсонларга,
Барига —
Сенинг номинг,
Наслинг давомчиларига.

БАҲОРНИ СОҒИНИБ

Тоғ устига чиқдим мен,
Гир атрофим оппоқ қор.
Тоғ ортида қайдадир
Қўшиқ айтмоқда баҳор.

Юрагим чапак чалди,
Тоғ оҳуси бўлди лол.
Тоғ эса ухлаб қолди,
Алла тинглаган мисол.

Уйғотгим келди уни,
Қўймасдан шу ҳолича.
Ва қичқирдим дафъатан,
Овозимнинг борича.

Овозим кетди ҳарён,
Тошдан-тошга урилиб,
Ғамим, аламим бир ён
Кетди шунда сурилиб.

Кўзларимга қўлларим
Соя қилиб дамба-дам,
Баҳорни кўрмоқ бўлиб,
Термиламан жуда ҳам.

Тоғ устига чиқдим мен,
Гир атрофим оппоқ қор.
Тоғ ортида қайдадир
Қўшиқ айтмоқда баҳор.

Далаларни ҳали қор
Тарк этмасдан турарди.
Илк баҳор шамолига
У нохуш ҳўмраярди.

Ариқларни тўлдириб,
Сув келмоқда, келмоқда.
Уйқудаги қирғоққа:
«Уйғон! Уйғон!»—демоқда.

Осмон, осмон, осмонми,
Қўшиқларга тўлмаса!
Баҳор, баҳор, баҳорми,
Хабарчиси бўлмаса!

Сувнинг янгроқ қўшиғи
Жаранглаб турди ҳарён.
Қор тагида далалар
Яшнаб кетди шу замон...

Тун. Ухлар қишлоқ.
Кўз юммай уни
Аллалар булоқ.

Бизнинг юлдузлар
Булоқлардан-эй
Узларин излар.

Булоқ куйлайди,
Ичида юлдуз
Сакраб ўйнайди.

Тинглайман куйин,
Урганаман мен
Юлдуздан ўйин.

Қувониб жуда
Отдим умбалоқ
Булоқ бошида.

Куйлайман тўлиб,
Тоғлар ҳам куйлар
Менга қўшилиб.

Тоғлар садоли,
Бағри нақадар,
Қайфу сафоли!

Тун. Ухлар қишлоқ.
Кўз юммай уни
Аллалар булоқ.

БУ + МЕНМАН

Оғайни!
Менга
илиқ сўз айтсанг,
Сўзларинг
ўпиб-ўпиб,
тавоф этиб,
меҳримга чайқаб
суртаман юзимга.

Оғайни!
Менга
агар тош отсанг,
тошингни илиб,
эзиб,
эзгилаб кафтимда
қум қилиб
сепаман кўзингга.

Меҳрим ҳам,
қаҳрим ҳам шу.
Борим ҳам,
йўғим ҳам шу!
Бу — Менман.

ДИНДОР ДУСТГА

I

Эй, дўст, бўлганинг учун диндор жуда ҳам,
Тилингдан тушмас ё раҳиму ё эгам.
Йўлида эрдинг токи мисли поёндоз,
Қилдими сенга ҳеч бўлмаса бир, карам?
Ажал парқуси узра ётганда бошинг,
Айтгил, қўйдими, ахир, дардингга малҳам.
Ибодат этмай қўйсанг гар уни бир он,
Нечун кўзингга тор кўринур кенг олам.
Башаранг узра турар парда тортиғлиқ,
Ҳийлаю макру куфр ҳам сенда мужассам.
Минг лаънат унга, меҳнат қил Сафо Очил,
Мурувват қилмас на раҳиму на эгам.

2

Эй, дўст, юзингда ниқоб, надан у, билмам,
Ниқобинг йиртиб айлай сени якқалам.
Пул деса томдан ташлаб, эй, шайтонмурод,
Омон етурсан қабристон сари илдам.
Дуолар ўқиб, кўпни мақтаб, улуғлаб,
Қўлларинг чўздинг сўраб садақа ҳар дам.
Бек санаб ўзни тилайсан назру ниёз,
Сендай тиланчи учрар элда камдан-кам.
Эй, дўст, йиғибсан молу мулк ҳеч меҳнатсиз,
Қизил «Жигули» ичра бўлмиш бари жам.
Тили ширину ичи қора махлуқни
Сафо Очил айлагил эл аро мулзам.

АТТЕСТАЦИЯ

ЕХУД ТУҚАЙДАГИ ҲАНГОМАЛАР

(Масал)

I

Тўқайнинг сардори-очкўз бўрига,
Хў, ўрмондан келди шундайин фармон:
«Ҳодимларнинг иямин, хулқи-атворин,
Қилмоқ керак, ҳа-ҳа, тезда имтиҳон.»

...Сирли тафтиш номи-Аттестация.
Унинг аъзоларин тайинлаш даркор.
Бўри-чи, рўйхатга ҳамтавоқларин,
Барин тиркаб қўйди — Буйруқ ҳам тайёр!

Тўқай бўйлаб кетди сирли бир хабар:
«Ясалсин тез кунда бизга мас элак.
Емас ва едирмас, бетга чопардан,
Пайти келган экан, қутулмоқ керак.

Характеристика ёзиб, бўлимда
Тасдиқлатиб олинг уни йўлига.
Биз ҳам қонун билан ҳужжатлаштириб,
Паттасин тутурмиз кейин қўлига.»

II

Характеристика битарди мудир —
Юраги қурумдай, қип-қизил маймун.
Ҳасаддан бадани қалтираб дир-дир,
Қайси бетга балчиқ чаплайди бугун!?

Юраги қурумдай, қип-қизил маймун,
Тухмат ташлаб, ўғри дейди тўғрини.
Шу денг кўзларини лўқ қилиб малъун,
Тавба қилдик, тўғри дейди ўғрини.

Характеристика битарди мудир:
— Фалончида оқсар ўрмоний савод.
Эй Маймун, сўз очма сен ҳеч ўрмондан,
Келтирурсан ўрмон аҳлига иснод.

Юраги қурумдай, қип-қизил маймун,
Ходадан ходага сакраб ўйнайдир.
Ўтиб қолса агар инсон ўрмондан,
Тинч ўтишга сира-сира қўймайдир.

Характеристика битарди мудир —
Юраги қурумдай, қип-қизил маймун.
Ҳасаддан бадани қалтираб дир-дир,
Қайси бетга балчиқ чаплайди бугун?..

* * *

Сассиқ чўчқа қароргоҳи мунтазир,
Айламишлар шунда қабиҳ имтиҳон.
Бўри хонасида айланиб гир-гир,
Ўлжасин кутди, кутади қамон...

ГУРУҲБОЗЛАР

Қўшиқ айтай, эй, дўстгинам,
Едлаб олсанг зиён бўлмас.
Тингласа гар уни олам,
Юрагимда армон бўлмас.

Гуруҳбозда имон бўлмас,
Имонсизда эҳсон бўлмас,
Қинғир-қийшиқ қилмишларин
Билиб қўйсанг ёмон бўлмас.

Гуруҳбозлар талаб олиб,
Қолганим рост ҳолдан толиб.
Гоҳо улар чангалидан
Қочишга ҳеч имкон бўлмас.

Гуруҳбозлар қўқир-қўқир*,
Юришади дўпир-дўпир,
Бир-бирини мақташади,
Гўё улсиз жаҳон бўлмас.

Гап тарқатиб йиртиб яқо,
Биров ҳақда эллар аро,
Туғдиришар ёмон фикр,
Улар каби шайтон бўлмас.

Қиёфаси одамсифат,
Ичларида ғиж-ғиж ҳасад,
Иш қиларлар эл номидан,
Бироқ элга ёрон бўлмас.

Бўлса басдир ўзлик-ўзи,
Бошқачадир сўзи-сўзи,

* Қўқир (хоразмча)— ўзига бино қўйган, ўта мақтанчоқ, гердайдган.

Узларича ҳақмиш бари,
Қилмишига ҳайрон бўлмас.

Тинмай ҳарён чопишади,
Қоронғида топишади.
Дерлар елка қисиб:—Наҳот
У ер билан яксон бўлмас?

Қилиқлари қинғир-қинғир,
Қилишади минғир-минғир,
Бундайлардан қутилмоқлик,
Осон бўлмас, осон бўлмас.

Гуруҳбозлар ёмон яра,
Тўпланишди, ана, қара!
Излаб кўрсанг ҳеч бирида,
Заррача ҳам виждон бўлмас.

Қўлингизда қора қалам,
Хусуматлар олам-олам.
Гуруҳбозлар, нечун сизга,
Эзгу ният меҳмон бўлмас?

Гуруҳбозлар, қилманг гаранг,
Ахир, мундоқ элга қаранг,
Буюк ишдан сабоқ олмас
Сизлар каби нодон бўлмас.

Йўлбошчингиз мисли оғу,
Заҳарлашдир кори, шу-шу,
Нега тинмай қалтирар у,
Ундан асло инсон бўлмас.

Сафо, буни нега айтдинг,
Пойлашади яна пайтинг.
Бу оламда уларга тенг
Илон бўлмас, чаён бўлмас.

НИМА ҚИЛАМИЗ

Қирдикоринг айтдим дўстларга,
Деди улар:— Уни биламиз.
Майли, қўрқма, ишон бизларга,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Бировларга лаганбардорсан,
Ўзинг катта тутма, биламиз.
Аслида-чи, маънавий хорсан,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Иўлинг қинғир, яна порахўр,
Беш бормоқдай аниқ биламиз,
Ўз танангга ўзинг ўйлаб кўр,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Қилмишларинг кўпи жиноят,
Яширганинг билан биламиз.
Турмушингда йўқдир ҳаловат,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Истеъдодни йўқатмоққа шай
Туришингни ҳозир биламиз.
Ожизлигинг бу, ҳой, ўргилай,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Хулқинг бузуқ. Хунук башаранг,
Эй оғайни, барин биламиз.
Қўрқа-писа юрибсан аранг,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Бузуқ экан наслинг-насабинг,
Ҳаммасини жуда биламиз.
Омон юргил, бузма асабинг,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Билганинг ичингда илондай
Ич этинг емоқда, биламиз.
Юзларинг сарғайган сомондай,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Тунлар ётиб уйқунг келмайди,
Буни кўзларингдан биламиз.
Ҳеч ким сени писанд қилмайди,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Қўрқиб сенга салом берарлар,
Ишчиларинг айтди, биламиз.
Орқангдан жеркишиб юрарлар,
Сенга тегиб нима қиламиз.

«Менинг ҳақда ёзармишлар хат»,
Деганингни бизлар биламиз.
Қора кўнглинг тўқ бўлсин фақат,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Булғамаймиз, қўлимиз тоза,
Кек сақлашни номус биламиз.
Тарқатмагин жирканч овоза,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Қалланг қовоқ, йўқдир ҳеч вақо,
Қалбинг совуқлигин биламиз.
Ҳадик қилма биздан мутлақо,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Минг афсуски, ақлинг чўлтоқдир,
Буни қилмишингдан биламиз.
Шундай ҳам соғлигинг чатоқдир,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Ҳамтавоқлар бирга ўтириб,
Тузган режангизни биламиз.
Қарвон ўтар, ит қолар ҳуриб,
Сенга тегиб нима қиламиз.

Бор эрса нежаб имонинг,
Буни энди кейин биламиз.
Тушунарсан бўлса виждонинг,
Сенга тегиб нима қиламиз.

ТОВУҚ ВА СИМОБ ПАНТОМИМАСИ

Текис тахта полнинг устида,
Кетди симоб сочилиб талай.
Товуқ келди қувониб жуда,
Термоқликка уринди, ҳай-ҳай.

Тумшуқ урар тинмай Товуқой,
Жиғилдонга ўтмасди ҳечам.
Томошабин кулди чунонам,
Саҳнага у берарди чирой.

Хўп югурди-елди, бўғилди,
Сўнгра хирлаб ерга йиқилди...

ҚАРҒА ВА БУЛБУЛ

Қарға кўра билмас булбул сайраса,
Гулзор ичра хониш айлаб яйраса.
Бепарводир булбул. Гуллар ишқи ё
Боғлар завқи қалбидадир доимо.

Кеча-кундуз чулзорини ўйлайди,
Мудом мадҳин жўшиб-тошиб куйлайди.
Куйласа у эл-юртига кечалар,
Куйиб қарға тузар ёвуз режалар...

Булбул ёнди чаман гулзор ишқида,
Қарға ёнди шўх қўшиқлар рашкида.
Қўшиқ тинглаб уясида тинчи йўқ,
Типирчилаб ҳар ён учар бу махлуқ.

Бир ёмонлик қила олмай қолса гар,
Гир айланиб боши қақшар, қалтирар,
Гўнг титкилаб оч қорнини тўйдириб,
Юрмоқ истар айтганини бўлдириб.

Қасд қилмоққа булбулжоннинг жонига,
Учарларин чорлаб олиб ёнига,
«Қарр-қарр» этиб берди машъум топшириқ,
Ва ўргатди бажаришга йўл-йўриқ.

Булбул ҳақда тарқатиб писқу фасод,
Юритдилар қушлар ичра ташвиқот.
Мақтаб доим ўзларининг созини,
Қамситдилар булбулнинг овозини.

Ақли пастлар ишонишди сўзига,
Ва кирдилар қарғаларнинг измига.
Қора товуқ келиб улар сафига,
Ўтиб олди қарғалар тарафига.

Кўнгли нопок қора қарға «хо-хо»лар,
Товуқ жўрдир, билар-билмас «қо-қо»лар,
«Хо-хо»сида, «қо-қо»сида шу сир бор:
Булбул бўлсин бир балога гирифтор!

Гап шудаки, қушлар баҳор чоғида,
Базм айлармиш ҳар кун наҳор чоғида.
Йиғилишар ҳар тарафдан вакиллар,
Ким «ғо-ғо»лар, ким «қо-қо»лар — солар жар.

Ғоз ўтирди ўз уруғи ғоз билан,
Товус товус билан, латиф ноз билан.
Аҳли булбул табассум-ла бир тараф,
Куйламоққа бўлмиш улар мушарраф.

Изҳор этган каби барглар муҳаббат,
Чапак чалмиш, бўлди бирам аломат.
Чндай олмай олқишларга ўша чоқ,
Уйнадилар қарғалар буз-бузалоқ...

КЕКСАЛАР ГУРУНГИ

Бир кун йиғилишиб қишлоқ чоллари,
Гурунглашди ёшликларин обдон эслашиб.
Ҳазиллашиб, чақчақлашиб ёшлар сингари,
Сўзлашарди гоҳ сенлашиб, гоҳи сизлашиб.

Шўхликларин гапирарди бири хоҳолаб,
Бошқаси-чи, бошдан кечган ташвишларидан.
Тўрдагиси ғурурланиб, қаддин расолаб,
Эл-юрт учун қилган буюк ишларидан.

Уқсиб гап бошлади кимдир ўнглаб нафасин,
Ва эслади бошга ёғган тухмат тошларин,
Қириб келгач битта одам тугатиб сўзин,
Лабин тишлаб, силаб қўйди оппоқ сочларин...

МАЖНУНТОЛ

Хў, қирғоқда мажнунтол,
Дарё томон қарайдир.
Кўзгу қилиб сувни у,
Сочларини тарайдир.

Кокилларин сийпалаб,
Тўлқинлар ўпар, ўтар...
Бирин-кетин қувлашиб,
Узоқ-узоққа кетар.

Мажнунтол эса мунда,
Ҳамон қалтираб дир-дир,
Тўлқинларнинг изидан
Кўзин ўзмай қарайдир...

Жимирлатар денгиз бетин шаббода,
Денгизга боқаман, кўнглимда олқиш.
Шунда кўз нурларим сувнинг бетида,
Чил-чил синди.
Эсиз, умидли боқиш.

Шунда қалбим тугён урди фироқда,
Орзулар бепоён коинот қадар.
Уммонлар чорлайди мени, йироқдан
Тўлқинлар кўринар гўзал нақадар...

Тўлқинлар ўйини юрагимга хос,
Умидларим маним шунчалар ширин.
Ғоят мағрур, масрур ва лек беовоз,
Тўлқинлар қатида кетар яширин...

Қ А Л А М

Чарчоқ билмас мўъжаз — вазни денг,
Арзимаган граммларга тенг.
Бироқ унинг елка кўлами,
Наздимда бу борлиқдан ҳам кенг.

Неки юлдуз:
Юпитеру Марс,
 Қуёш,
 Ер, Ой...

Жамики олам
Елжасида
Кўтариб у даст,
Эркин қадам ташлайди Қалам!..

Ер айланмоқда
Ўз ўқи атрофида.
Паркларда бола овунчоқлари каби
Ер айланмоқда!
Замон айланмоқда
Қалблар ўқи атрофида.
Кимга шодлик,
Кимга ғам келтириб,
Замон айланмоқда,
Ҳамон айланмоқда,
Бу — асрлар ўйинчоғи!

КЎЗИ ОЧИЛДИ

Юрар эди кўзларини «кўр» қилиб,
Иблисларни тамом кўрмаслик учун.
Қолар эди гоҳ-гоҳида «кар» бўлиб,
Улар билан суҳбат қурмаслик учун.

Омад келди талай бу мискин зотга,
Йўл юрди, мўл юрди, баъзан суришиб.
Тишни тишга қўйди, бор мавжудодга —
Кўз-қулоғин очмасликка уриниб

Боши қаттиқ тегди бир кун тўсинга,
Кўзларидан гўё ўтлар сочилди.
Яхшиямки тўсин бор, шу йўсинда,
Уша кундан кўз-қулоғи очилди...

Мана, илҳом келди қошимга,
Қанийди у бир бора кулса!
— Ҳақиқатни бўямай, нетмай,
Куйла,— дейди,— виждонинг бўлса!

Тирноқдан кир излаб юрсалар,
Ҳақиқатни қандай куйлайман?
Қолдим икки ўт ўртасида,
Ўз-ўзимга ўлим тилайман.

Талвасага тушди юрагим,
Ўз пардасин йиртмоқда, ана.
Шу даҳшатли сонияда ҳам
Куйлай бошлар хўрсиниб яна...

ИШҚИМ ВА РАШҚИМ

Жингалак сочларингни,
Уйнасин-чи, шум еллар.
Бўғизлайман уларни,
Бошига тушар не кунлар!

Кўрсатаман кунини,
Сенга тегиб кўрсинлар.
Айтиб қўйгил ҳаммага,
Ўзин тийиб юрсинлар.

Ўзим ҳам ҳайиқаман,
Ёниб турган рашкимдан.
Аммо лекин рашким-чи,
Қўрқиб яшар ишқимдан!

Баҳор келди очилиб,
Очилди кўнглим ҳай-ҳай.
Юрагим тошди, баҳор
Сойларин тошқинидай.

Сойдан оқар, сой каби
Умидларим тўлқини.
Оламни қилгай равшан,
Тўлқинларнинг ёлқини.

Тўлқинларнинг нури бор,
Кўзим билан кўринг, ҳей.
Сирлашайлик, дўстларим,
Сой бўйига юринг, ҳей...

ИРОДА

Кекса гужум кўкларга туташ,
Мағрур боқар ёшлигин эслаб.
Гўё куйлар шодлик аралаш,
Баъзан берар ўтмишин сўзлаб.

Наъра тортар момақалди роқ,
Қулагандай бўлар осмон ҳам.
Чақмоқ чақар, қиличи шу чоқ.
Гужум бағрин тилар, айлар ҳам.

Уша гужум тарихга сирдош,
Тақдирини гапириб бўзлар.
Унинг бағри бўлса ҳамки лош,
Истиқболдан куюниб сўзлар.

Йўлак бўйлаб борар эдик учавлон,
Янгаси-ю, мену ва паризодим.
Бугун илк бор унинг билан ёнма-ён,
Кўнглим тоғдай ўсиб, ташлардим одим.

Кўз очирмай ёғаётган оппоқ қор,
Ғирчиллайди оёғимиз остида.
Гоҳи юлдуз нигоҳларин, дилафгор,
Юрагимга қадар жоним қасдида.

Не қудратки, билолмадим, юзига
Меҳрим очиқ айтолмадим. Айтолмам.
Қалбим амрин қордай топтаб изимга,
Ким не деса, десин, аммо, қайтолмам!

Муҳаббат осмонининг юлдузи,
Сендандир узоқ тунлар чароғон.
Тун бўйи айлар кўпни имтиҳон,
Муҳаббат осмонининг юлдузи.

Муҳаббат дарахтининг илдизи,
Умидлар сендан меҳр ичадир.
Шу кунни орзу қилган нечадир,
Муҳаббат дарахтининг илдизи.

Англадим, эй, тили бол паризод,
Сенда бор ўзгача бир истеътод:
Гўзаллар юртига шоҳ бўлгулик,
Ва лекин ошиқ учун кўргилик!..

Амударё бўйлари,
Гўзал, чиройли, тоза.
Дилга яқин куйларин
Қилгим келар овоза.

Чап соҳили боғу роғ,
Сайроқ қушлар макони.
Қулоқ солинглар, қулоқ
Лол қолдирар дунёни.

Ўтириб тунга қадар,
Унутиб дунё ишин,
Томоша қилгим келар,
Ҳар кун ойнанг чиқишин...

ТУЯ БИЛАН КУЧУК

(Масал)

Бир чеккада ёлғиз,
Бахтлиман дея,
Янтоқ еб турарди
Беозор туя.

Кучукча ҳурарди,
Дўқ қилиб унга.
Туя деди:— Нега
Ҳурасан менга?

Кучук жавоб қилди:
— Бу менинг ишим.
— Барибир қўрқмайман,
— Бу сенинг ишинг.

ШЕР БИЛАН МАЙМУН

(Масал)

Шер борарди мардона,
Дарахтларни оралаб.
Устидан кулди маймун,
Уни кўп масхаралаб.

Шу иш этарди давом,
Ҳар кун, ҳар ой муттасил.
Шернинг гурури бор-да,
Гурурига кетди зил.

Шервой қувди, маймун-чи,
Қилди шохларни паноҳ.
Шер деди:— Ҳа, тирранча,
Бор экан бахтингга шох.

САККИЗЛИКЛАР

* * *

Тоғ бошидан шаршара,
Ўзин ташлайди тикка.
Тортиб арслондай наъра,
Шошилади кенгликка.

Борар тинмай ҳайқириб,
Шодлигин айтар такрор.
— Пешвоз чиқинг, одамлар,
Тоғдан келмоқда баҳор!..

Ҳақсизликни кўрган маҳали,
Бепарво туролмам, дўстларим!
...Тўғрилайман каму кўстларим,
Кулиб яшаш қандай нашъали!

Айтганингиз зарур қилмоғим,
Кулиб юр, деб берасиз танбеҳ.
Аммо, дўстлар, сизга дейман:— Эҳ...
Кулмоғимни керак билмоғим!

МАНЗАРА

Барглар бир-бир тўкилар,
Кузнинг чоки сўкилар,
Қиш хўмрайиб тикилар...
Хазон бўлган, эй гуллар,
Бошга тушди не кунлар?

Юпун қолган ҳар дарахт,
Тебранар бугун карахт,
Япроқсиз яшаш не бахт?
Енгиб аёзни, қорни,
Улар кутар баҳорни.

Сизни энди асло севмайман,
Чин сўзим шу, дилбар, билсангиз.
Қўшиқларим юзга солса у,
Ешлик, ўтмиш булар, десангиз.

Елғиз бир ўтинчим бор Сиздан,
Агар менга раво кўрсангиз,
Кўчангиздан ҳар кун уйимга,
Ўтишимга рухсат берсангиз!...

Одамларга ором бағишлар,
Шохлар аро титраб зумрад барг.
Фақат қора тупроқ олқишлар,
Тақдирига қарамас бeфарқ.

Ер тагида битарми чириб,
Тупроқларга қоришди, ана.
Бир кун келар... илдиздан туриб,
Ниятлари қилар тантана...

Туш кўргим келади, туш,
Тушда эркин учаман.
Мисоли қанотли қуш,
Самоларни қучаман.

Ненингдир шовқинидан,
Уйғонаман субҳидам.
Қуни билан юраман
Тушларим қўмсаб бирам...

Замин туташган кўкка
Осмон мисоли гумбаз.
Такрор юраман тикка,
Кўнглим хаёли — гумбаз.

Гумбаз томондан бир куй
Чалинмоқда қулоққа.
Эс-эс эшитилиб у
Яна қочар йироққа!..

Изғириндан боғлар яланғоч,
Лекин ҳоким руҳимда кўклам!
Қиш ҳам кузга демоқда қоч-қоч,
Лекин ҳоким руҳимда кўклам!
Отландилар йўлга жўралар
Лекин ҳоким руҳимда кўклам!
Деразамдан совуқ мўралар,
Лекин ҳоким руҳимда кўклам!

Ҳайне
(немис классик шоири)

Тўхтанг чидам билан, матонат билан,
Ҳали бари қалбдан кўчиб кетади.
Бўлиб қўҳна оҳ-зор дардлари равшан.
Янги-янги қўшиқларга ўтади.

Тўхтанг, янги ҳаётда — тилагимдан,
Тарқалгуси дардлар аксу садоси.
Менинг жўшқин, шиддаткор юрагимдан,
Бўлар қувноқ қўшиқларнинг парвози.

Сарғайган барглар
Ерга тўқилди.
Гўзал чиройи
Зум ўтмай сўлди.

Кимдир ёқибти —
Барглар жизиллар,
Ениб чиқмоқда
Охирги сўзлар...

Шабнам қўниб япроққа,
Бир пасдан сўнг йўқолди.
Бироқ унинг софлиги,
Дилда мангуга қолди.

Шу-шу бўлди ненидир
Ўз-узимга сўзлайман.
Чор атрофдан ҳамиша
Шабнам изин излайман...

Ишонаман, ишонаман бахтимга,
Нур сочар тонг деразамдан эрталаб.
Фарзандларим қарамасдан ҳечкимга,
Ўйнайдилар бир-бирларин эркалаб.

Ростин айтсам, ҳозир тунлар сирдошим,
Тинчликни, тинчликни қиламан талаб.
Тонгни совға қилиб болаларимга,
Сўнгра ўзим эса қоламан ухлаб.

Бир болакай қамиш баргидан,
Чиройли бир қайиқ ясади.
Орзу, ўйи шунда мужассам,
Уни елкан билан беади.

Тезкор оқиб турган ариққа,
Уни аста қўйиб юборди.
Тўлқин олиб қочди қайиғин,
Бола эса йиғлаб турарди...

Қуёш ҳақда ўйлардим,
Ўйлайман ҳамон.
Гулхандай ловуллашин,
Сирин билмоқлик эди,
Дилдаги армон.

Фақат ловлаб ёнишни,
У касб этибди.
Чамаси, ботир Данко,
Юрагини осмонга
Илиб кетибди...

Эснаб қолди кўллар, ариқлар,
Боғу роғлар кўрар ажиб туш.
Яп-ялонғоч дарахтлар узра,
Қўшиқ айтар эди битта қуш:
«Қайга кетди ям-яшил ўтлоқ,
Нега ухлар қувноқ далалар?
Сукунатдан эзилар бағрим,
Нега тинди жўшқин яллалар?»

Гулбаҳор бағрига
Отилди олам.
Соғиниб қучгандай
Онасин бола.
Шодликка май тутар
Умидвор шабнам,
Гулбарглардан ясаб,
Олранг пиёла.

Канал бўйида иккита уй бор,
Бири сеники, бири меники.
Юрагим ичра мўлгина куй бор,
Буларнинг бари, бари сеники.

Истардим, дилбар:— Сенинг уйинг ҳам,
Меники десанг, меники десанг.
Умид узмадим ҳали, эй эркам,
Умидсиз яшаш оғирдир, билсанг...

Қачон кўрманг, сўроқ белгиси,
Таъзим қилиб турар эгилиб.
Унинг иши лаганбардорлик,
Умри ўтар шундай букилиб.

Эгилади, букилади, лек
Миянг узра чақади ёнғоқ.
Одамларни қачон қараманг,
Писмиқланиб қилади сўроқ.

КУНГАБОҚАР

Кунгабоқар мулойимдир, «уяти» бор,
Ўзига хос қизиқ, ажиб одати бор.
Тунда ерга, кундуз эса кунга боқар,
Шу боисдан еру кунга бирдай ёқар.

Қорни тўйгач, «йиғиб олиб» у эсини,
Қуёшга ҳам кўрсатади елкасини...

Ш А М

Шам ёнмоқда...
Шам ёнмоқда милтиллаб,
Юрагимни унга қиёс этаман.
Ёниб битар балки у ҳам эрталаб,
Мен ҳам бир кун шамдай ёниб битаман.

Шам-ку, ёниб-ёниб битгунча танҳо,
Атрофига зиё сочиб кетади.
Юрагим ҳам бир кун тўхтади, аммо
Шам бўлмоқни мудом ҳавас этади.

ҚУМ ВА ҚУЁШ

Кундан олиб ҳарорат,
Мақтанарди ёниб қум:
«Ҳарорат бобида мен,
Ўзимман, фақат ўзим.»

Уйқуга кетгач қуёш,
Қумда қолмади оташ.

ТҮРТЛИКЛАР ВА ТУЮҚЛАР

Гулзор ичра кирсам, машмаша экан,
Гулни дер, оҳ уриб ошиғи — булбул.
Гарчи кўкси узра турса-да, тикан,
Табассум айларди бағри қон бир гул.

* * *

Теракнинг учига илинибди ойболдоқ,
Тирмашдим унга қараб чўзиб қўлларим.
Мўлжалимга яқин бориб термилдим, бироқ,
Кўп узоқ экан-да, ҳали менинг йўлларим...

* * *

Қачонлардир, кимнидир биров
Қилган экан кўнглини пора.
Эндикликда унинг олдиға,
Қиролмасдан юрар бечора.

* * *

Битта ошнам бор, мажлис деса,
Қочиш учун баҳона топар.
Қачон «шахсий ишлар» кўрилса,
Тўрт оёқлаб мажлисга чопар.

* * *

Иши тушса гар жилпанглаб сўз қотади,
Бежаришга йўллар излаб бош қотади,
Сен ҳам ишинг тушиб борсанг ул ёнига,
Бўлмайди, деб бамисоли тош қотади.

* * *

Туғилганда, бир парча этнинг
Йиғисидан яшнайти олам.
Кўрмагайман, кўрмайин мутлоқ,
Сира йиғлаб ўлмасин одам...

ТОҒ ВА ИНСОН

Тоғ чўққиси, эй, тоғ чўққиси!
Баланд эмас, қуйида жойим.
Нега менга парво қилмасдан,
Юксакларга қарайсан донм.

* * *

Қалбим-денгиз. Тошар сарбасар,
Ажойибот ухлар тубида.
Ажиб сирлар битилган асар,—
Тўлқин отлиғ ҳар мактубида.

* * *

Қилолмасанг агар бир савоб,
Уқинмагин, бўлмагин хуноб.
Басдир умринг бўйи сен қилсанг
Хайрли иш қилгани тавоб.

* * *

Қиш келиб, қуритиб йўқотаман дер,
Қайдадир баҳор ҳам бўш келмай секин,
Ҳозир шу элда сен ҳукмрон, лекин,
Ўзим бориб, барин гуллатаман дер.

* * *

Бировлар етказса ғам,
Худодан топсин, деймиз.
Ва лекин худони ҳам,
Ёлғизлатиб қўймаймиз...

ТОВЛАМАЧИ

Эр бўлсанг, ваъдангдан, ҳой, бўйин товлама-чи,
Тўғри сўзни эгри деб, ҳарён товлама-чи.
Комил-эй ишончим, беш кунлик мансабингдан,
Қибрланиб, бўлиб кетибсан товламачи.

ЭЗГУЛИК ВА ҚАБИҲЛИК

Яхши одам яхшилар изига тушар,
Шунда мудом ишлари изига тушар.
Баъзилар бор, сир эмас, касби кир излаш,
Писмиқланиб бировлар изига тушар.

ҚҰШИҚҚА ЧУЛҒАНГАН ОРЗУЛАР

АДОЛАТ ҚУШИҒИ

Олқиш сенга, иродам,
Ажойиб замон келди,
Чароғланиб бу олам,
Қутлуғ бир даврон келди.

Томир отиб ҳар томон,
Адолат яшнар чунон,
Ҳақ сўзни демоқ учун,
Менга ҳам имкон келди.

Не хоҳласам ўйлайман,
Қалбим амрин куйлайман,
Қўзларимни қувнатиб,
Ёруғ, кенг жаҳон келди.

Ёруғ экан пешонам,
Тинглаб ҳар бир таронам,
Қутлагани қошимга,
Неки дўст-ёрон келди.

Иқболингга минг раҳмат,
Ахир, элда Адолат,
Кун бор экан сафоли,
Мен кутган даврон келди.

Гуллар терсам боғларингни
Кезиб гўзал СССР,
Сенинг ишқинг юрагимда
Жўшар ҳар гал СССР.
Шўро учун мангуликка
Бағрин тилиб зулматнинг,
Еқиб берди Доҳий Ленин
Сўнмас машъал, СССР.
Қўлимизда ҳилпираган
Буюк Ленин байрғи,
Иқболимиз гулбоғига,
Борар жадал, СССР.
Булоқ каби тошиб турган
Пок-беғубор меҳримдан,
Сенинг учун қалбим ичра
Қурдим ҳайкал, СССР.
Қабул айла яшнаб турган
Дилбоғимдан гулчамбар,
Сафо Очил сени куйлаб,
Ёзди ғазал, СССР.

АВАЙЛАНГАЙ

Улуғ эл бу, улуғ элда
Батанпарвар авайлангай,
Ватан суйгай кимки эрса,
Меҳнатсевар авайлангай.

Меҳнат жоним менинг, вале
Жар солмадим кўксим уриб,
Узим ерга урмадим ҳам,
Пири камтар авайлангай.

Ташвишга мўл бул замонда,
Учраб турар марду майдон,
Мард кишилар хислатлию,
Кўп мўътабар, авайлангай.

Ҳар бир инсон ҳаёт мулки,
Бўлса деймиз зебу зийнат,
Аҳли заргар беҳисобдир,
Асил заргар авайлангай.

Баъзилар бор олтин узук
Кўзи ичра мисли оғу,
Зарга қўшиб безътибор,
Токай заҳар авайлангай.

Сафо Очил, дардим айтдим,
Юрагимнинг ғубори йўқ,
Улуғ эл бу, улуғ элда
Хақни севар авайлангай.

МУВАШШАХ

Ўзлигимни топдим мен ғоят, ниҳоят,
Шу топганим эмасдир оят, Саодат.

Зиналардан бирма-бир ўтдим то шу кун,
Неки туриш-турмушим талъат, салобат.

Бахмалсифат ўлкамни мағрур куйларман,
Шу ғазалим меҳримдан тилхат, Ҳақиқат.

Еллар тинглаб куйларим, учгай йироққа,
Тинглар ҳатто ушбу кун қат-қат самоват.

Кўклам келар юртимга, унар нав-ниҳол,
Кўнглимизда олий бир ният, Диёнат.

ПАХТАКОРЛАРГА

Янграр қўшиқ қадам қўйсам пахтазорларга,
Дил қувонар тушгач кўзим пахтакорларга.

Дала ичра тинмай гўё юлдуз терарлар,
Юлдузига Юлдуз келар ул донгдорларга.

Тоғлар мисол қадди юксак хирмон илҳоми,
Янги куй-у оҳанг берар бастакорларга,

Табрик қилар элу юртим қаҳрамонларни,
Олиб келдим мен ҳам даста гул шунқорларга.

Техникамиз мадад бўлди ғалабамизга,
Таъзим бугун шижоаткор-мададкорларга.

Қувнаб, ҳай-ҳай чавандозлар шон-шуҳратидан,
Сафо Очил ғазал битди пахтакорларга.

Гар кимнингки меҳри, ҳаёси бўлмас,
Тубанликда унинг қиёси бўлмас.

Раҳбар чиқса борми аҳли пасткашдан,
Евузликдан бўлак даъвоси бўлмас.

Қанча боғлар қурир унинг дастидан,
Бундан ортиқ жабри жафоси бўлмас.

Балчиқ дея билар кимдир чашмани,
Сассиқ кўлдан ўзга маъвоси бўлмас.

Қурбақалар тўплаб қурбоқаларни,
Вақирлашар, «вақ-вуқ» адоси бўлмас.

Улар ёниб сайрар тун бўйи вале,
Эл ёдида қолар навоси бўлмас.

Асил инсон, асил булбул ўз ўрнин,
Тополмаса юртнинг сафоси бўлмас.

УЙЛАРИМ

Гоҳ олам ичра тўзғиб
Кетар ўйларим,
Билмадим, шунча тўзғиб
Нетар ўйларим.

Ненидир ўйлагандай
Тинтиб оламни,
Қитъалар-қитъалардан
Ўтар ўйларим.

Дайдишдан топмагандай
Гўё қониқиш,
Бир зумда юлдузларга
Етар ўйларим.

Юрагимдан гувиллаб
Чиқмоқда ёнғин,
Бир-бирдан коинотни
Тутар ўйларим.

Ҳисларим қўзғар гоҳи
Майин шаббода,
Бутоғда барглар мисол,
Титрар ўйларим.

Уксима Сафо Очил,
Бахтлисан демак,
Ўйларим дарди билан
Ўтар ўйларим.

* * *

ЭЙ, ЖАЙХУНИМ

Эй, Жайхуним, меҳри боқий
Дарёмисан, сан,
Денгизларга ёки мендай
Шайдомисан, сан.

Тўлқинларинг ичра сиру
Асрор яширин,
Ғариб ташлаб кетган дарддан
Биномисан, сан.

Қанча-қанча ғарибларнинг
Кўз ёши санда,
Қайғулардан ишораю
Имомисан, сан.

Талпинурсан қирғоқларга
Токи бош уриб,
Кўнглим билгич пайғамбару
Дономисан, сан.

Эллар, диллар ларзаланур
Мискин куйингдан,
Боболардан қолган мунгли
Навомисан сан.

Тилга киргил, эй Жайхуним,
Уйларинг равшан,
Уз юртингга меҳри боқий
Сафомисан, сан.

ШУЛ АСАЛ СЎЗИ БИЛАН

Нур сочар ёр чеҳраси,
Баҳору ёзи билан,
Кўзимга боқди қиё,
Дилдаги рози билан.
Ул қизнинг шаҳло кўзи,
Ишқидан айлаб хабар,
Қи асир этди мени,
Ишваси нози билан.
«Сайрашар доим келиб,
Булбули ҳар бир гулнинг,
Сиз менинг булбулим» деб,
Айтди ўз оғзи билан.
Қонгунча олдим ичиб,
Муҳаббат шаробидин,
Маст бўлдим телбалардек,
Шул асал сўзи билан.
Севгисин ошкор айтиб,
Бир умр эллар аро,
Куйлагай Сафо Очил
Қўлдаги сози билан.

ГҶЗАЛ ЭКАН

Гўзал экан дилбар шунчалар, ўлтиргудек,
Бир умрга жилмай ёнма-ён ўлтиргудек.

Орқамиздан боқгай гуллар қизариб, сўлиб,
Бўлсак агар боғлар аро бирга юргудек.

Бутун олам сармаст бўлгай куйдан, қўшиқдан,
Келган онлар менга ул ҳақда ўй сургудек.

Ҳар кўрганда уни бемадор вужудимга,
Қувват энур катта иншоатлар қургудек.

Берса ичай қониб висол майидан ва лек,
Жоним қақшар бўлса ул парвосиз тургудек.

«Қарор қилдик бугун оқшом тўйга иккимиз,
Ваъдамиздир абад даври даврон сургудек.»

Сафо Очил кўнгли ёриб кетур чароғон,
Бўлса биров ушбу тушим ўнгга йўргудек.

СУРОҚЛАБ

Боққа кирдим субҳидам,
 Қўзим кетди чароқлаб,
Япроғида битта гул
 Қўйибди хат ардоқлаб.
Қимнинг хати билмадим,
 Надир унинг маъноси,
Бошлаб кетди хаёли
 Олисларга қучоқлаб.
Қат-қатига тикилдим,
 Англайин деб дастхатни,
Юрагимни кўз қилиб,
 Уқиб олдим ўсмоқлаб.
Қиё боқди ногоҳ у,
 Айлаб сирли табассум,
Турар эди мендан ҳам,
 Неларнидир сўроқлаб.
Тутди сўнгра япроғин,
 Ёзгил дея эсдалик,
Нома битдим авайлаб,
 Кетмагайлар ўроқлаб.
Сафо Очил дил розин.
 Истасангиз, эй авлод,
Япроғида барини
 Қўйибди гул ардоқлаб.

ИНСОН УЧУН

Академик Иброҳимжон Искандаровга

Шул қўшиғим бир табаррук Инсон учун,
Жон куйдирар ушбу даври даврон учун.

Элин куйлаб тўлқинланур қалби унинг,
Бўлолмайди қиёси ҳеч уммон учун.

Лафзи ҳалол инсонларким кўнгил шоҳи,
Лафзи ўрناق бўлгай аҳли замон учун.

Беғубордур тилаги ҳам, юраги ҳам
Мисол эрур чексиз мовий осмон учун.

Илм осмони ичра гўё порлоқ юлдуз,
Таралгуси зиёси кўп жаҳон учун.

Сафо Очил, кимки элда пок эрса гар,
Куй тералгай ул табаррук инсон учун.

АРМОН ҚОЛМАГАЙ

Анор янглиғ ранжиб ёрдан,
Бағрим қонга тўлмагай,
Ишқ ўтига отсин, аммо,
Бевафолик қилмагай.
Нари кетмас ҳусни кўнглим
Кўзгусидан йироққа,
Ҳадё этди гул табассум,
Умри гулдай сўлмагай.
Айлаб бир кун изҳори ишқ,
Жонни ўтга ташладим,
Кўксим аро кезар зиё,
Шамчироғим сўнмагай.
Жамолида гуллаб турган
Минг баҳорнинг кўрки бор,
Тилагим шу: уни мендан
Ўзга ҳеч ким билмагай.
Оромим йўқ, ул парини
Ҳар дам тўйиб кўрмасам,
Икки кўзим йўллариға,
Термилишдин толмагай.
Насиб бўлса жондан севган
Гўзал ёрнинг висоли,
Сафо Очил юрагида
Зарра армон қолмагай.

Йўлиқдим битмас дардга,
 Дардимга даво излаб,
 Юрар бўлдим изиндан,
 Қалбимга шифо излаб.
 Шифо бергайми дилбар,
 Қўшиқ айтиб берсам гар,
 Утсин умрим тоабад,
 Ул учун наво излаб.
 Келса ёдга таниш сас,
 Бўламан диққинафас,
 Табиатга боқаман,
 Нажоту ҳаво излаб.
 Ақл мулкида сарвар,
 Тенгсиз бебаҳо гавҳар,
 Етказгил нолишимни,
 Гулимга, сабо, излаб.
 Келибман бўлиб бемор,
 Бўлгил ўзинг шифокор,
 Юрибди Сафо Очил
 Ўзингдан шифо излаб.

ЎЗГА САЙЁРАЛАРГА

Қувса, майли, кетайин,
Ўзга сайёраларга,
Ахир, кетмай нетайин,
Ўзга сайёраларга.
Меҳрим қўйган ул дилдор,
Бўлмагач ҳеч дилафкор,
Кетишни қилдим қарор,
Ўзга сайёраларга.
Марсга экай гулимни,
Ватан шодлаб кўнглимни,
Яқин қилди йўлимни,
Ўзга сайёраларга,
Ерга мослаб ҳавосин,
Ва тўғрилаб «хато»син,
Элтгум инсон навосин,
Ўзга сайёраларга.
Сафо Очил дам-бадам,
Дер ул ёмон кўрса ҳам,
Изларини олишмам,
Ўзга сайёраларга.

КУТИШ

Куйласам сени, тоғдан
Келадир сало-сало.
Садоим олиб кетгай
Бағрида сабо-сабо.

Садодан сўраб мадад,
Сабодан меҳру шафқат,
Термилдим қояларга,
Орзулар дунё-дунё.

Сухбат қуларман, сухбат,
Тошлардир ҳамроҳ фақат,
Субҳидам ичгум қониб,
Муздайин ҳаво-ҳаво.

Сен учун қир-адирдан,
Лолалар тердим, эркам,
Барглари ял-ял ёнар,
Барқ уриб ҳаё-ҳаё.

Келарсан охир бир кун,
Ишқинг-ла ёдим бутун,
Соғиниб кутмоқлик ҳам
Экан-ку сафо, Сафо!

ПАХТАҚОРДУРСАН

Олам ичра донғи кетган,
Азиз пахтақордурсан,
Меҳнатинг-ла вафо айлаб,
Уз ваъданга ёрдурсан.
Қақраб ётган бўз ерларнинг
Жисми аро жон бериб,
Мўл ҳосилни етиштирган
Паҳловон донгдордурсан.
Табиатнинг ҳар офатин
Енгиб доим мардона,
Республикам кўкси узра
Гул тақар шунқордурсан.
Мусобақа майдонида
Истабки ўзмоқликни,
Ўйлаб, бир зум мижжа қоқмай
Тунлари бедордурсан.
Тўккан «оқ олтин»нинг кетди,
Уфқларга туташиб,
Машъал элда машъал бўлган,
Бизнинг ифтихордурсан.
Сафо Очил, сен ҳам қўйма,
Қўлингдан қаламингни,
Марду майдон донгдорларга
Қўп қўшиқ қарздордурсан.

САЙР ЭТГАЛИ

Сайр этгали келдим бугун гулбоғингга,
Қабул қилғил, айланай дўст-ўртоғингга,

Илҳом олдим гулларингдан, чиройингдан,
Тингла бир пас, сирим айтай қулоғингга.

Нур эмаман ёниб турган юрагингдан,
Умрим бўйи парвонаман чироғингга.

Қалбинг экан шунча жўшқин, шунча тошқин,
Қойил қолдим шаффофгина булоғингга.

Эй, ватаним, Сафо Очил мафтун эрур,
Севги ила меҳнат қайноқ қучоғингга.

ҚУВЛАМА

Соғиниб келдим,
Кўзлари хуммор қувлама,
Не десанг дегил,
Турибман ночор, қувлама.

Иложим қанча,
Тортурман хато жабрини,
Ишқимни қилдим
Охири ошкор, қувлама.

Мени не куйга
Солмади ёшлик ғурури,
Айбимни билдим,
Айбдорман, айбдор, қувлама.

Қувлаб нетарсан,
Мендайн бир бечорани,
Сарғайиб сўлдим,
Аҳволим душвор, қувлама.

Англадим, дардим
Шифоси ўзингсан ёлғиз,
Шамолдай елдим
Сен томон, дилдор, қувлама.

Наҳот англамас
Дардингни, эй, Сафо Очил,
Баргдай тўкилдим,
Ёнингдан зинҳор, қувлама.

ДАВРОНИМДАН

Огоҳ бўлиб дилдаги армонимдан,
Нур ёғилар давр ила давронимдан.

Юксалгуси кўнгиллар юлдуз қадар,
Баҳра олиб бахтга мўл замонимдан.

Ушбу кунлар мунаввар жумла жаҳон,
Зиёланур нур тўла жаҳонимдан.

Қўриқ ерда яратдик боғу роғлар,
Хушбўй ислар таралар бўстонимдан.

Бахт шароби лиммо-лим қадаҳ тўла,
Олтин қадаҳ ясадим осмонимдан.

Сафо Очил сипқар-эй томчи қўймай,
Ахир, шодмон давр ила давронимдан.

ДИЛБАРО

Дилбаро, айладинг намойиш дилбарлигингни,
Қалбим денгизида нодир бир гавҳарлигингни.

Гоҳида кўринсанг қолурман деёлмай бир сўз,
Англадим мисоли парию пайкарлигингни.

Кўтардинг руҳимни толган чоғларим ғам аро,
Ноҳатки сезмабман гўё гулчамбарлигингни.

Гулчамбарим, бердим кўнглинг каби кўнглимдан
Едлайман бир умр ул мушки амбарлигингни. жой,

Ёдинг бирлан ишқим уфқи тоҳануз мунаввар,
Хаёлим кўкида асрагум қамбарлигингни.

Дилбаро, то тирик унутмас ҳеч Сафо Очил,
Севги гулшанидан ёлғиз хушхабарлигингни.

ГУЛ ЯПРОҒИ УЗРА

Гул япроғи узра кўрдим рухсорингни,
Кўшиқ айтиб чертгим келур дил торингни.

Асир олиб муҳаббатинг қафасига,
Жабр айладинг, канда қилмай озорингни.

Васлинг истаб талпинурман, ҳури малак,
Ранжитмагил бир бечора хушторингни.

Ҳар дам дилда ғавғо қилур рашкинг қийнаб,
Очиқ айтгил яширмасдан қарорингни.

Армон доғи из солмагай умримга-ҳей,
Келдим бугун олай деб эътиборингни.

Рақибларинг қолсин доғда, Сафо Очил,
Ҳайқир ёниб муҳаббатинг-шиорингни.

УНУТМАМ

Қалбим кўзин очган сарви
Санамимни унутмам,
Севгим маним яқин сирдош,
Ҳамдамимни унутмам.
Баёв кўнглим тўлқинлатиб,
Ел бўлиб ўтиб кетди,
Тўлқинланиб қалам олган
Ул дамимни унутмам.
Уйқу келмай кўзларимга
Изладим мажнунсифат,
Изин олиб қўйган ҳар бир
Қадамимни унутмам.
Гул япроғи узра қолди
Юрагимнинг алами,
Дарди аро чеккан қайғу,
Аламимни унутмам.
Ёр қошини кўрса кўкда,
Ёй ҳам кочар бекиниб,
Исмимнинг бош ҳарфи,
Қоши-қаламимни унутмам.
Сафо Очил ёди бирлан
Ҳамиша ёрнинг руҳи,
Қайга борсам ҳамдамимдур,
Ҳамдамимни унутмам.

ТИМСОЛИНГМИ

Тонг уйғотар уйқудан,
Юзим силаб-сийпалаб,
Бош кўтарсам парқудан,
Турар эдинг эркалаб.

Сутга чайқаб рухсоринг,
Тун бағрин тилмоқ коринг,
Тун эмас, менинг бағрим
Қўйибсан-ку, қиймалаб?

Юзингдаги хол эмас,
Жонгинамга айлар қасд,
Юрибсан қорачуғим
Еноғингга пайвандлаб.

Тишларингни дур дерлар,
Ростми ўша, айт, дилбар,
Қанча кўзлар гавҳарин,
Териб чиқдинг битталаб?

Орзулар мудрар ҳамон,
Туш кўриб яхши-ёмон,
Тимсолингми ҳар тонгда,
Уйғотгувчи сийпалаб?

ЯЙРАГУМ БОР

Яйрагум бор гулбоғида
Гар айласа илтифот,
Тасвирини чизолмасман,
Унда тенгсиз камолот.

Ер севгиси наққош янглиф
Сайқал берар шеъримга,
Назм элига олиб учди
Бўлиб менга қўш қанот.

Наҳор чоғи қўшиқ айтиб,
Маъшуқамни куйласам,
Дерми экан:— Хуш келибсан,
Қадамингга ҳасанот.

Меҳр қўйса ардоқлайман,
Бамисоли кўзларим,
Еди бирлан бир умрга,
Кўнглим уйи нуробод.

Миробидир сарви санам,
Қалб дарёмнинг тоабод,
Сафо Очил ул ёр учун,
Ғазалистон қил бунёд.

СЕЗМАДИНГМИ

Нега номинг қилдим достон,
Эй ёр, сезмадингми,
Сени кўрсам тополмасман
Қарор, сезмадингми.

Тинглаб қалбим тебранадир
Гуллар япроғи ҳам,
Қалб ноламдир булбулдаги
Ашъор, сезмадингми.

Гул япроғи узра тонгда
Мавж уради шабнам,
Ушал шабнам кўз маржоним,
Нигор, сезмадингми.

Бузиб қўйдинг оромимни
Бир бор табассум-ла,
Шунча савдо солдинг бошга,
Такрор сезмадингми.

Уздим ҳаёт бўстонида
Иигирма саккиз гул,
Етти йилким, бердинг қанча
Озор, сезмадингми.

Сафо Очил шукр айла,
Ношукур бўлма ҳеч,
Доим ўзи сенга зўр
Шифокор, сезмадингми.

УСТОЗ

Жуманиёз Шариповга

Қалб бўстоним ичра
 Қилмиш макон, устоз,
Шул сабабдин менинг
 Бошим осмон, устоз.

Ҳаёт борки, умри
 Бўйи халқим дебон,
Элнинг ғами бирлан
 Яшар ҳар он, устоз.

Билмаганинг сўрсанг,
 Тинглар сени доим,
Шунда мушқулингни
 Қилар осон, устоз.

Баҳор каби кулгу
 Балқир юзларидан,
Баҳринг очар
 Чеҳраси ул хандон, устоз.

Сафо Очил ёзиб
 Қўшиқ, кўнгли жушиб,
Эл бахтига бўлинг,
 Дейди омон, устоз.

ИШҚИНГ БИЛАН

Ишқинг билан, тўғриси,
Юрагим юз поради,
Орзу ҳолим сўзлайин,
Бир пас кетмай тинглаб тур.

Кеча-кундуз ухлолмай,
Дилдан мадҳинг куйлабон,
Излаб висол бўстонин,
Булбулинг бечорадир.

Пинҳон тутдим розимни,
Дўстлар, ошкор айлайин,
Жондан севган қора кўз,
Гўзал қиз Гулнорадир.

Азиз она тупроқдан,
Даста-даста гул тердим,
Қучоқдаги гулларим,
Ширмон юз дилдорадир.

Арзим қабул айласанг,
Муҳаббатим ҳурмати,
Сафо Очил ахтариб,
Қанот боғлаб борадир.

ТАРК ЭТМАСМАН

Дилбар, дилга ёр этган,
Ёримни тарк этмасман,
Суҳбатига зор этган,
Зоримни тарк этмасман.

Зорлилар зори қачон
Олингай инобатга,
Қайғунг балки коримдир,
Коримни тарк этмасман.

Токи танда жоним бор,
Бир умрга, Норгулим,
Номусимсан, оримсан,
Оримни тарк этмасман.

Кўнглим дегани ҳануз,
Ўзинг экансан ёлғиз,
Чертганинг дил торимдир,
Торимни тарк этмасман,

Сафо Очил висолинг
Орзусида тоҳануз,
Торим куйлар зор билан,
Зоримни тарк этмасман.

Қ А Д А Х

Нозик қўлларида ёр тутса қадаҳ,
Жон деб кўтарарман, жон етса қадаҳ.

Кўтарурман ва лек кўз юмиб лаҳза,
Уй сурарман... қошимга битса қадаҳ!

Қадаҳда ёр меҳри чайқалган зилол,
Қандай чидай йироғлаб кетса қадаҳ?

Лаби қирмиз, устида дона холи,
Шимиргум гар қўлимга ўтса қадаҳ.

Ўзни қўлга олиб ва қуйиб меҳрим,
Тутай мен ҳам ижозат этса, қадаҳ.

Сафо Очил меҳр қўйиб ҳамиша,
Меҳринг қондир, маст бўлма, тутса қадаҳ.

ШАҲРИМИЗ — УРГАНЧИМИЗ

Сафо кўнглим элдоши,
 Шаҳримиз — Урганчимиз,
Хоразмнинг қуёши,
 Шаҳримиз—Урганчимиз.
Мудом юксак аҳдимиз,
 Яшнатиш пойтахтимиз,
Қамол топсин бахтимиз,
 Шаҳримиз — Урганчимиз.
Урганчга баҳор келмиш,
 Бахт тўла анҳор келмиш,
Иқболи тонгдай кулмиш,
 Шаҳримиз — Урганчимиз.
Утганда кўчалардан,
 Тингладим нечалардан,
«Гўзал гулғунчалардан,
 Шаҳримиз — Урганчимиз».
Кўз-кўз қилиб гулидан,
 Элга тутар кўнглидан,
Юрар Ленин йўлидан,
 Шаҳримиз — Урганчимиз.
Ҳамма деб Ленин учун,
 Кўрсатса ғайрат, кучин,
Шеър битмай турай нечун,
 Шаҳримиз — Урганчимиз.
Ёниқ қалбимнинг қўри,
 Кўзларим заррин нури,
Сафо Очил ғурури,
 Шаҳримиз — Урганчимиз.

СЕВДИМ

Кўрдим сени, кетди ҳушим,
Ойдаи жамолингни севдим,
Ақлим олдинг бир боқишдан,
Юзда қўш холингни севдим.

Е олибди қизил гул ҳам
Еноқларинг андозасин,
Қизил гулга ато этган
Ажиб мисолингни севдим.

Енгинамдан ўтиб кетдинг,
Роҳат топдим ишқ боғингда,
Юзим силаб эсиб кетган,
Илиқ шамолингни севдим.

Кўкка боқиб аксинг кўрдим,
Қошинг ёйга қиёс этдим,
Мафтун этган қалам қошинг —
Икки ҳилолингни севдим.

Сафо Очил жавоб бергил,
Унинг майин саволига,
Севгинг чинми, дея берган
Ҳақли саволингни севдим.

БОР УЧУН

Шоир Муҳаммад Алига

Сўнмас дунё сайқали,
Саховатлар бор учун,
Иноятлар кўп ҳали
Диёнатлар бор учун.

Яшасак деймиз ҳар он,
Бир-бировга меҳрибон,
Олам бўлмас зимистон,
Садоқатлар бор учун.

Замин узра айни чоғ
Эллар турмуши, эвоҳ
Гоҳ ундоғу гоҳ мундоқ,
Хиёнатлар бор учун.

Умидвор тақдир оҳи,
Шул боис чўлда оҳу,
Зорланиб йиғлар гоҳи,
Ижобатлар бор учун.

Сафо Очил, сургали,
Келадир даврон гали,
Орзулар кўп нашъали,
Ҳамиятлар бор учун.

ЭЙ, НАВБАҲОР

Эй, навбаҳор, қўмсаб келдим,
Ишқ боғингни кезай деб,
Рухсат берсанг хуштор этган
Бир гулингни узай деб.

Ул бир гулким, улсиз бўлмас
Кўнгилгинам ороми
Ният қилдим унинг билан
Ҳаётмини безай деб.

Яхши ният осмонида
Эркин парвоз айладим,
Бахт юлдузинг дил ипимга
Маржон мисол тизай деб.

Ҳар гал висол бўстонида,
Кўнглим тўлса дарёдай,
Кўзим босай рўмолингга,
Севинч ёш-ла эзай деб.

Сафо Очил келур излаб,
Қабул айла нигоро,
Ҳамдам бўлиб қалб торини
Қалб торингга тузай деб.

ДЕМАБМИДИМ

Дилбаро, ҳаёлимда
Бир сир бор демабмидим,
Шу сиримдан қиламан
Ифтихор демабмидим.

Ифтихорим деганим,
Кун сайин бора-бора,
Қилмасми бир балога
Гирифтор демабмидим.

Пайсалга солмайлик-ҳей,
Нозанин, бўлар ишни,
Иккимиз ҳам қолмайлик
Чор-ночор демабмидим.

Бағримизни тилмагай
Тухматнинг киндор тиғи,
Бўлмайлик сен унда,
Мен бунда зор демабмидим.

Афсус, хаста эмишсан,
жоним, афсус доғида,
Узинг менга, мен сенга
Шифокор демабмидим.

Бас қил, эй Сафо Очил,
Ўтмишнинг ғамли дардин,
Қелажагинг кўп ишга
Сазовор демабмидим.

Қийнамасанг жонингни,
Жон қайда, жонон қайда,
Изламасанг тоғ кезиб,
Олтин қайда, кон қайда.

Ерингни чиндан севсанг,
Унга тезроқ етгайсан,
Уртага тикан битса,
Йўл қайда, имкон қайда.

Ишқинг-ла олам ичра
Кетгай шуҳратинг, шонинг.
Пок муҳаббат бўлмаса,
Шуҳрат қайда, шон қайда.

Инсон бўлсанг умрингда,
Одамларни ранжитма,
Одамларни ранжитсанг,
Сен қайда, инсон қайда.

Деҳқон бўлсанг ерингга,
Қилгил мудом парвариш,
Пешона тер тўкмасанг,
Боғ қайда, бўстон қайда.

Сафо Очил, ғам чекмай,
Жўшиб юргил умрбод,
Жўшқин юрак бўлмаса,
Шеър қайда, дoston қайда.

ЕЛИНМАГИЛ ЮРАГИМ

Севгинг писанд қилмаса,
Елинмагил, юрагим,
Қиё боқиб кулмаса,
Елинмагил, юрагим.

Қанча азоб есанг ҳам,
Ғариб бўлиб севсанг ҳам,
Тутаб-тутаб куйсанг ҳам,
Елинмагил, юрагим.

Қишга дўнсин, майли, ёз,
Сўлдирсин умринг аёз,
Лекин, унга илтимос,
Елинмагил, юрагим.

Қор остида орзулар,
Музламасин туйғулар,
Сенга ўхшар оҳулар,
Елинмагил, юрагим.

Сафо Очил, ул санам,
Бошингни силаган дам,
Шодликдан, эркам сен ҳам,
Елин, майли, юрагим.

ШИРИН

Дилбар менга боқди ширин,
Иболи қош қоқди, ширин.

Шундан бери йўқдир ором,
Нега шунча ёқди, ширин.

Ёр не деса, бари ширин,
Деган ҳаёл ёғди, ширин.

Жуфти бўлса, боқмас эрди,
Балки ҳануз тоқ-ди, Ширин.

Ишқ-муҳаббат дарёсида,
Доим бирга оқди, ширин.

Бахтли ҳаёт бўстонида,
Кўксимга гул тақди, ширин.

Сафо Очил, ёрга қайрил,
Такрор сирли боқди, ширин.

ПАРВОНАМАН

Дарди ишқ озорига
 Чидаш бермай тўлғонаман,
Илтифот айлаб келсанг,
 Чиқай пешвоз ягона ман.

Латофат боғи ичра
 Латиф нозинг беҳуш айлар,
Асрорим айтсам ошкор,
 Йўлларингда ҳайронаман.

Фусункор икки чашманг
 Торди мени ўз домига,
Риштаи муҳаббатинг
 Боғлаб олди, парвонаман.

Устма-уст олов қалаб,
 Бағрим мунча кабоб қилма,
Зийнати гул камолинг,
 Куйлаб элга афсонаман.

Гул чеҳранг безак бермиш
 Сафо Очил ғазалига,
Айт дилбар, висол чоғин,
 Борай қувнаб ягона ман.

ЯПРОҚЛАР

Ям-яшил, кўзга тўтиё япроқлар,
Қилдингиз шунча маҳлиё, япроқлар.
Меҳрини тутмай оламдан дариф,
Қуёшдай нур сочар зиё япроқлар.
Шўх, енгил шабада ёнидан ўтса,
Таратгай майин бир наво япроқлар.
Топгали ҳузур боруриз қошига,
Соябон, жонга минг даво япроқлар.
Ўргандим сиздан мен ҳаётбахшликни,
Қалбимда сиз, эй мусаффо япроқлар.

НОЗАНИНКИМ

Нозанинким эрса кибру ҳавода,
Афтода у, афтода у, афтода.

Нозанинким, ипак янглиғ хушқилиқ,
Навода у, навода у, навода.

Аё санам, ёлғиз шоҳким ишқ деган,
Савдода у, савдода у, савдода.

Ишқ кўкида тасвири йўқ бир чўлпон
Дунёда у, дунёда у, дунёда.

Чўкди қалбим денгизига бу оқшом,
Зиё-да у, зиё-да у, зиё-да!

Қани энди зиё бўлса зиёда,
Сафода у, сафода у, сафода!

ЭЙ, ЮРАК

Эй, юрак, қайғурмагил
Дардинг адо бўлмаса,
Найлай, ахир, вафодан
Токи садо бўлмаса.

Терак бошин силайди
Эсиб келган шаббода,
Мен пастдаман, наҳотки,
Менга сабо бўлмаса.

Барчани тенг кўрмасми
Тирик эрса адолат,
Қандай келгай ҳали у,
Унга маъво бўлмаса.

Софлик бўлса заррача,
Юртни бутун сақлагай,
Дунё ҳоли не кечмиш,
Гарчи сафо бўлмаса.

КУНГЛИМДА БАҲОР ЯШНАР

Висолга умид қилсанг, кўнглимда баҳор яшнар
Куйлайман шавққа тўлсанг, қўлимда дотор яшнар.

Келинг, эй, оҳуларим, сержило туйғуларим,
Дилимда қайғуларим, тилимда баҳор яшнар.

Ҳеч кимга қайғум бермам, ҳеч кимга раво кўрмам,
Замонга боқиб дерман, элимда баҳор яшнар.

Бу олам сафо, очил, софланиб ҳаво, очил,
Кўкламдай зебо, очил, йўлимда баҳор яшнар.

ҚУШИҚ ДАРДИ

Қаршингизга келдим,
Дилдаги зорим билан,
Зорим куйлай бугун,
Жўровоз торим билан.

Дардлиларнинг дардин
Куйлашни этибман кор,
Қалбингизга кирсам,
Қасбиму корим билан.

Юртим бахтин билдим
Ўзимга номусу ор,
Кўнглим қасри равшан,
Номусу орим билан.

Имон, виждон мени
Олдилар айлашиб ёр,
Бахтлидурман жуфти
Ҳалолим — ёрим билан.

Сафо Очил, нозик
Куйларга юрибман зор,
Қайдасиз, ҳей, сизни
Излайман зорим билан.

ТЕРМУЛТИРИБ

Сирли кўкда юлдузларнинг
 Ўртар сири термултириб,
Гул юртдаги гул қизларнинг
 Қўйди бири термултириб.

Юлдузингни тавоф этгум,
 Тавоф этмай ахир нетгум,
Зор-зор этиб қўйибди то,
 Кўзинг қири термултириб.

Ипсиз боғлаб кетдинг мени,
 Тақдир қайга элтди сени,
Аҳволимга бепарвосан,
 Шундан бери термултириб.

Севгим айлаб дур сочсалар,—
 Аҳволимдан сўз очсалар,
Бир умрга юрар дебсан,
 Қизнинг зўри термултириб.

КУЗ ВА БАҲОР

Не барг эрки маслакдош
 Ёрдин бўлакка тушмиш,
Шул сабаб охири у
 Ношуд куракка тушмиш.

Курак ташвиши маълум,
 Иши қизиқ ҳамиша,
Табиат кўрки — баргнинг
 Эрки йўлакка тушмиш.

Оёқ остида афғон
 Чекур йиғлаб дамо-дам,
Оҳи унинг мусаффо
 Ҳар бир юракка тушмиш.

Чекка-чеккада наҳот
 Чиригай ул безътибор,
Қиш келиб, ул устидан
 Авлод — куртакка тушмиш.

Ки ўзи туфроқ бирлан
 Қоришиб, рози унинг
Жамол очгуси янги
 Авлод-куртакка тушмиш.

Эй Сафо Очил, куйлар
 Куртак бугун ғазалинг,
Умидинг ёруғликка
 Чиқиб, эртакка тушмиш.

НОЗ ЭТАР

Гар куйласам гулпари,
Жилва айлаб ноз этар.
Одим ташлаб мен сари,
Жилва айлаб ноз этар,

Деёлмайман бирор сўз,
Боқса икки жоду кўз,
Муқом билан юзма-юз,
Жилва айлаб ноз этар,

Кўнглим нозик кўнглинга,
Келажагим қўлингда,
Сочинг ўйнар белинга,
Жилва айлаб ноз этар.

Кокилинг алдар, ёниб
Дор бўлмоққа шайланиб,
Дил торимга бойланиб,
Жилва айлаб ноз этар,

Зебо экан санъатинг,
Саробмасми қоматинг,
Кўзларимда суратинг,
Жилва айлаб ноз этар.

Айтиб юрак розингни,
Бас қил десам нозингни,
Чертгил дея созингни,
Жилва айлаб ноз этар.

Сафо Очил, туш кўрдим,
Тушгинамни хуш кўрдим,
Умид отлиғ қуш кўрдим,
Жилва айлаб ноз этар.

ШАЙДО ДЕНГЛАР

Илтимосим, гавҳаримга,
Бориб мени шайдо, денглар,
Мадҳинг куйлаб билмас тиним,
Кўнгли онинг дарё, денглар.

Лола юзли гўзал нигор
Асир этди ақлу ҳушим,
Гар етмаса висолингга,
Ақли ҳушдан жудо, денглар.

Ёр изига бошим қуйсам,
Ном қўйдилар Мажнун дея,
Ишқ боғига келиб Мажнун,
Қилди таъзим анго, денглар.

Баҳор янглиғ бул замонда,
Бир-бировга қилмас жафо,
Сен ҳам анга вафо айлаб,
Қилма ортиқ жафо, денглар.

Бул ошиғинг бир оҳ урса,
Тоғлар эрир ўти аро,
Ҳажринг ила юрагида,
Ёнар ўтли нидо, денглар.

Етказибди дилдоримга,
Ғаним мени бевафо деб,
Бориб, дўстлар, гулёримга
Ғаним сўзин хато, денглар.

Етиб бир кун висолингга,
Гуллагай кўнглим баҳори,
Ҳижронида беморликдин,
Мангу очил Сафо, денглар.

Илтимосим олиб, жоним.
Инобатга, Инобат,
Қулоқ бергил, дилда борим,
Қилай сенга ҳикоят.

Сени гулми десам, гуллар
Сўлар рашким тафтидан,
Балки тарих кўрган эмас
Сира бундай назокат.

Жоду кўзлар қиёлаши
Ҳоким бугун юракда,
Муҳаббатим — муҳаббатинг
Уйин қурди қатма-қат.

Ишқ султонинг кишан солмиш
Менинг ақлу ҳушимга,
Нима бўлгай қилсанг, дилбар,
Бул зорингга адолат.

Ақли ҳушим қайтиб бергил,
Қолдирмагил сўзимни,
Қилгин десанг, майли қилай
Доим сенга итоат.

Бутун олам қўшиқ айтгай
Сигмай ўзи-ўзига,
Қолса агар қалбинг ичра
Сафо Очил, тоабад.

ТОНГ ЧОҒИДА

Кезиб ҳар кун обод элим боғида,
Дил дардини куйлайман тонг чоғида.

Қўлни қўлга бериб, берган ваъдаси
Қолиб кетди анҳорнинг қирғоғида.

Қанча булоқ йиғламади оҳимдан,
Кўз дурларим қатор гул япроғида.

Кўнгил шошар тутқич бермай ақлимга,
Парвонадур нур бўлиб ҳар ёғида.

Айтинг келса, келсин интизор этмай,
Қаср қурдим кўзларим қароғида.

Тўғри уқинг, гуллар кўнглим овчиси,
Тургай абад ёноғим ёноғида.

Сафо Очил мадад сўраб гулидан,
Ғазал ўқир доимо тонг чоғида.

КҮЗЛАРИНГГА БОҚҚАНИМДА

Қалбим тошар мисли дарё,
Кўзларингга боққанимда,
Қайнаб чиқар жўшқин наво,
Кўзларингга боққанимда.

Кеча-кундуз кезсам дейман
Ишқ боғингни кўзим юммай,
Мангу ҳаёт қилди шайдо,
Кўзларингга боққанимда.

Умрим бўйи термулайин,
Олма-анор юзларингга,
Кечир мени бўлса хато,
Кўзларингга боққанимда.

Борсам излаб ёнгинангга,
Ой, қуёшим, ҳеч бўлмаса,
Гул боқишин этгин ато,
Кўзларингга боққанимда.

Чехранг узра ул офтобинг,
Қамаштирур кўзларимни,
Дилда армон бўлур адо,
Кўзларингга боққанимда.

Қамар янглиғ гул рухсоринг,
Ёш кўнглимнинг пардозидур,
Қилгум ҳар дам кайфу Сафо,
Кўзларингга боққанимда.

ДОҲИЙ ЛЕНИН ИЖОДИ

Ниҳол эқдим кўкламда,
 Бўлиб кўркам гуллагай,
Дала, даштни яшнатган
 Сахий кўклам гуллагай,
Қамол топиб орзумиз,
 Сўлмай ҳар дам гуллагай,
Доҳий Ленин ижоди —
 Озод ўлкам гуллагай.

Бир марказга бирлашиб,
 Дўстлигимиз ирмоғи,
Порлаб тургай ҳамиша,
 Иқболимиз чироғи,
Қайнай берсин мавж уриб,
 Илҳомимиз булоғи,
Доҳий Ленин ижоди —
 Озод ўлкам гуллагай.

Ўзинг эрур Ватаним,
 Ҳуррият хиёбони,
Гулга буркаб ҳар ёғинг,
 Бўлдинг тинчлик посбони,
Энди бордир ҳар ишга,
 Сафо Очил имкони,
Устоз Ленин ижоди —
 Озод ўлкам гуллагай.

БЕШ ЙИЛЛИКДАН БЕШ ЙИЛЛИККА

Партия раҳнамо, ошдик довонлар,
Беш йилликдан беш йилликка етгунча.
Бу йўллардан ўтар қанча карвонлар,
Беш йилликдан беш йилликка етгунча.

Элимизда бордир ажиб тушунча:
Қанча меҳнат қилсак тўкинлик шунча!
Очилгуси очилмаган кўп ғунча,
Беш йилликдан беш йилликка етгунча.

Қўк юзида ғунчами-эй, алвонми,
Алвон ранги диллардаги армонми,
Армонимиз аён бўлар замонми,
Беш йилликдан беш йилликка етгунча.

Сафо Очил олиб элдан андоза,
Шудринг каби меҳрин гулбаргга ёза,
Айлар уни жаҳон аро оввоза,
Беш йилликдан беш йилликка етгунча.

ХОРАЗМНИНГ ГЎЗАЛИ

Қўкда порлоқ қуёшга,
Берар дил оташини,
Қалби ҳароратга кон,
Хоразмнинг гўзали.
Қайсар Аму таъзимда,
Беролмай бардошини,
Шижоаткордур ҳар он,
Хоразмнинг гўзали.

Қовунида мужассам,
Пок меҳрининг шарбати,
Ҳур воҳам жамолида
Қўринади суврати,
Баҳоройни лол қилган,
Наққош қизнинг санъати,
Қўли гул, яна чаққон,
Хоразмнинг гўзали.

Санъатини бахш этиб,
Чаноқларни кулдирар,
«Пўлат от»ни жадаллаб,
Дала ичра елдирар,
Ўзининг кимлигини,
Ҳар гал кузда билдирар,
Яратиб катта хирмон,
Хоразмнинг гўзали.

Гар куйласа баралла,
Янгротиб овозини,
Сукут сақлар, тўхтатиб
Булбуллар ҳам созини,
Табиат қиз куйига
Мослайди пардозини,
Юрган ери гулистон,
Хоразмнинг гўзали.

Қўш орденли воҳамнинг
Ушал донгдор машъали,
Донгдорларни мадҳ этиб,
Яшаш қандай нашъали!
Сафо Очил қалбида
Сенга қўшиқ кўп ҳали,
Элга машҳур қаҳромон
Хоразмнинг гўзали.

ОФТОБИМ

Кўкдан туриб менга мулойим,
Сирли боқар зебо офтобим.
Шўъла сочиб ҳар дам қалбимга,
Хаёл сурар сафо офтобим.

Олтин сочин ўриб майдалаб,
Юрак-бағрим маним таталаб,
Кўнглим аро кирди ўт қалаб,
Қувончи бир дунё офтобим.

Тўшим узра ёзай кокилин,
Мисрам ичра ёзай кокилин,
Мунча гўзал, ҳай-ҳай. кокилин
Ёйиб айлар имо, офтобим.

Зиёсидан олам мунаввар,—
Гўё севгим битилган асар.
Лайли, Ширинларга баробар,
Сабоқ берар хумо офтобим.

Сафо Очил, битта сўзлигим,
Билармикан, қуёш юзлигим,
Билса айтсин, менга ўзлигин
Қачон кўрар раво, офтобин?

КИМГА АЙТАЙ СЕНГА АЙТМАСАМ

Юракдаги оҳи нолишим,
Кимга айтай сенга айтмасам.
Ҳар он ўйлар ўйлаб қолишим,
Кимга айтай сенга айтмасам.

Севгим тонгга қиёс этаман,
Шеърим шунга пардоз этасан,
Дардинг билан шўх соз этаман,
Кимга айтай сенга айтмасам.

Қалбим дарё бўлиб шовулла,
Баъзан олов янглиғ ловулла,
Бош айланиб тинар, ғув-ғувлар,
Кимга айтай сенга айтмасам.

Даштга сувдай оққим келади,
Гиёҳ бўлиб боққим келади,
Дилбар, сенга ёққим келади,
Кимга айтай сенга айтмасам.

Кетма мендан шунча йироқлаб,
Сафо Очил кўнглини доғлаб,
Сени севсам, кел деб сўроқлаб,
Кимгай майтай сенга айтмасам.

КҰРИШГУНЧА

Кеча-кундуз излаб сени тополмасдан,
Кетар бўлдим, хайр энди кўришгунча.
Дилда борим очиқ-ойдин айтолмасдан,
Кетар бўлдим, хайр энди кўришгунча.

Гулзор ичра бирга яйраб юра билмай,
Эй гавҳарим, аҳвол-зоринг сўра билмай,
Сенга деган гулдастамни бера билмай,
Кетар бўлдим, хайр энди кўришгунча.

Неча йиллар севгинг билан яшаб келиб,
Ўзга боғни танлаганинг бугун билиб,
Ўзинг эккан ишқ ниҳолинг дилдан юлиб,
Кетар бўлдим, хайр энди кўришгунча.

Думаласа афсус ёшинг ёноғингга,
Бош қўймагай мендек ҳеч ким оёғингга,
Тақолмасдан қалб сирғамни қулоғингга,
Кетар бўлдим, хайр энди кўришгунча.

Сафо Очил ўйлаб гулдай камолингни,
Тополмади жаҳон ичра мисолингни,
Зор бўлибон бир кўришга жамолингни,
Кетар бўлдим, хайр энди кўришгунча.

ОКТЯБРЬ ТЕНГДОШИГА

Ўзбекистон фикри аён ушбу шеъримда,
Қутлуғ бўлсин Октябрга тенгдош ёшингиз.
Илҳомингиз мужассамдир манглай теримда,
Қутлуғ бўлсин Октябрга тенгдош ёшингиз.

Сувратингиз пахтамизда, олтин конларда,
Яралган бепоён боғлар ва бўстонларда,
Ҳар бир юрак, эзгу тилак, сулув тонгларда,
Қутлуғ бўлсин Октябрга тенгдош ёшингиз.

Тоғга чиқсам, шуҳратингиз тошлар ўйлайди,
Боғга кирсам, ҳурматингиз гуллар куйлайди,
Қенг пахтазор завқи тошиб гўё сўйлайди:
Қутлуғ бўлсин Октябрга тенгдош ёшингиз.

Ғолибларнинг мангу фахри, ғолиб сардори —
Ўзбекистон элин рамзий яловбардори,
Янграр Сафо Очил қалбин сайроқи тори:
Қутлуғ бўлсин Октябрга тенгдош ёшингиз.

БИР ГАП АЙТАЙ ҚУЛОҒИНГГА

Бир гап айтай қулоғингга,
Келмасин малол, илтимос.
Рашким келур тароғингга,
Сочларингдан ол, илтимос.

Бармоқларим тароқ қилай,
Сочларингни суйиб силай,
Ахир, дилда боринг билай,
Сўзинг берақол, илтимос.

Сенсан бахтим-саодатим,
Қалбимдаги иморатим,
Пок, беғубор муҳаббатим,
Бўлмасин увол, илтимос.

Ўзинг пайдо этган илҳом,
Сира бермас менга ором,
Сафо Очил айтар мудом,
Менинг билан қол, илтимос.

КУЙЛАЙМАН

Баҳор каби борлигимга нақш битган,
Ватанимни, партиямни куйлайман.
Эллар ичра бахтли ҳаёт бахш этган,
Ватанимни, партиямни куйлайман.

Шивирламанг, бир пас тўхтанг, япроқлар,
Қўшиғимга қулоқ солинг, гулбоғлар,
Овозимга садо беринг, эй тоғлар,
Ватанимни, партиямни куйлайман.

Ҳур элимнинг ҳар бир гули раъноси,
Шул муқаддас тупроғимиз шайдоси,
Ашъоримнинг, ҳаётимнинг маъноси,
Ватанимни, партиямни куйлайман.

Қишлоғимнинг бари — яйлов даласи,
Орзуларнинг орзулари, сараси —
Менга айтган мунис онам алласи,
Ватанимни, партиямни куйлайман.

Халқнинг асраб келган Болға, Уроғи,
Доим эрур Сафо Очил байроғи,
Шонли меҳнат, мангу тинчлик ўртоғи.
Ватанимни, партиямни куйлайман.

ЎЗБЕКИСТОН

Тоғ бағрида булоқлар,
Шовуллашиб ирмоқлар;
«Замон, замон, ҳей замон —
Ўзбекистон», демишлар.

Қирда лолақизғалдоқ,
Лолалар ёниб ҳар чоқ:
«Бизлар учун шуҳрат, шон —
Ўзбекистон», демишлар.

Жаҳонга бўлмиш кўз-кўз,
Газу олтин, пахтамиз...
«Барҳаёт Ўзбекистон,
Ўзбекистон», демишлар.

Олам суҳбатдан тиниб,
Замин бироз силкиниб:
«Ер юзида нуқра тонг —
Ўзбекистон», демишлар.

КУМУШ ТОЛАЛАР

Сутдай тонгга чайқалган,
Оппоқ кумуш толалар.
Майинлиги дил олган,
Юмшоқ кумуш толалар.

Аён баҳорги жумбоқ,
Қун сайин ўсар саноқ,
Қувноқ кўнглимда ҳар чоқ,—
Ҳар чоқ кумуш толалар.

Ҳар он сиздан эмиб нур,
Ўсар тинмай тафаккур,
Қалбдан чексиз ташаккур,
Пахмоқ кумуш толалар!

Шунчалар у сеҳргар,
Тонг нуридай жилвагар,
Халқим сизга сафарбар,
Уйғоқ кумуш толалар!

Мунча кўркам, мулойим,
Пахта — қуёшим, ойм,
Сафо умримга доим.
Иноқ кумуш толалар.

РУХСАТИНГ

Боғда юрган ой қиз, ёнингга,
Утай энди берсанг рухсатинг.
Гулга ўраб қалбим қўлингга,
Тутай энди берсанг рухсатинг.

Қўйган ишқим гўё бир ғунча,
Туширмагин унга тугунча,
Гар истасанг шартинг битгунча,
Кутай сени берсанг рухсатинг.

Ташлаб кетдинг, кўздан йироққа,
Жавоб бермай ушбу сўроққа:
Келасанми яна бу боққа,
Тутай кўзим берсанг рухсатинг.

Кўл, денгизга ошиқ дарёлар,
Дарё каби бўлдим шайдолар,
Юрагингда ишқим пайдолар,
Этай энди берсанг рухсатинг.

Сафо Очил куйлаб ёрингни,
Ёзгин жўшиб дилда борингни,
Уйна мудом дилбар торингни,
Тинглаб берар бир кун рухсатинг.
Ахир бир кун берар рухсатинг.

ДЕҲҚОН ҚУШИҒИ

Сўлим баҳор, айтиб гулёр,
Биз ёққа келинг, келинг.
Тоғ бошида эримас қор,
Бу тоққа келинг, келинг.

Замин қақраб жаҳон аро,
Сув келсайди,— дейди,— зеро,
Шафқат қилинг. Жонга ора
Қирмоққа келинг, келинг.

Ташнадирмиз. Обиҳаёт
Юртимизни айлаб обод,
Кулинг баҳор, куйлашга шод,
Қирғоққа келинг, келинг.

Кошки шўх-шўх янграса куй,
Тилагимиз кўрсатса бўй!
Сой бўйида бирлашиб ўй
Сурмоққа келинг, келинг.

Баҳор келди, чигит экдик,
Умид билан кўзни тикдик,
Еввойи ўт ўсмоқда тик,
Ўтоққа келинг, келинг.

АЙТГИЛ ГУЛИ

Айтгил Гули, боғ сайлига бороласанми,
Менинг билан гулдасталар тероласанми,
Гулим берсам, сен ҳам гулинг бероласанми,
Ваъда берсанг, бир ваъдангда туроласанми.

Илҳом олай ёноғингдай гулларингдан,
Ургилайин уни терган қўлларингдан,
Кўзга сурсам олиб тупроқ йўлларингдан,
Айтгил Гули, боғ сайлига бороласанми.

Кўрсатиб оразинг олдинг қароримни,
Қалбим сайрар топдим дебон баҳоримни,
Сенинг билан тарқатайин хумморимни,
Айтгил Гули, боғ сайлига бороласанми.

Соя қилай муҳаббатим япроғидан,
Қасри вафо қурай босган тупроғингдан,
Олиб қочмай Сафо Очил сўроғидан,
Айтгил Гули, боғ сайлига бороласанми.

ИХТИЁРИМ ҚҶЛИНГДА

Кокилларинг тўкилибди белингга,
Термиламан чаккангдаги гулингга,
Бошгинамни йўлгинангга қўйибман,
Ихтиёрим бердим сенинг қўлингга.

Юзларингни гулмикан деб, ўйладим,
Тушларимда сочларингни силадим,
Кеча-кундуз кўз олдимдан кетмайсан,
Кел азизим, пешвоз чиқай йўлингга.

Юрагингда не борини биларман,
Нима десанг айтганингни қиларман,
Қўнсанг агар ер тургунча бузилмас,
Йўл соламан элгинамдан элингга.

Сен билмасанг кўнглимдаги боримни,
Қуйлар бўлдим олиб қўлга торимни,
Армоним йўқ, ёқа билсам бир бора
Ишқ ўтини дилгинамдан дилингга.

Сарви гулдир сенинг қадди камолинг,
Жавҳардан ҳам покизадир жамолинг,
Нима қилсанг қилгил, энди топширди,
Сафо Очил юрагини қўлингга.

ГУЛЗОР ВАТАНДАНМАН

Истиқомат жойим сўринг!
Бағри гулзор ватанданман.
Истасангиз келиб кўринг,
Дўстга хуммор ватанданман.

Дўстга очиқ дастурхоним,
Ширин-шакар бу забоним,
Жаннатмакон хонадоним,
Яна дилдор ватанданман.

Ноз-неъмат қўзғар ҳавас,
Меҳмон бўлиб келган кетмас,
Эркин қушдай яшайди маст,
Гулирухсор ватанданман.

Пахтасидай кўнгли юмшоқ,
Қулиб турар гулдай ҳар чоқ,
Сўзларимга урманг тароқ,
Бир беозор ватанданман.

Бирликда-ку чексиз имкон,
Ўзбекистон, Ўзбекистон!
Сафо Очил, ёруғ жаҳон —
Нури рафтор ватанданман.

ТЕБРАНУР

(халқ йўлида)

Эл оралаб эсса баҳор шамоли,
Дил қитиқлаб дилбар наво тебранур.
Наволардан ҳайратланган мисоли,
Юртим бўйлаб сокин ҳаво тебранур.

Наво бирлан ҳаво ўйнар нозланиб,
Нозларидан шаффоф осмон тебранур.
Шаффоф ёмғир қолса ерга сўзланиб,
Бирён замин, бирён армон тебранур.

Армонларим нисбат берур кўкламга,
Кўклам киргач, жонли жонзод тебранур.
Қиш заҳмини тортдим токи елкамга,
Дебон гиёҳ бугун озод тебранур.

Қир-адирда юз очибди лолалар,
Гулгун яшнаб йигит-қизлар тебранур.
Сафо Очил сурди ширин хаёллар,
Хаёлимда ўчган излар тебранур...

ОТА-ОНА ДУОСИ

Олмасам гар кўнглим тўлмас,
Ота-онам дуосини.
Олмасам гар йўлим бўлмас,
Ота-онам дуосини.

Қайда бўлмай йўқлагайман,
Меҳрин асраб сақлагайман,
Ахир, қандай оқлагайман,
Ота-онам дуосини.

Умрим бўйи ғамин ерман,
Сўзин дурга олиштираман,
Сийму зардан ортиқ дерман,
Ота-онам дуосини.

Сафо Очил, ҳолин сўргум,
Мудом бошим эгиб тургум,
Қанча бўлса ҳам оз кўргум,
Ота-онам дуосини.

ШИФОКОРИМ

Ёш қалбимни асир этган ўзгинанг,
Ишқ ўтини ёққан чўғдай кўзгинанг.
Умид бағишлайди асал сўзгинанг,
Мададкорим, халоскорим, шифокор.

Қиравериб ҳар кун тунлар тушимга,
Тинчлик бермай қўйдинг хумо қушимга,
Ҳушим кетса, келтир ўзинг ҳушимга,
Мададкорим, халоскорим, шифокор.

Келиб қолса гўзал фасли баҳорим,
Гуллар терай сенга атаб нигорим,
Сени десам қолмас асло қарорим,
Мададкорим, халоскорим, шифокор.

Дилдор, кўпдир сенинг элга хизматинг,
Шифо бериш мудом сенинг эзгу ниятинг,
Шунинг учун ортар дилда ҳурматинг,
Мададкорим, халоскорим, шифокор.

Севганимнинг касби эрур шифокор,
Сафо Очил бўлган ишқида бедор,
Бедорликка сенда қандай шифо бор,
Мададкорим, халоскорим, шифокор.

ҚУЕШ БУЛИБ БОҚАМАН

Ташвишим мўл, эй, париваш гавҳарим,
Билмам, жоним, сенга қачон ёқаман.
Гар кўриниб кетсанг борми, дилбарим,
Изларингдан соянг каби оқаман.

Тонг кутарман эшигингнинг олдида,
Оташ меҳринг ақли ҳушим олди-да!
Аста бориб ҳар кун дарчанг ёнига,
Жамолингга қуёш бўлиб боқаман.

Ушал санам суйганимдир ягона,
Қўшиқларим севгимдандир нишона.
Ул ҳам келиб, бўлса менга парвона,
Ишқ машъалин яна юксак ёқаман.

Сафо Очил, куйла энди розингни,
Юқори пардага созлаб созингни,
Қўшиқ айтиб, маржон қилиб севгимни,
Севгилимнинг қулоғига тақаман.

ЯНГИАРИҒИМ

Довруғинг машхурдир жумла жаҳона,
Қадам ташла жадал, Янгиариғим.
Мадҳинг куйлай бўлиб сенга парвона.
Эй, сувлари асал, Янгиариғим.

Шакар, шарбат томиб турар боғингда,
Туғилиб ўсганман шу қучоғингда,
Севинч билан зафар қучган чоғингда,
Қутлагайман ҳар гал, Янгиариғим.

Бағринг кенг, бепоён бўстон — пахтазор,
Бўстон ичра кезиб бўлдим бахтиёр,
Далалар гуллаган гўё чаманзор,
Жўшиб куйлай гўзал Янгиариғим.

«Оқ олтин»ла шон-шуҳратга тўлгансан,
Ғунча янглиғ доим бахти кулгансан,
Донг таратиб порлоқ юлдуз бўлгансан,
Ҳур Ватанда машғал Янгиариғим.

Она юртга бердинг юксақ аҳдингни,
Меҳнат билан топдинг сўнмас бахтингни,
Ўғлинг Сафо Очил сенинг мадҳингни,
Куйлаб ёзар ғазал, Янгиариғим.

БАХТИЕР ҚИЗ ҚУШИҒИ

Кўринг дўстлар, гўё қизил лоламан,
Бахтим куйлаб ширин ўйга толаман,
Айтсам сизга юрагимнинг шодлигин,
Хур Ватанда армонсиз қиз боламан.

Боққа кирдим гулларимни кўрай деб,
Қўл узатдим даста-даста терай деб,
Терай десам қўлга кирди тикони,
Бари бир ҳам тердим сизга берай деб.

Дугоналар, бевафодан қочинглар,
Яхши ёрга кўнглингизни очинглар,
Келса агар шу гулларни, чиқанлар*,
Сафо Очил йўлларига сочинглар.

¹ Чиқанлар (хоразмча)— дугоналар.

ЮРАККИНАНГ КҰНАРМИ

Сўйла сарви санамим,
Берган гулинг сўларми.
Қалбга ёққан оловинг,
Энди сира сўнарми.

Сўнмай ёнсин, майлига,
Келгин гулзор сайлига,
Ошиқ булбул боғ ичра,
Сайрашдан ҳеч тинарми.

Жингалақдир сочларинг,
Ёйдир қалам қошларинг,
Бўлай десам сирдошинг,
Юраккинанг кўнарми.

Бўлсанг ўзинг жононим,
Қолмас зарра армоним,
Ишқ уруғин сепсам гар,
Дилбоғингда унарми.

Ром қилмиш ақли ҳушинг,
Асрасам кўнгил қушинг,
Сафо Очил боғига,
Айтчи, келиб кўнарми.

ТОШКЕНТЛИКЛАР

Келса уйига улуғ меҳмон,
Елдай елади тошкентликлар.
Ҳурмат айлашиб, ишон-ишон,
Мафтун қилади тошкентликлар.

Қўлда мисоли турфа гули,
Лабда табассум, очиқ кўнгли,
Ақлинг олади ширин тили,
Ширин келади тошкентликлар.

Шундай ўлкаки, дилдор-дилдор,
Софлик элида тождор-тождор,
Тузимиз бизни қилар бардор,
Дея билади тошкентликлар.

Шимириб мудом ҳавосидан,
Баҳра олурлар сафосидан,
Дилларга берган шифосидан,
Ҳузур қилади тошкентликлар.

СЕНСИЗ ҚАНДАЙ ЯШАРМАН

Армон тиғи кўксимда,
Сенсиз қандай яшарман.
Гумон юрар изимда,
Сенсиз қандай яшарман.

Яратганга минг раҳмат,
Унда тенгсиз маҳорат!
Бўлмаса гар ижобат,
Сенсиз қандай яшарман.

Дерсан ёки кулиб маст:
— Нега ақлинг қуюлмас?
Ақлим ўзингга пайваст,
Сенсиз қандай яшарман.

Ёш танларми муҳаббат,
Айтгил, жоним, марҳамат,
Кўрсатмасанг иноят,
Сенсиз қандай яшарман.

Билиб қўйгин, сани ман,
Ҳечкимларга бермайман,
Ташлаб кетсанг, билмайман
Сенсиз қандай яшарман.

Сафо Очил ёд айлар,
Севги руҳин шод айлар,
Эллар ичра дод айлар;
— Сенсиз қандай яшарман.

ЧИН МУҲАББАТ НАФАСИ

Келди ёрим, келди ойим, қуёшим.
Келди дилбар, қилмай мени интизор.
Қувончимдан кўкка етди бу бошим,
Ёринг бўлса, бўлсин шундай вафодор.

Боғимдаги гуллар каби асрайман,
Жондан севган ўшал гўзал ёримни.
Кўнглим жўшиб, завқим тошиб сайрайман,
Янгратаман олиб қўлга торимни.

Шонли меҳнат сари отни сураман,
Унинг билан кўзлар тўқнаш келганда.
Кўзларида келажагим кўраман,
Не бўлади буни ҳамма билганда?!

Билса билсин, майли, кўрсин халойиқ,
Мана, шудир бахтли замон нашъаси!
Сафо Очил севгимизга хўп лойиқ,
Эсгай сендан чин муҳаббат нафаси.

ТҮЛҚИНЛАР

Шамол билан бирлашиб,
Иноқ ўйнар тўлқинлар.
Гоҳи гўё сирлашиб,
Қувноқ сўйлар тўлқинлар.

Қушлар олиб барин ёд,
Қайгадир қоқар қанот,
Қайиқчани ўлиб шод,
Янгроқ куйлар тўлқинлар.

Қайиқ юриб илгари,
Кетиб қоларди нари,
Дилхун ошиқ сингари,
Эвоҳ, ёнар тўлқинлар.

Шамоллар ҳам тунги чоқ,
Ухлаб қолишди бироқ,
Қайдадир ётиб уйғоқ,
Узоқ ўйлар тўлқинлар...

ЯШИРМА

Дилбар, топдим деганда,
Хаёлимни шоширма.
Изинг олиб юрганда,
Изларингни яширма.

Ой бекиниб оқади,
Қуёшини ёқади,
Мен ҳам сенга боққанда,
Юзларингни яширма.

Денгиз тубида гавҳар,
Дарё излар дарбадар,
Кўзлар тўқнаш келганда,
Кўзларингни яширма.

Сафо Очил гулини,
Асрар сенга кўнглини,
Сен-ла ёлғиз қолганда,
Сўзларингни яширма.

ТАШАККУР

Эй, партиям сенсиз кўнглим кашолдир,*
Ўтгай умрим айтиб сенга ташаккур.
Сен борсанки, кўксим осмон мисолдир,
Ўтгай умрим айтиб сенга ташаккур.

Вужудимга кирдинг буткул жон бўлиб,
Томирларда айланурсан қон бўлиб,
Армон бўлиб, шухрат бўлиб, шон бўлиб,
Ўтгай умрим айтиб сенга ташаккур.

Сен-дарёсан. Бўлай ўзим ирмоғинг!
Замин бўйлаб зарур оқиб турмоғинг,
Бордир дилга шуур бўлиб кирмоғинг,
Ўтгай умрим айтиб сенга ташаккур.

Сафо Очил айтса сенга тасанно,
Қўшиқ янграр айлаб такрор таманно,
Донодурсан, донодурсан, эй, доно,
Ўтгай умрим айтиб сенга ташаккур.

* К а ш о л д и р (*хоразмча*)— хижилдир, кўнгил тўлмайди.

ТОҒЛАР УЙЛАРМИШ

Олисларга учар ўйларим,
Ўйларимни тоғлар ўйлармиш.
Сабо олиб қочар куйларим,
Куйларимни боғлар куйлармиш.

Минг рангда товланиб япроқлар,
Тоғ этагида ўйнаб булоқлар,
Чорлаб мени суйиб ардоқлар,
Мудом кўнглим чоғлар, сўйлармиш.

Ёки улар дардим сездими?
Ёки кўнгли аро кездими?
Ёки гамин бағрин эздими?
Бари мени ёқлар, келармиш.

Кўшиқларим айтдим сабога,
Тарқатурми жумла ҳавога,
Энди ҳунар булмиш Сафога,
Ишончларни оқлар, билармиш.

ОСМОНИМИЗ ТИНИҚ БЎЛСИН

Элу юртим билмай қайғу,
Жаҳонимиз тиниқ бўлсин.
Ва мавжланиб гўзал туйғу,
Виждонимиз тиниқ бўлсин.

Фазолар ҳеч булганмасун,
Хавотирга чулганмасун,
Ер юзининг шиори шу —
Осмонимиз тиниқ бўлсин!

Сукут сақлаб бўлурми, ҳой,
Кўрсатмаса қуёш чирой,
Фикру ёдим мангу-мангу
Замонимиз тиниқ бўлсин.

Булутларни қувла, бўрон,
Кўтар, майли, кўтар сурон,
Жилоланиб дилда орзу
Имонимиз тиниқ бўлсин!

ҚИЗГИНА

• Ой, қуёшдан жамолинг,
Кўрдим афзал, қизгина.
Тополмайман мисолинг,
Кўрсам ҳар гал, қизгина,

Ичим ёқар сўзларинг,
Жовдираган кўзларинг,
Олма, анор юзларинг,
Бирам гўзал, қизгина.

Боғда бирга юрганда,
Қувнаб тилга кирганда,
«Сиз», «сиз»лаб турганда,
Қанду асал қизгина.

Жоним пайванд жонингга,
Борай ўзим ёнингга,
Сафо Очил шаънингга,
Ёзар ғазал, қизгина.

СУЛУВ ҚИЗЛАР ШАРОФАТИ

Табиат ҳам кулиб яшнайди,
Сулув қизлар муҳаббатидан.
Иқбол кулиб назар ташлайди,
Сулув қизлар садоқатидан.

Юлдузларнинг сирли боқиши,
Сув тагида ўйнаб қалқиши,
Сўнгра қўшиқ бўлиб балқиши,
Сулув излар малоҳатидан.

Ушалгуси буткул армонлар,
Яралгуси боғу бўстонлар,
Чарчаш билмай юрар қарвонлар,
Сулув қизлар назокатидан,

Товус хиром айлаб юраркан,
Ипак қурти ипак ўраркан,
Мисол олиб қушлар сайраркан,
Сулув қизлар маҳоратидан.

Қўшиқ бўлиб Сафо очилди,
Гуллар атри ҳарён сочилди,
Кўп ғазалу «Ҳамза» ёзилди,
Сулув қизлар шарофатидан.

ДУТОРИНГ БУЛСАМ

Дуторчи қизлар ансамблига

Орзуларим ийлангай куйга,
Дуторчи қиз, дуторинг бўлсам.
Не довуллар толадир ўйга,
Ўзим бориб баҳоринг бўлсам.

Куйларингда дардга дармон кўп,
«Жон» дегувчи жон кўп, жонон кўп,
Ишқибозу ёру ёрон кўп,
Ёлғиз-ёлғиз хуморинг бўлсам.

Мендай сенга муҳтож бормикан,
Мендай дили хирож бормикан,
Айтгил ўзинг, илож бормикан,
Бир умрга ҳамкоринг бўлсам.

Очил кўнгил, ҳаво очилгай,
Очил-очил, сафо очилгай,
Дуторчи қиз, наво очилгай,
Кўксингдаги «ёр-ёр»инг бўлсам,
Жаранглаган дуторинг бўлсам.

АХТАРИБ

Боғ кезаман ёр учун
Лола, райхон ахтариб.
Гар ўртансам соғиниб,
Дардга дармон ахтариб.

Айтмоқ бўлиб зоримни,
Қўлга олдим торимни,
Суймоқ бўлиб ёримни,
Бўлдим сарсон, ахтариб.

Мунглуғман шу чоғларда,
Сайр айлағум боғларда,
Дарё, денгиз, тоғларда,
Гавҳар, маржон ахтариб.

Ишқ дарёнгда оқганман,
Кўзларингга бокганман,
Аҳду паймон ахтариб,
Дардга дармон ахтариб.

КҮЙЛАБ ЮРАРСАН

Бепарвоим, севгим сақла ёдингда,
Кунлар келар, балки ўйлаб юрарсан.
Раҳму шафқат йўқлигин бисотингда,
Кунлар келар, балки ўйлаб юрарсан.

Ўзингмасми, йўқотган оромимни,
Ўзингмасми, қўзғаган илҳомимни,
Ўзингмасми, элга ёйган номимни
Кунлар келар, балки сийлаб юрарсан.

Қўшиғимни қилдим сенга учирма,
Нолишимни ёд-ўйингдан ўчирма,
Керак бўлар, олиб қўйгил кўчирма,
Кунлар келар, балки куйлаб юрарсан.

Қўшиқларим, тутай десанг ҳурматим,
Куйлаб юргил ошиқларнинг ҳасратин,
Гоҳо эслаб Сафо Очил қисматин,
Кунлар келар, балки сўйлаб юрарсан.

ТОПОЛМАС

Халқ йўлида

Соғ қўйганни кўр тополмас,
Кўр қўйганни соғ тополмас.
Бўлса кимнинг қалби тоза,
Бировлардан доғ тополмас.

Поклик излаш унинг кори,
Бир умрга соғлик ёри,
Юрагида лекин зори —
Муносиб ўртоқ тополмас.

Тинчлик деса ҳар бир одам,
Гулистондир олам, олам,
Кўнгли қора чекар алам,
Суянгани тоғ тополмас.

Олиҳиммат дўстлар келсин,
Бизлар билан ўйнаб, кулсин,
Аҳли нопок билсин, билсин,
Яйрагани боғ тополмас.

ХОЛЛИ ҚИЗ

Халқ йўлида

Тўлқинлатар кўнглимни,
Сочларингнинг тўлқини.
Ут олдиран дилимни,
Кўзларингнинг ёлқини.

Келгил, тили болли қиз,

Эй, ёноғи холли қиз.

Тўлқин аро қолдим ман,
Гирдоб ичра чўкарман.
Чўксам, майли, чўкайин,
Аввал дардим тўкарман.

Келгил, тили болли қиз,

Эй, ёноғи холли қиз.

Қалб уришин, паризод,
Юришингга мослайман.
Сени дейман умрбод,
Севаман, эъзозлайман.

Келгил, тили болли қиз,

Эй, ёноғи холли қиз.

Паризод дедим сени,
Қўйган исмим яхшидир.
Доғда қолдирма мени,
Узинг умрим нақшидир.

Келгил, тили болли қиз,

Эй, ёноғи холли қиз.

Кўнглимни олган санам,
Юзлари силлиқ экан.
Кўркидан яшнара олам,
Яна хушқилиқ экан.

Келгил, тили болли қиз,

Эй, ёноғи холли қиз.

Паризодим, бу чоғлар,
Покизадир имоним.
Сафо Очил ардоқлар,
Имон ичра армоним.

Келгил, тили болли қиз,

Эй, ёноғи холли қиз.

КҰРИНМАСАНГ БҰЛМАСМИДИ

Тоқатим тоқ, йўқ иложим,
Кўринмасанг бўлмасмиди.
Бўлолмасанг гар қувончим,
Кўринмасанг бўлмасмиди.

Чексиз сенга садоқатим,
Қозонмасанг муҳаббатим,
Йўқолмасди ҳаловатим,
Кўринмасанг бўлмасмиди.

Гоҳо шўнғиб ҳар хил ўйга,
Ошно бўлдим мунглуғ куйга,
Тушма десанг, шундай куйга,
Кўринмасанг бўлмасмиди.

Зимдан боқиб, ёқиб ўтма,
Эски ярам қўзғаб кетма,
Етар, юрак-бағрим титма,
Кўринмасанг бўлмасмиди.

Шифо топиб шифосидан,
Сафо, очил сафосидан,
Гул тут гуллар аросидан,
Гар кўринсанг бўлмасмиди.

МАВРИДСИЗ МУҲАББАТ

Муҳаббат дардига йўлиқдим яна,
Шу ёшимда пари тутмас мани ёр.
Тақдир айлар бугун ҳукмин тантана,
На гуноҳим бор-эй, на гуноҳим бор?!

Иқболми бу, ёки шўрми пешонам,
Нега, ахир, севги қуши парвонам?
Ё устимдан, дўстлар, куларми олам,
На гуноҳим бор-эй, на гуноҳим бор?!

Севги сенинг бахтинг, дейдир кимлардир,
Ишқ мулкида тахтинг, дейдир кимлардир,
Қойиб, менинг ғамим ейдир кимлардир,
На гуноҳим бор-эй, на гуноҳим бор?

Сўнсин, Сафо, майли, сўнсин матонат,—
Бу мавридсиз келган ўтли муҳаббат.
Қонқақшасин, дағ-дағ титрасин тоқат.
На гуноҳим бор-эй, на гуноҳим бор?!

ДОРОЙТУТ*

Тоғдан оққан шалола,
Тутма мени савола,
Саволингда не сир бор,
Чўмдирди у хаёла?

Доройтутга термилиб,
Жавобин олдим билиб,
Сенга у сирдош экан,
Сиринг айтди берилиб.

Элни санаб муқаддас,
Қўйибсан унга ҳавас,
Сенга хос улуғликдан,
Доройтут ҳам берар дарс.

Доройтут, ҳой доройтут,
Кўнглинг тўла тараддуд,
Шалола, ҳой шалола,
Доройтутни куйлаб ўт.

Тоғдан оққан шалола,
Тутма мени савола.
Саволингда кўп сир бор,
Чўмдирди у хаёла.

* Самарқанд областининг Норпой райони яқинида жуда узоқ умр кўрган дарахт номи.

ҚАРАМАНГ

(Қиз қўшиғи)

Уяламан, полвоним,
Юзларимга қараманг.
Қолмас танда дармоним,
Кўзларимга қараманг.

Кетдим қилиб андиша,
Гоҳида шоша-пиша,
Сизга қайрилмай қолган
Кезларимга қараманг.

Юракда пинҳон зорим,—
Айтолмай дилда борим,
«Унашганим» бор десам,
Сўзларимга қараманг.

ЯШАСИН УЗБЕКИСТОН

Бир сир борким, билганлар,
 Ҳикматлидир, ҳикматли,
Чўл бағрини тилганлар,
 Савлатлидир, савлатли,
Бунда меҳнат қилганлар,
 Ҳурматлидир, ҳурматли,
Буюк сафда бўлганлар,
 Ҳимматлидир, ҳимматли,
Қўриқ ерга келганлар,
 Давлатлидир, давлатли.

Чўллар ётмас ҳаводай,
 Кунда ҳар хил турланиб,
Ажойибот бағрида,
 Сирлигича сирланиб,
Мангу турса нежаб.
 Орзу каби нурланиб,
Қўриқ ерга келганлар,
 Давлатлидир давлатли,
Юрт кўнглида бир умр,
 Талъатлидир, талъатли.

Келинг дея чорлайди,
 Қилиб бизга ишора,
Виждон отлиғ йўлланма,
 Ибратлидир минг бора,
Йўлланмамиз қатида,
 Йўл кўрсатар шарора,
Қўриқ ерга келганлар,
 Давлатлидир, давлатли,
Фикри-ўйи муқаддас,
 Хислатлидир, хислатли.

Қарши, Жиззах, Мирзачўл,
Кутмишлар ошиқона,
Енг шимариб Намангон,
Андижону Фарғона,
Чўл бағрига йўл олмиш,
Фарҳод янглиғ мардона,
Қўриқ ерга келганлар,
Давлатлидир, давлатли,
Диллар тўла шижоат,
Ҳайратлидир, ҳайратли.

Юринг дўстлар, қўриққа,
Бориб гулхан ёқайлик,
Гулханлардан атрофга
Елқин бўлиб боқайлик,
Гул бўлиб, чаман бўлиб,
Чўлга севинч тақайлик,
Қўриқ ерга келганлар,
Давлатлидир, давлатли,
Эл учун, Ватан учун,
Қимматлидир, қимматли.

Сафо Очил қанот қоқ.
Қўриқ бўлсин ободон,
Чўлу даштлар ўрнида
Яшнаб турсин гулистон,
Бир умрга яшнасин,
Яшасин Ўзбекистон,
Қўриқ ерга келганлар,
Давлатлидир, давлатли,
Буюк халқим юраги,
Журъатлидир, журъатли.

СОВЕТЛАР ДАВРОНИДА

Нохуш ўйлар бўлмагай,
 Ҳеч кимнинг гумонида,
Сайр этурман беармон,
 Яхшилик бўстонида,
Топилмагай зарра гард,
 Камина имонида,
Пешонамга ёзилган
 Советлар давронида,
Гўзал турмуш барқарор,
 Лениннинг замонида.
Қиёси йўқ мухташам,
 Ажойиб замон дерман,
Коммунизм мадҳини,
 Қуйлаган забон дерман,
Унга етмоқ қалбимда,
 Беҳисоб армон дерман,
Юринг дўстлар, партиям
 Йўллаган томон дерман,
Мен ҳам илдам борурман,
 Ватаним карвонида.
Бир биноким мустаҳкам,
 Қургаймиз зўр дид билан,
Фикри ўйим чирмашур,
 Ул базми жамшид билан,
Дилда Ленин ғояси,
 Келдим элу юрт билан,
Ер юзига маъқулдир
 Яшашлик умид билан,
Бахт юлдузи чарақлар,
 Октябрь осмонида.
Новқиров Ватанимнинг
 Ҳар кундир таваллуди,
Бор ўзига яраша,
 Ҳар кимнинг тараддуди,

Кўпмиллатли халойиқ,
Муттасил ғамин еди,
Боғга мисол Ватаним,
Таралур хушбўй ҳиди,
Роҳатижон бағишлаб,
Кенг жаҳон айвонида.
Ватан сўзи ажойиб
Талаффуз, Сафо Очил,
Меҳнат ичра қилмайман
Танаффус, Сафо Очил,
Бу халқимга берган чин
Сўзим сўз, Сафо Очил,
Бир колхозчи ўғлиман,
Тахаллус, Сафо Очил,
СССРнинг гўзал бир
Хоразм томонида.

ТОШКЕНТ ТАРОНАСИ

Қулоқ тутдим тароватли
Тошкент таронасига,
Ақлим ҳайрон икки мингта
Турфа афсонасига,
Қимки қадам қўйса агар
Олтин остонасига,
Термуларму боғларию
Гавҳар дурдонасига.
Айланмишлар умри бўйи
Тамом парвонасига.
Афсоналар сабоқ олган
Жўшқин Илоғи бормиш,
Шаҳрим ичра томир отган,
Шўх-шўх ирмоғи бормиш,
Ирмоқларнинг тўлқинида,
Қуйлар булоғи бормиш,
Қулоқ тутдим тароватли
Тошкент таронасига,
Ақлим ҳайрон икки мингта
Турфа афсонасига.
Буюк халқим хаёлимнинг
Суюк мирзоси экан,
Қўнглим эрса бағри чексиз
Сирли самоси экан,
Қоқ маркази юрагимдир,
Тошкент қиёси экан,
Қулоқ тутдим тароватли
Тошкент таронасига,
Ақлим ҳайрон икки мингта
Турфа афсонасига.
Ёдлаб ҳар он аждодингни
Тўлиб, тош дейман, ахир,

ҚОРАҚАЛПОҚ ГҰЗАЛИ

Юзларингда кўраман ой,
Қорақалпоқ гўзали,
Қалам қошинг мисоли ёй,
Қорақалпоқ гўзали,
Халқ ишига ҳамиша шай,
Қорақалпоқ гўзали,
Бахш этасан юртга чирой,
Қорақалпоқ гўзали.
Ишқ бобида гўё Гулой,
Қорақалпоқ гўзали.
Балиғингнинг тилласидай,
Ялтирайди мўнчоғинг,
Кўзларимни қамаштирар,
Ловуллаган ёноғинг,
Асир этди олам ичра
Донғи кетган гулбоғинг,
Бахш этасан юртга чирой,
Қорақалпоқ гўзали,
Ишқ бобида гўё Гулой,
Қорақалпоқ гўзали.
Ойга туташ хирмонингда,
Қардош элинг меҳри бор,
Осмон ўпар зар тоғларинг,
Эрур бизнинг ифтихор,
Гул чеҳрангда барқ уради,
Майин, севимли баҳор,
Бахш этасан юртга чирой,
Қорақалпоқ гўзали,
Ишқ бобида гўё Гулой,
Қорақалпоқ гўзали.
Олқишлайди ғалабанғни,
Хоразмда Ободон,
Қорақалпоқ элин қизи,
Эй қаҳромон Ойимхон,
Сафо Очил қалб кўрини,
Этар сенга армуғон,
Бахш этасан юртга чирой,
Қорақалпоқ гўзали,
Ишқ бобида гўё Гулой,
Қорақалпоқ гўзали.

МАЙЛИМИ

Жонон сенга кўз тутиб,
Зоринг бўлсам майлими,
Қалбингдаги янграган,
Торинг бўлсам майлими,
Туриб мардлар сафида,
Норинг бўлсам майлими,
Бир умрга вафодор,
Ёринг бўлсам майлими,
Эл ичида номусинг,
Оринг бўлсам майлими.
Сенга бўлган севгимнинг
Қудрати олам-олам,
Интиламан васлингга,
Букилмайди иродам,
Ҳижронингда куйдирмай,
Айтгин энди жонгинам,
Бир умрга вафодор,
Ёринг бўлсам майлими,
Эл ичида номусинг,
Оринг бўлсам майлими.
Сафо Очил ҳамиша,
Атрофингда парвона,
Пешонамдан тер тўкай,
Пахтазорда мардона,
Ҳалол меҳнат туфайли,
Суриб давру даврона,
Бир умрга вафодор
Ёринг бўлсам майлими,
Эл ичида номусинг,
Оринг бўлсам майлими.

ДУСТИНГМАН ДЕБ

Баъзилар бор оз бўлса-да, алҳазар,
Ниқоби дўст бирлан юрар мўътабар,
Мунофиқнинг ҳийласидир мухтасар,
Дўстингман деб, душманлигин қилса гар,
Бадном бўлур эл ичида муқаррар.

Инсон эрсанг чиндан, йўлинг нурафшон,
Мажлис аро ардоқлисан бегумон,
Кўнгли қаро обод бўлмас ҳеч қачон,
Дўстингман деб, душманлигин қилса гар,
Бадном бўлур эл ичида муқаррар.

Нопокларнинг нияти ҳам кир бўлар,
Лек даврада бамисоли пир бўлар,
Вақти келиб оёқ ости ер бўлар,
Дўстингман деб, душманлигин қилса гар,
Бадном бўлур эл ичида муқаррар.

Дўсти кўпнинг оғир юки бўлмайди,
Бахилларнинг бири икки бўлмайди,
Мард йигитнинг дилда кеки бўлмайди,
Дўстингман деб, душманлигин қилса гар,
Бадном бўлур эл ичида муқаррар.

Сафо Очил, атрофингда баъзилар,
Доим ўзни дўст кўрсатиб ғизиллар,
Бир кун эмас, бир кун сири сезилар,
Дўстингман деб, душманлигин қилса гар,
Бадном бўлур эл ичида муқаррар.

АЙЛАДИ

Бир кўриниб дилбаргинам,
Кўнглим баҳор айлади,
Учрашувга келмай шунча,
Зор-интизор айлади,
Гоҳо келса қизлар ҳамроҳ,
Яна ночор айлади,
Очиқ-ойдин айтмай сирни,
Нега асрор айлади,
Шеър орқали изҳори ишқ,
Қалбим қарор айлади.

Қалб дафтарим безаб тургай,
Унинг жонли суврати,
Севги қасрин қурди дилга,
Ардоқлидур санъати,
Таклиф этсам васли гулзор,
Борми экан журъати,
Очиқ-ойдин айтмай сирни,
Нега асрор айлади,
Шеър орқали изҳори ишқ,
Қалбим қарор айлади.

Тенгсиз гўзал қизил гул у,
Бўлсам дейман боғбони,
Кўнгил бериб авайлайман,
Бўлмагай ҳеч гумони,
Утмас сира ёд-ўйисиз,
Ошиғининг бир они,
Очиқ-ойдин айтмай сирни,
Нега асрор айлади,
Шеър орқали изҳори ишқ,
Қалбим қарор айлади.

Таъзим айлар юрагимга,
Уммонларнинг тўлқини,

Чунки порлар дилда, унинг
 Ёқиб кетган ёлқини,
Вақти чоғдир сеҳрласа,
 Сафо Очил талқини,
Очиқ-ойдин айтмай сирни,
 Нега асрор айлади,
Шеър орқали изҳори ишқ
 Қалбим қарор айлади.

НОРГУЛИМ

Севдим сени, жонгинам,
Бахтга ўзинг ёр, гулим,
Келгил висол боғига,
Бўлдим сенга зор, гулим.
Гар етмасам васлингга,
Дунё менга тор, гулим,
Менинг жўшқин қалбимга,
Ишқинг тушди, Норгулим,
Гуллаб яшнар умрбод,
Дилда ўзинг бор, гулим.

Бедор кутиб тонглари,
Муҳаббатим куйлайин,
Висолингдан маст бўлиб,
Кўнглинг аро яйрайин,
Бахтимизни мадҳ этиб,
Булбулдайин сайрайин,
Менинг жўшқин қалбимга,
Ишқинг тушди, Норгулим,
Гуллаб яшнар умрбод,
Дилда ўзинг бор, гулим.

Гавҳар, дурлар терай деб,
Меҳнат қилдим мардона,
Пахтазорда тер тўкиб,
Бўлай сенга парвона,
Қилганимда Ватанга,
Қалб қўримни тўйёна,
Менинг жўшқин қалбимга,
Ишқинг тушди Норгулим,
Гуллаб яшнар умрбод,
Дилда ўзинг бор, гулим.

Сафо Очил, севганинг,
Иўлларингда интизор,

Қўйган меҳрин поклиги,
«Оқ олтин»дай беғубор,
Ватанимиз қўйнида,
Бўлсак бирга бахтиёр,
Менинг жўшқин қалбимга,
Ишқинг тушди, Норгулим,
Гуллаб яшнар умрбод,
Дилда ўзинг бор, гулим.

ЯХШИГА ЯХШИМАН, ЁМОНГА ЁМОН

Турмушим тиниқлиги имон билан,
Мақсудим ҳосил дўсту ёрон билан,
Яхшилар ичра яйраб шодмон билан,
Ёмонга бергум жавоб ёмон билан,
Ўтмагай умрим шунда армон билан.

Мақтанса кимки, тутиб ўзин улуғ,
Қилмасман шундайларга асло қуллуғ,
Бўлгучи кўнглим менинг мудом тўлуғ,
Ёмонга бергум жавоб ёмон билан,
Ўтмагай умрим шунда армон билан.

Мағрурман, кибру ҳаво билмам зинҳор,
Яхшилик бирлан топай мен эътибор,
Шу сўзим унутмасдан айлаб такрор,
Ёмонга бергум жавоб ёмон билан,
Ўтмагай умрим шунда армон билан.

Баъзида йўлларимга учрар тўғон,
Лек ўзим бардам тутиб, чекмам фиғон,
Ишлатиб ақлим, танлаб йўли равон,
Ёмонга бергум жавоб ёмон билан,
Ўтмагай умрим шунда армон билан.

Дўст билан Сафо Очил жасорати,
Сўнмагай қалбидаги ҳарорати,
Ошгуси яхшиларга муҳаббати,
Ёмонга бергум жавоб ёмон билан,
Ўтмагай умрим шунда армон билан.

ПАХТАКОР ТАБАССУМИДАН

Деҳқон кўнгли чарағон,
Навбаҳор табассумидан,
Ҳосилимиз мўл чунон,
Бунёдкор табассумидан,
Манзил яқин ҳар қачон,
Мададкор табассумидан,
Олам бўлур нурафшон,
Пахтазор табассумидан,
Дала яшнар бегумон,
Пахтакор табассумидан.

Ун бармоғи ўйнайди,
Чаноқ узра кун ботгунча,
Тушида ҳам ўйлайди,
Пахтазорин тонг отгунча,
Меҳнат қилиб тўймайди,
Токи доврўғ таратгунча,
Олам бўлур нурафшон,
Пахтазор табассумидан,
Дала яшнар бегумон,
Пахтакор табассумидан,

Манглай терин куйлагум,
Чунки ҳаётга ярашиқ,
Кўриб қолса кимда-ким,
Кетолмай тургай қарашиб,
Туролмасман мен ҳам жим,
Куйлагум булоқдай тошиб,
Олам бўлур нурафшон,
Пахтазор табассумидан,
Дала яшнар бегумон,
Пахтакор табассумидан.

Пахтакор кўнгилларнинг
Оташлиги, дарёлиги,

Новқирон шу дилларнинг
 Қуёшлиги, самолиги,
Пахта қони — элимнинг
 Ювошлиги, сафолиги,
Пахтазор инжусидан,
 Пахтазор табассумидан,
Пахтакор туйғусидан,
 Пахтакор табассумидан,

УРГИЛАЙ

Хур баҳорим, дилда борим ўргилай,
Юрагимга жо диёрим ўргилай,
Пахгазору чаманзорим ўргилай,
Гулга кўнгил берган ёрим ўргилай;
Қўллари гул ижодкорим ўргилай.

Боғда кўрдим, ақлим ҳайрон, найлайн,
Сени севдим қандай изҳор айлайн,
Келгил жоним, асроримни сўйлайн,
Қалбимдагин қўшиқ қилиб куйлайн,
Севгим менинг мададкорим, ўргилай.

Чўл бағридан гуллар терган гўзалим,
Яшнаб турган боғда юрган гўзалим,
Ширинсухан, тили шакар, асалим,
Сени куйлаб жўшар жўшқин ғазалим,
Илҳом берган бахтиёрим ўргилай.

Сафо Очил, гуллар экдинг йўлига,
Севдим дея имзо чекдим дилимга,
Муҳаббатим торин олсам қўлимга,
Шул қўшиғим қайнаб чиқди дилимга,
Жўровозим, янграр торим ўргилай.

ЧИРОЙЛИ

Юртимга-ҳей бахт келтирган
Навбахорим чиройли,
Қўриқ ердан гавҳар терган,
Чевар ёрим чиройли,
Юрагимга илҳом берган,
Дилда борим чиройли,
Иккимизни таништирган,
Пахтазорим чиройли,
Ишқим ҳақда ўйлаб юрган,
Вафодорим чиройли.

Оппоқ сутдай оқшомларда,
Туриб мен-ла ёнма-ён,
Севгим чинми, чинмаслигин,
Қилар эдинг имтиҳон,
Имтиҳондан қандай ўтдим,
Сўзла кетмай бир замон,
Иккимизни таништирган
Пахтазорим чиройли,
Ишқим ҳақда ўйлаб юрган,
Вафодорим чиройли.

Учрашганда қиё боқиб,
Мендан кўзинг узмайсан,
Севдингми, ё, севсанг нега
Гулбоғимда кезмайсан,
Борлигимни асир этдинг,
Балки буни сезмайсан,
Иккимизни таништирган
Пахтазорим чиройли,
Ишқим ҳақда ўйлаб юрган
Вафодорим чиройли.

Пахтазордан чиқиб доим,
Яйрардик йўлиқишдан,

Йўлдош бўлар эдик мардлар
Майдонидан чиқишдан,
Умр йўлдош бўлса Сафо
Толмас қўшиқ тўқишдан,
Иккимизни таништирган
Пахтазорим чиройли,
Ишқим ҳақда ўйлаб юрган
Вафодорим чиройли.

КЕЛСАНГ АГАР

Рухсоринг кўрганида,
Чўғланур шамси қамар,
Қаршингда турганимда,
Қолмайди ҳушдан асар,
Қўрқаман, гуландомим,
Қиларсан деб, дарбадар,
Зоримга раҳминг келиб,
Висолга келсанг агар,
Бузмагай орамизни,
Ғанимлар айлаб назар.

Сирингни сақла пинҳон,
Элга ҳеч хабар қилма,
Куйдирсанг, майли куйдир,
Лек зеру забар қилма,
Уйдирма гап айтсалар,
Писанду назар қилма,
Зоримга раҳминг келиб,
Висолга келсанг агар,
Бузмагай орамизни
Ғанимлар айлаб назар.

Қайларга бошим урай,
Ишқим англаб билмасанг,
Йиғлагай ҳатто осмон,
Ҳолим сўраб келмасанг,
Мунг билан ўтгай умрим,
Гар яхшилик қилмасанг,
Зоримга раҳминг келиб,
Висолга келсанг агар,
Бузмагай орамизни,
Ғанимлар айлаб назар.

Енимда турсанг ҳар тонг,
Сочларинг ҳар ён тараб,

Сайрагай Сафо Очил,
Булбул янглиғ бир тараф,
Тинглагил қўшиқларим,
Нозланиб яйраб-яйраб,
Зоримга раҳминг келиб,
Висолга келсанг агар,
Бузмагай орамизни,
Ғанимлар айлаб назар.

ТОЖИК ҚИЗИГА

Қувонаман овозингиз
Эшитганим маҳали,
Овозингиз мунча ширин,
Асалларнинг асали,
Хўп десангиз биргалашиб,
Ширин суҳбат тузали,
Келинг эркам, тожик қизи,
Гўзалларнинг гўзали
Хоразмнинг боғларида
Яйраб-яйраб кезали.

Ойдин тунлар суҳбат қурсам,
Сизнинг билан бетма-бет,
Қалб сўзларим сўзингизга
Уланади кетма-кет,
Дегум шунда тилингизда:
«Мен томона инжобет»,
Келинг эркам, тожик қизи,
Гўзалларнинг гўзали,
Хоразмнинг боғларида
Яйраб-яйраб кезали.

Пешонангиз силаганда,
Қишлоғимнинг ҳавоси,
Маст айлагай булбулингиз —
Сафо Очил навоси,
Сизнинг билан бўлмас сира
Илҳомимнинг адоси,
Келинг эркам, тожик қизи,
Гўзалларнинг гўзали,
Хоразмнинг боғларида
Яйраб-яйраб кезали.

АНОРАСАН

Бой бўлибсан тенгсиз гўзал рухсора сан,
Бир боқишдан мафтун этган нигора сан,
Қулоқ солгин қалбимдаги шиора сан,
Учрашмоққа топгил бугун бир чора сан,
Кулиб боқдинг боғда пишган анора сан,
Анорларни қизартирган Анорасан.

Менга атаб майин қўшиқ айтгин, дединг,
Ёнгинамга кутдирмасдан қайтгин, дединг,
Ўзим эккан аноримдан тотгин, дединг,
Соясинда ором олиб ётгин, дединг,
Кулиб боқдинг боғда пишган анора сан,
Анорларни қизартирган Анорасан.

Сафо Очил кўнглин, нозли барносисан,
Булбулларнинг ўйноқи, шўх навосисан,
Сулув қизлар даврасининг пардозисан,
Боғлар ичра меваларнинг аълосисан,
Кулиб боқдинг боғда пишган анора сан,
Анорларни қизартирган Анорасан.

ОГАҲИЙ ҒАЗАЛИГА МУХАММАС

Гулдай яшнаб бир боқишинг, жоним, жонима роҳатдур,
Шул сабабким қаршингда-ҳей касби корим итоатдур,
То тирикман ушбу ишим ишқим ҳаққи давоматдур,
Қамол авжи уза фаррух юзинг меҳри саодатдур,
Латофат боғида зебо қадинг сарви назокатдур.

Сени кўрсам тилим лолу жону жаҳонимда титроқ,
Бамисоли кузак чоғи бутоғда сарғайган япроқ,
Ўзни қўлга олиб такрор термилсам суқланиб мундоқ,
Равонбахшу дил осодур зулоли лабларинг андоқ —
Ки, ондин оби ҳайвон ғарқи амвоби хижолатдур.

Қақшатур бора-бора вужудим чулғаб хаёлингким,
Не ажаб ўз боғимда бўй чўзса қадди ниҳолингким,
Синиқ кўнглум аро жон бўлғай қутлуғ висолингким,
Ёмон кўз офатидин ҳақ амон тутсун жамолингким,
Қуёш ишқида онинг заррадек бесабру тоқатдур.

Висол онларига талпиниб ғоят умидвор ўлсам,
Севги гулшанида ошиқлар ичра бетакрор ўлсам,
Беҳад бахтлидурмен йўлингда куйиб интизор ўлсам,
Мани ёзғурмағил кўюнгда тун-кун беқарор ўлсам —
Ки, ишқинг ўтидин жоним аро муҳриқ ҳароратдур.

Ёлғон бўлса ишқинг гар, таассуфки қадри йўқ дурман,
Тоза меҳрим боиским, токи эл аро «миш-миш»дурман,
Айтгил, севгинг гулшани ичра балки фаромушдурман?
Умид айлаб висолинг шарбатин жон асромишдурман,
Йўқ эрса заҳри ҳажрингдин манга ҳар дам ҳалокатдур.

Кўтаргил руҳимни ҳеч бўлмаса бир сўз учи бирла,
Тенг бўлсин кўкрагим оёқинг солган из учи бирла,
Шу ҳолга тушибдур Сафо Очил ишқинг ўчи бирла,
На бўлғай Огаҳий ҳолиға боқсанг кўз учи бирла,
Ки, ул бечоранинг уммиди сандин бу иноятдур.

Ишқинг дарсини тингладим, сахий сабоқингни ўпай,
Вафо қўшиғин куйлаган оғзи ўймоқингни ўпай,
Совчи юбордим сен учун, бергил, эй, оқингни ўпай,
Эй меҳрибоним, кел бери, гулдек яноқингни ўпай,
Гоҳи бошингдин эврүлүб, гоҳи аёқингни ўпай.

Дардимни ошкор этдим, пари, ёзғурмагил мани,
Сўлмагай миш-миш аро токи муҳаббат гулшани,
Керакдир бизга, жоним, нафис висолинг маскани,
Кўб муддат ўлдиким, кўролмай соғинмишман сани,
Келким қучиб нозик белинг, қошу қапоқингни ўпай.

Шодлигимни, эй паризод, шўх-шўх тарона айлабон,
Таронаким, санъат мулки ичра дурдона айлабон,
Дурдонаким, уни элдан зинҳор пинҳона айлабон,
Рози дилим пинҳон санго демак баҳона айлабон,
Оҳиста илким бўйнунга солиб қулоқингни ўпай.

Бир кўришдан рухсорингни жисму жонимда тамом
Зилзилалар силсиласи тоҳануз бузмуш ором,
Лабларим кетди, жоним, тавсариб, айла эҳтиром,
Заҳри ғамингдин неча вақт улдики эрдим талх ком,
Бер рухсат эмди лутф этиб, ширин дудоқингни ўпай.

Билмадим, балки мен борман фикри хаёлинг ичра ким,
Армоним йўқ сайрон кезсам бахти иқболинг ичра ким,
Талпинур сен томон кўнглим авжи хиёлинг ичра ким,
Ондоқ манга бўл меҳрибон базми висолинг ичра ким,
Кўксунгға кўксим еткуруб сиймин сақоқингни ўпай.

Сарви гулсан жаҳон ичра гўё бир туп, эй гул бадан,
Сафо Очил соғиниб, минг бор ўргулүб, эй гул бадан,
На сеҳринг борки қолавердим термулүб, эй гул бадан,
Кел Огаҳий оғушиға урён бўлүб, эй гул бадан,
То кўнглик осо титрабон бошдин аёқингни ўпай.

Кўнглим менинг ҳануз тенгсиз дилбарда,
Хаёлим чулғаган мушки анбарда,
Бўлиб токи қанча-қанча сафарда,
Тенгингни кўрмасман бу баҳру барда,
Мислингга мос эрмас кунда, қамар-да!

Гоҳо ой ҳам қаддин ё қилур, «мен» деб,
Саҳро ичра сароб ёқилур, «мен» деб,
Сукунат бағридан оҳ келур, «мен» деб,
Кўзларинг нуридан чекилур, «мен» деб,
Юлдузлар ўртага тушса агарда.

Етти иқлим сўрар биздан бирма-бир,
Оламни ёритган қани ўша нур,
Қиёсин тополмай ҳайрон тафаккур,
Жилмайсанг, тишингдан уялибди дур,
Денгизга урибдир ўзин гавҳарда!

Субҳидам куйласам, сиримни сабо,
Гулбаргга ёзмоқни кўрибди раво,
Дегайким аҳли ишқ айлашиб имо:
Висолинг баёни сафҳаларда жо,
Камолинг битилмиш тўртта дафтарда.

Эй, булбул, то саҳар куйлар битарсен,
Утар кунлар, ойлар, кимни кутарсен,
Келмаса тар уни қутиб кетарсен,
Тонг чоғи ният эт, дерлар, етарсен,
Илтижо қилурман шу важ саҳарда.

Сафо Очил, токи бу хумор, Али,
Бир дилбар ишқига интизор, Али,
Севгисидан айлаб ифтихор, Али,
Васлу висолингдан умидвор, Али,
Номингни атагай ҳатто маҳшарда!

Ҳайрон айлаб ўзлари, «ҳайрон», дейдиларму?
Билмадим, ё севгиси гумон дейдиларму?
Ёна-ёна, кул бўлсаму «ён» дейдиларму?
Жоним олиб, бизга тағи «жон» дейдиларму?
Жонинг, жоним, жонима дармон, дейдиларму?

Нозимларнинг қанча-қанча пири хуммордир,
Токи хуснин таъриф этмакка талабгордир,
Бахш этилган Самарқанду Бухоро зордир,
Лаб устида якдонаи холингиз бордир,
Хол эмас у, жон қушига дон, дейдиларму?

Диллар ичра тоабод сафоат, демишлар,
Хусн ганжидан афрўзу назокат, демишлар,
Йўқ, йўқ, жонга қасд қилгувчи офат, демишлар,
Асли ани кўрмакка йўқ тоқат, демишлар,
Сўз десалар, ҳай-ҳай, паришон дейдиларму?

Ишқ гулшанин кезма, ҳижрон, ўртага тушма,
Ёғон-яшиқ тизма, ҳижрон, ўртага тушма,
Ёр орасин бузма, ҳижрон, ўртага тушма,
Икки дилни эзма, ҳижрон, ўртага тушма,
Бузғунчилар ўртада сарсон, дейдиларму?

Сафо Очил, кўнгил ёзиб шод куйлагали,
Вақти келди, эй санам, элларда ял-яли,
Лаб устида хол тасвирин тўлуғ чизгали,
Сайлаб сени минглар ичра мағрур бу Али,
Мадҳинг этар эл аро дoston, дейдиларму?

ХОРАЗМЧА ҚУЙЛАЙМАН

(туркумдан)

ТУПРОҒИНГНИ УПАРМАН

Эй Хоразм, тупроғингни ўпарман,
Сўроққа тут, сўроғингни ўпарман,
Дала дашту сўқмоғингни ўпарман,
Бориб уруғ аймағингни ўпарман,
Ҳар бир қўли қадоғингни ўпарман.

Берган орзу, ҳавасингдан ўргилай,
Майин-майин, шўх сасингдан ўргилай,
Айра тушдим нафасингдан, ўргилай,
Дала, дашту сўқмоғингни ўпарман,
Эй Хоразм, тупроғингни ўпарман.

Бўлса ҳамки чопонимиз ямоқли,
Шунда эдик бир-бировга ардоқли,
Сўз айтмасдик сира-сира илмоқли,
Қадим дашту сўқмоғингни ўпарман,
Эй Хоразм, тупроғингни ўпарман.

Доғландими сафо меҳри дилимиз,
Гулдирайди ширин-шакар тилимиз,
Не кунларга қолди бизнинг элимиз,
Қадим дашту сўқмоғингни ўпарман,
Эй Хоразм, тупроғингни ўпарман.

Тақдир экан, дайдиб-дайдиб борарман,
Қучоғингга бир кун қайтиб борарман,
Соғинганим такрор айтиб борарман,
Қадим дашту сўқмоғингни ўпарман,
Эй Хоразм, тупроғингни ўпарман.

Қайтиб борсам, дўст-ёроним бормикан,
Хўсториму хавондоним бормикан,
Сафо Очил, ҳур давроним бормикан,
Қадим дашту сўқмоғингни ўпарман,
Эй Хоразм, тупроғингни ўпарман.

ЯНГИ ЗАМОН ЗАВҚИ

Орқа ёндан майин еллар эсибди,
Хоразмни кейин бир-бир кезибди,
Қараб турсам манам шунда син солиб,*
Майинлигин манглайгинам сезибди.

Излариннан чопдим айтиб тасанно,
Бировлардан кутиб турмай тавалло,
Соз чалди дил, ўйнаб кетдим қарс уриб,
«Қиштак-қиштак, ўба бирдам ротолло».

Ким эшитмиш орқа ёнда оҳимиз,
Келармикан ўшал одам юзма-юз,
Энди билсам, ўйлагучи бизни ул —
Ленин отлиғ асил қиблагоҳимиз.

Жайхун ичра шўх ўйнашар тўлқинлар,
Тўлқинлардан чақнар ялт-ялт учқунлар.
Минг шукурким, мангу озод бўлибди,
Бой қўлидан бизлар каби тутқунлар.

Умр қурсин ўтса агар тополи,**
Юракларни мижиғлайди малолли,
Янги замон, янги замон, замон-эй,
Ленин берган давру даврон сафоли.

Ётибман бошима рўмолим танғиб,
Қайларда юрибди дарбадар санғиб,***
Юрган жойин энди билиб оламан,
Бошларина не кунларни соламан.

* Син солиб (*Хоразмча*)— ўта диққат-эътибор билан.

** Тополи (*Хоразмча*)— миннатли.

*** Санғиб (*Хоразмча*)— дайдимоқ.

Камбағал қизиман, манглайим тақир,
Камбағал бұлганим айбимми, ахир,
Билиб қўйсин, чин вафонинг ўзиман,
Умри боқий Инқилобнинг қизиман.

Инқилоб юрибди бизнинг кўчадан,
Улашиб ҳар куни тоза ғунчадан,
Дарбадарим ҳар хил ўйга бормағай,
Марҳаматдан яна қури* қолмағай.

Айланайин Октябрнинг нуридан,
Асрар бизни замонанинг зўридан,
Еримни эркалаб суймасам бўлмас,
Шуни қулоғина қуймасам бўлмас!

* Қури (Хоразмча) — қуруқ.

БИКАЖОН

Ловдон қўйлақ, кийдингизми, бикажон,
Айтар гапим туйдингизми, бикажон,
Тўлқин ташлаб келишингиз чиройли.
Охир манго ийдингизми, бикажон.

Еп* бўйинда чайим-чайим ўйнаймиз,**
Шодликларга тўлар шунда қўйнимиз,
Хаёл суриб қолса агар кимда-ким,
Бир-биримиз чимчилашиб қўймимиз.

Дамингиздан, жоним, еллар тебранар,
Сужи сўзга сужи тиллар тебранар,
Бу кунларнинг лаззатинан, бикажон,
Ёниб ўтган ойлар, йиллар тебранар.

Шу кунларни ҳеч кимларга бермаймиз,
Ёт йўллардан сира-сира юрмаймиз,
Полвон ёпнинг бўйларинда онт ичдик,
Ғанимларнинг гапларина кирмаймиз.

Эй ёронлар, сўрасангиз аслимиз,
Асли ўзи аслларнинг аслимиз,
Билиб қўйинг, ваъдасига вафодор,
Муқаддас юрт хоразмлик наслимиз!

* Еп (*Хоразмча*)— ариқ.

** Чайим-чайим ўйнамоқ (*Хоразмча*)— юпқа кесакни сув бети-
га отиб, сирпантириш..

НОЗВОЙ БҮЙЛИ

Пари рухсор кўринди,
Нозвой бўйли-бўйли,
Димоғима урилди,
Нозвой бўйли бўйи.

Чилвир сочин ўйнайди,
Нозвой бўйли-бўйли.
Ўз ҳолима қўймайди,
Нозвой бўйли бўйи.

Севгидан савол берсам,
Нозвой бўйли-бўйли,
Қўлидан ушлаб турсам,
Нозвой бўйли бўйи,

Бўлсак агар вафоли,
Нозвой бўйли-бўйли.
Кун кўргаймиз сафоли,
Нозвой бўйли бўйи.

* * *

Дилбаримнинг кўнгил хушлаб,
Эришлари нозли-нозли.
Майда-майда одим ташлаб,
Юришлари нозли-нозли.

Субҳидамда яйраб-яйраб,
Кўзгусига шўх мўралаб,
Ғурурланиб, сочин тараб,
Туришлари нозли-нозли.

Кундан-кунга топиб камол.
Очиб чирой гўё ниҳол,
Қош чимириб, гоҳи хаёл
Суришлари нозли-нозли.

Сафо Очил билмас ором,
Келса агар айлаб калом,
Кўзин қисиб, менга салом
Беришлари нозли-нозли.

ЭЙ, ЁРОНЛАР

Эй, ёронлар хаёлимдан нари кетмайдир,
Ўз ўйимга меҳмон бўлиб келган кунларим.
Кўнгилдаги жароҳатлар токи битмайдир,
Юрак оғриб тинмай нола қилган кунларим.

Мен кимгадир элнинг ғамин егин, деганман,
Сарак-сарак қилган бошин кўриб, кулганман,
Изларимга ит солишин аниқ билганман,
Ўз юртимдан қувғин-қувғин бўлган кунларим.

Қариндош ҳам эди шунда мендан бегона,
Ёлғиз ўзим ҳўл ўтиндай чарсиллаб ёна,
Учқунлардай сачраб кетдим, эслайман ёна,
Алам билан юрак-бағрим тилган кунларим.

Оқ кўнглимни кимдир юргач доим қоралаб,
Сочларимга, мана, кетди оқ ҳам оралаб,
Бугун етдим оқ кунларга, юргум оқ тараб,
Зор-интизор айлаб-айлаб келган кунларим.

Эллар ичра сафо отлиғ уруғ экарман,
Уша эккан уруғимга жоним тикарман,
Эй, ёронлар, ёдга тушса афсус чекарман,
Шу кунларни сароб дея билган кунларим!..

ШЕРОЗИЙ

Хур воҳамда ягонадир
Мафтуни гул, Шерозий,
Гулшан аро сайрар тинмай
Сайроқ булбул Шерозий.

Мунглуғ куйга солиб бугун
Ота-бобом қисматин,
Куйласангиз йиғлар гирён,
Барча кўнгил, Шерозий.

Олам узра сочганда нур
Доҳий Ленин машъали,
Шодлигидан қанотланди
Гўё дулдул, Шерозий.

Сиз бошлаган улуғ йўлдан
Дадил қадам ташлаймиз,
Бир умрга тилдан қўймас
Номингиз эл, Шерозий.

Назм айласам офтоб мисол
Шуҳратингиз, шонингиз,
Мудом мендан халқим хурсанд
Бўлгай буткул, Шерозий.

Сафо Очил ўхшатади
Санъатингиз гулзорга,
Санъатимиз бўстонида
Эрур булбул, Шерозий.

АЙТСАММИ Ё АЙТМАСАМ

Сенга бир сўз гавҳарим,
Айтсамми ё айтмасам.
Чиндан сени севарим,
Айтсамми ё айтмасам.

Менга тушса кўзларинг,
Қизаради юзларинг,
Мафтун этган сўзларинг,
Айтсамми ё айтмасам.

Ишқ ўйида оқишинг,
Сўнгра кулиб боқишинг,
Қалбга олов ёқишинг,
Айтсамми ё айтмасам.

Тушдим ёрнинг қуйига,
Жойлаб қалбим уйига,
Сафо Очил, тўйига,
Айтсамми ё айтмасам.

ХОРАЗМ ИФТИХОРИ

*Боғотлик механизатор Гуласал
Полвоновага*

Кенг пахтазор гўзали —
Жўшқин қалбим ғазали,
Боғотнинг Гулсали,
Хоразм ифтихори.

Атрофи гўё баҳор,
Рулида айтиб гулёр,
Бўламан дер донгдор,
Доим унинг шиори.

Хирмон уйиб барваста,
Ном чиқарди бирпасда,
Тутиш унга гулдаста,
Сафо Очил қарори.

ЮЛДУЗИМГА БОҶАМАН

Юлдузлар аро излаб,
Юлдузимга боқаман,
Кимдандир сирим гизлаб,
Юлдузимга боқаман,
Зулмат ичра юриб ман,
Кўкка қараб турибман,
Ногоҳ юрагим жизлаб,
Юлдузимга боқаман.
Юлдузлар тўп-тўп экан,
Ё ошиғи кўпмикан,
Рашким ярасин тузлаб,
Юлдузимга боқаман.
Унга умид боғладим,
Шунда кўнглим чоғладим,
Зиёсини «сиз, сиз»лаб,
Юлдузимга боқаман.
Умрим бўйи кутилган,,
Дарди сарим битилган,
Хатим қўйнимга гизлаб,
Юлдузимга боқаман.

Е САННАДИР Ё МАННАН

Янгроқ ўтли нидолар,
Ё саннадир ё маннан,
Дилда шўхлик, сафолар,
Ё саннадир ё манан.

Ҳаётимиз шўх дарё,
Шўхлик қилдинг муҳайё,
Нафис савти наволар,
Ё саннадир ё маннан.

Олурман эркин нафас,
Юртим куйлаб ҳар нафас,
Йўлимдаги зиёлар,
Ё саннадир ё маннан.

Бир-бирова етмадик,
Лекин йироқ кетмадик,
Йўл қўйилган хатолар,
Ё саннадир ё маннан.

Бахтиёрим, дилдорим,
Ёлғизим, ифтиҳорим,
Элда Сафо, сафолар,
Ё саннадир ё маннан.

ЗАВҚИ САФОСИ БОРМИ

Издан юрдим ҳайрон,
Меҳригиёси борми,
Ёмон дардга чалиндим,
Дардга давоси борми.
Пари ўтса кўчамдан,
Зулмат кўчам ёришмиш,
Аё дўстлар, шул қизнинг
Сеҳри зиёси борми.
Иғво айларлар бизни,
Юзимизга лой чаплаб,
Одамларнинг, билмадим,
Шарми ҳаёси борми.
Оғзи бирлик бергайлар,
Яратганнинг ўзлари,
Ишқнинг бирликдан бўлак,
Завқи сафоси борми.

КЕЛАР СЕНИ УЙЛАГИМ

Сийратимда сувратинг,
Эй, сарви гул малагим,
Жонимдадир ҳайратинг,
Сенга етиш тилагим,
Бормисан, ҳой, бормисан,
Гуллаган баҳормисан,
Е бахтимга ёрмисан,
Эй, парвои палагим.
Еноқларинг эрур ол,
Оташин лола мисол,
Кел ёнимга, келақол,
Йўқдир сендан бўлагим.
Кўзларинг чироқми ё,
Қалбимга сочар зиё,
Табассуминг овми ё,
Асир олдинг юрагим.
Сафо Очил йўлингда,
Кўнгли сенинг кўнглингда,
Бўлайин деб, дилингда,
Жўшиб мангу куйлагум.

ШАКАР ДУХТАР

Янграгайми шўх, шўх тор,
Уйнаса шакар духтар.

Бир ўзбек келмиш, сенга
Севгисин айлаб изҳор.

Ота-боболар расмин
Қилайлик такрор-такрор.

Тожиқ эли ўз элим,
Ўзбек сенга вафодор.

Дўстлигимиз риштаси,
Жаранглар гўё дотор.

Сафо Очил Хоразмий,
Излайди шакар духтар.

ГАЛ ДЕСАНГ

Ўзим қайга қўяр эдим,
Гал бағрима, гал десанг.
Такрор-такрор суяр эдим,
Ал бўйнинга, ал десанг

Шоду ҳуррам юрганимда,
Етишдим деб, турганимда,
Ўзим қайга урар эдим,
Кутгил яна сал, десанг.

Йўлларинга қараб ҳалак,
Бўлиб қолибман жонсарак,
Узоқ хаёл сурар эдим,
Ишлар бўлар ҳал, десанг.

Умид деган-сафоли ёр,
Насиб бўлгай вафоли ёр,
Ўзим қайга қўяр эдим,
Гал бағрима, гал десанг.

КҰНГИЛ БЕРИБ

Кўнгил бериб ёр тутдим,
Оқ юзли, қора гўзли,
Элда машҳур қаҳромон,
Кўкси унинг юлдузли,
Ўзи хуш қилиқ дилдор,
Мен-ла бўлгай бахтиёр,
Мафтун этган ул санам,
Бўлса гарак бир сўзли!
Вафоли ёрим бор деб,
Хўпир-хўпир этаман,*
Келмасанг, бориб келиб,
Йўлинг тўпир этаман,
Сўзларим тузоқ дема,
Йўлимиз узоқ дема,
Қўшиқларим қалбинга,
Мангу кўпир этаман.
Сенсан пок юрагимда,
Муҳаббатим —қаптарим,
Сенсан мисоли чашма,
Битмас қўшиқ дафтарим,
Қаптаримни ола кел,
Дафтаримни ола кел,
Борлигимни қуршаган,
Ўзинг парим-пайкарим.
Жондан севган ул ёрнинг,
Сочлари гажак-гажак,
Нега қолди айланиб,**
Билмам, қачон галажак,
Келсин ёр бермай озор,
Қалб уйим этиб бозор,
Сафо Очил хуштори,
Асрорини билажак.

* Хўпир-хўпир этмоқ (*хоразмча*)— мағрурланмоқ.

** Айланмоқ (*Хоразмча*)— кеч қолмоқ, кечикмоқ.

ГАВҲАРГИНАМ

Кўзимдаги жавҳаргинам,
Қалбимдаги гавҳаргинам,
Сўзлари-эй шакқаргинам,
Жонга роҳат анбаргинам,
Келгил излаб дилбаргинам.

Аямасдан меҳнатимни,
Кўрсатаман ҳимматимни,
Қилиб элга хизматимни,
Илтимосим дилбаргинам,
Келгил излаб гавҳаргинам.

Ватанимиз қучоғида
Эркин газиб* ҳар ёғида,
Гул терайлик гулбоғида,
Келгил мушки анбаргинам,
Жондан севган гавҳаргинам.

Сафо Очил куйларда газ,
Ёр ўйлаган ўйларда газ,
Тўйлар бўлсин тўйларда газ,
Қалбимдаги гавҳаргинам,
Келгил излаб дилбаргинам.

¹ Газмоқ (хоразмча)— кезмоқ.

НЕГА УЯЛАСИЗ

Бирга ўйнаб, бирга юриб,
Нега мендан уяласиз.
Аввал менга кўнгил бериб,
Нега мендан уяласиз.

Ором бузган ўзингиз-ку,
Ширин-шакар сўзингиз-ку.
Юлдуз мисол кўзингиз-ку,
Десам нега уяласиз.

Ғам бағрини тилали, ёр,
Маслагингиз билали, ёр,
Келинг, тўйлар қилали, ёр,
Десам нега уяласиз.

Гавҳар айлаб вафонгизни,
Излаб топинг Сафонгизни,
Қилманг энди жафонгизни,
Десам нега уяласиз.

ГАРАКМАС

Эй юлдузим, гўё ҳумо,
Зориқтирма, зор гарракмас.
Қўлим силтаб, айлаб имо,
Демагил бор-бор, гаракмас,
Сендан бўлак ёр гаракмас.

Дудоқларинг маъжун айлаб,
Қўйдинг мани мафтун айлаб,
Бир умрга жунун айлаб,
Демагил бор-бор, гаракмас,
Сендан бўлак ёр гаракмас.

Қўлинг мунча майин-майин,
Қўлгинангдан ўргилайин,
Сенга оташ севгим тайин,
Демагил бор-бор, гаракмас,
Сендан бўлак ёр гаракмас.

Севги умри сафолидир,
Кошонаси ҳаволидир,
Севишганлар иболидир,
Демагил бор-бор, гаракмас,
Сендан бўлак ёр гаракмас.

БОРДИР

Ишқим қуши пастлаб учди,
Тингла, унинг зори бордир.
Зори ширин жона тушди,
Жон олувчи кори бордир.

Ошиқларни куйратгучи*,
Булбулларни инграгучи,
Гулбаргларни титратгучи,
Шўх сайроқи тори бордир.

Сувлар оқди, сувлар оқди...
Сув юзида севгим қалқди,
Ёр кўзидан ёшлар балқди,
Кечиккан «ёр-ёр»и бордир.

Утган ишга шама қилмам,
Билиб қўйгил, таъна қилмам,
Сафо Очил, тама қилмам,
Қадрин билар ёри бордир.

* Куйратгучи (хоразмча)— куйдирувчи қийновчи, азоб берувчи.

УЙНАШАР

Қиз белида кокиллари ўйнашар,
Тўлғаниши дилга олов қалашар,
Кенг кўчани бўлиб ўтса шу гўзал,
Қандай офат дея ҳамма қарашар.

Мен ҳам боқдим унга ҳамма сингари,
Лекин меҳр қўйган эдим илгари,
Беихтиёр бора бердим ул сари,
Билмам, қачон икки кўнгил қоришар.

Одим ташлар орқасига қайрилмай,
Қалбда садо берар юриши, ҳай-ҳай,
Умидларим зингзир* ундан айрилмай,
Дилда гумон билан ишонч талашар.

Сафо Очил етиб олиб изидан,
Кўзларини айирмади кўзидан,
Савол бериб, пайқаб олди сўзидан,
Маслагимиз бир-бирига ярашар.

¹ Зингзирмоқ (хоразмча)— ички бир қийноқ билан дайди-моқ.

МОВИЙ КЎЗЛИГИМ

(Ҳазил)

Кўзингга боқиб ҳайрон бўлибман,
Мовий кўзлигим, мовий кўзлигим.
Йўлингга, жоним, сарсон бўлибман,
Мовий кўзлигим, мовий кўзлигим.

Тиллоранг сочинг селкитиб, жоним,
Кўзларим қўйдинг беркитиб, жоним,
Сенгадир, сенга юрак туғёним,
Мовий кўзлигим, мовий кўзлигим.

Менга от души люблю, дер эдинг,
Гар ташлаб кетсанг убою, дер эдинг,
Сўзлаб мулойим мени ўлдирдинг,
Мовий кўзлигим, мовий кўзлигим.

Бир умр эсда қолди иззатинг,
Ҳурматинг кўриб, суйиб ҳаз атдим.
Часто приезжай дея кузатдинг,
Мовий кўзлигим, мовий кўзлигим.

ИШҚ БАЕНИ

Ҳар сочоғига боғлаб жонимни,
Бошингда дўнар матир рўмолинг.
Еритиб бошлар умид тонгимни,
Менга муносиб қадди камолинг.

Манглайчанг икки боғлаб қўйибсан,
Ечиб ташлашим ёки туйибсан,
Манглайчанг ечиб олмасам бўлмас,
Қўринмас, ахир, икки ҳилолинг.

Манотли тахянг минг хил дўнарми,
Севгим олови энди сўнарми,
Қулиб турибсан, жоним, ер чизиб,
Бир умр чулғаб олай хаёлинг.

Садо беради жарқи ковушинг,
Узоқдан келар менга товушинг,
Ҳар кун интизор йўлга қарайман,
Қалбим ёритар нурли жамолинг.

Юлдузим, нега юзинг қизарди,
Лабларинг учар, яна бўзарди,
Дилингда борин айтгил тортинмай,
Ё борми менга сирли саволинг.

ГАЛИШИНГНАН АЙЛАНИН

Соғинтирди висолинг,
Галишингнан айланин.
Ураб матир рўмолинг,
Галишингнан айланин.

Еп бўйинда турарман,
У ён, бу ён юрарман,
Ой ёқтида гўрарман,
Галишингнан айланин.

Соям сувда қалқади,
Тақдир мани ёлқади,
Сани кутиш ёқади,
Галишингнан айланин.

Висол ўшал жойдадир,
Одимларинг майдадир,
Мани истаб қайдадир,
Галишингнан айланин.

Сафо Очил куймассан,
Қутишингни қуймассан,
Ёр васлидан туймассан,
Галишиннан айланин.

ВИСОЛ ОРЗУСИ

Ёр, васлинг гулшанида
Кутарсанми мани-да?
Ёндир, майли, танамни
Муҳаббат гулханида.

Ўзим эккан нарвон бор,
Нарвонимда армон бор,
Иккимизни кутар у,
Келгил, ҳали имкон бор.

Йўқолмасин имконлар,
Йиғламасин армонлар,
Васлимиздан завқ олсин,
Утиб кетар замонлар.

Суймасанг на қиларман,
Сенга шафқат тиларман,
Меҳринг раво гўрмасанг,
На бўлишим биларман...

Руҳим тушиб юрмасман,
Тақдирга тан бермасман,
Билиб қўй, ўзгаларга,
Сени раво кўрмасман.

Юрмасман лекин куйиб,
Юлдузим, сени суйиб,
Роҳат топгай бу жоним,
Ғам уйига ўт қуйиб.

ЭЙ, СУЛУВ МУҲАББАТ

Қора тортилмиш,
Қоши қаросина.
Ва туз сепилмиш,
Қўнглин яросина.

Ситам тортадир,
Ииғлаб жиғибийрон,
Олам чайқалур,
Аксу садосина.

Ҳижрон даштида
Ҳолим Мажнун каби,
Шафқат қилмайдур,
Токи гадосина.

Ҳолинг не кечмиш,
Эй, сўлим муҳаббат,
Раҳм айла ишқнинг
Аҳли сафосина.

ТАБИБИМ БУЛ

Сенга йўллаб саломим,
Ҳурмату эҳтиромим,
Тутай муҳаббат жомим,
Бўйларингдан Гавҳарим,
Уйларингдан Гавҳарим.

Мудом сенга хуморман,
Кечалари бедорман,
Ишқинг билан беморман,
Бўйларингдан Гавҳарим,
Уйларингдан Гавҳарим.

Шифокорлик аҳдинг бор,
Иқболинг бор, бахтинг бор,
Қўшиғимда мадҳинг бор,
Бўйларингдан Гавҳарим,
Уйларингдан Гавҳарим.

Тутай, олгил гуллола,
Қалбим сенга ҳавола,
Табиб бўлиб давола,
Бўйларингдан Гавҳарим,
Уйларингдан Гавҳарим.

Сафо йўллаб саломин,
Ҳурмату эҳтиромин,
Тутай муҳаббат жомин,
Бўйларингдан Гавҳарим,
Уйларингдан Гавҳарим.

ОЙЖАМОЛ

Тунни тирнаб кезарман,
Юрак-бағрим эзарман.
Ҳолдан тойиб ётганда,
Ёлғизлигим сезарман.

Ойдин-ойдин кечадир,
Тўп-тўлин ой кечадир,
Тўлин ойнинг туғишин,
Кутиб ётган нечадир?!

Ойжамолга ёй керак,—
Ярақлаган камалак.
Қовоғида қатор ўқ,
Нишон унга бу юрак.

Ҳой ой, туғсанг туға қол,
Ёйинг унга бера қол.
Юракдаги оғриқдан,
Тўйиб кетдим, Ойжамол!

ГАЛСИНЛАР

Узи бошлаб, тўлқин ташлаб санамжон,
Манатли тахясин гийиб галсинлар.
Шарақлаб, жарақлаб кетсин бу жаҳон,
Манатли тахясин гийиб галсинлар,

Сарҳуш айлаб кетган орзу тушидир,
Юзим силаб ўтган кўнгил қушидир,
Жабр айламоқ токи унинг ишидир,
Манатли тахясин гийиб галсинлар.

Умидим чечаги дилда ниш урди,
Чечак очмай кимдир унга ниш урди,
Найлайн, ичимни қон сели урди,
Манатли тахясин гийиб галсинлар.

Дардимнинг давоси санам бор бўлгай,
Манатларин шангирдиси зўр бўлгай,
Ялдираши гўзларима нур бўлгай,
Манатли тахясин гийиб галсинлар.

АЖДОДЛАР МОНОЛОГИ

(туркум)

I. АВАЗ УТАР МОНОЛОГИ

ҚИСМАТИМ ҲИЛАБ...

Учиб бормоқдаман булутлар ортимда қолиб,
Кўнглим писанд қилмас ҳатто олис йўлларни ҳам.
Тинчим, нотинчлигим ўзим билан бирга олиб,
Парвоз қилмоқдаман, ҳамроҳ фақат сўнгиз олам.

Ортада қолди халқим, хайрлашиб қўл булашар,
Димогимни тутди дунёнинг аччиқ тутунни.
Билмадим, одамлар мен ҳақда нени ўйлашар,
Қисматимни ўйлаб, ўксинар бағри бутуни.

Қисматимни сўрманг, қисматимдир буткул аянч,
Қуйлашни истадим. Қуйладим.
Қалбим эди ғаш.
Бул замоннинг касби экан қилмоқ юз минг хил ранж,
Бардошим етмади, рости, бера олмадим дош...

Мозористон ичра бўлди беаёв маконим,
Бу ҳам етмагандек отарди кимдир келиб тош.
Қўлларим занжирбанд, курашга йўқдир имконим,
Бироқ юрагимда ёнарди қасосли оташ.

Тунлар мижджа қоқмай қулардим даҳшатли суҳбат,
Улик жонлар билан, дилдаги армонлар билан.
Хизмат қилдим элга ва лек тортиб туҳмат,
Ётардим олишиб шафқатсиз фармонлар билан.

Огаҳий бобомдир келиб қўлларимни ечган,
Комил Хоразмийдир ўксима деб, берган далда.
Шунда ҳузур топдим, ором олди қурушиқ тан,
Устозларга айтдим мен раҳматимни амалда.

Учиб бормоқдаман булутлар остимда қолиб,
Ўйлайман, кўзлайман кўз илғамас йўлларни ҳам.
Шеърларим йўқлама, ёқмасин ғанимлар олиб,
Авлодларга етказ, тилагим шу сендан, УЛКАМ!

ЯНГЛИШ

Ҳаётда кўп янглишдим,
Дастлаб дўстлар танлашда.
Улардан чекдим озор,
Бор экан-да, бу бошда!

Ҳаётда кўп янглишдим,
Сезмай ким ичи ола?!
Айёрликни билмадим,
Лекин қилмайман нола.

Ҳаётда кўп янглишдим,
Ҳаммага сирим айтиб,
Нима бўлари бўлди,
Ҳеч бири келмас қайтиб.

Ҳаётда кўп янглишдим,
Лекин эмас атайин.
Эзгулик истаб, такрор
Хато қилишим тайин!..

ТИРИҚЛИК ВА УЛИҚЛИК

Шоир бўп туғилдим, эй одамлар,
Оғир юкингизни тортмоқ учун.
Майли, қанча бўлса ҳам юкингиз,
Барини елкамга ортмоқ учун.

Шоир бўлиб ўлгум, эй одамлар,
Сиз ҳақда тинчгина ўйлаш учун.
Ҳеч кимдан ҳайиқмай мен баралла
Сукунат қўшигин куйлаш учун.

Табиатим қизиқ азал, замондош,
Қабристонга шошгум ортиқ қувонсам.
Турли-туман савдоларни кўрар бош,
Сув бўйига қочгум ғам ичра ёнсам.

Хў, қирғоқлар гўзал ҳай-ҳай, ёқимтой,
Қирғоқларда толгум бахтим ўйига.
Тўлқинлар жилвагар, қалбимга чирой
То ҳануз шошаман сувлар бўйига...

Йўлга чиқди бир сайёҳ,
Кенг дунёни қўмсаб у.
Қаҳрин сочса-да, саҳро,
Йўқ эди зарра қўрқув.

Қўпроқ қийнар чанқоғи,
Хаёлида қатра сув.
Руҳи, жисми, ҳарёғи —
Умид аталмиш туйғу.

Бечорага ниҳоят,
Гужум кўриниб қолди.
Куч-қувват энди беҳад,
Саҳродан чиқиб олди.

Гужум тагида булоқ,—
Чанқаганлар армони.
Қониб-қониб ичган чоқ,
Қайта тирилди жони.

Мудраб сал-пал ўтмасдан,
Туш кўрар... Туши тотли!
Атрофидан кетмасдан
Ўтлар тушовли оти...

Бойчечак бечора сўна бошлади,
Чиройли юзлари сўла бошлади.
Ахир, бўлгач унга замона охир,
Ўксиниб ўй сураб у оғир-оғир:

Узоқ-узоқ яшасайдим мен ҳам,
Лекин сўлмоқдаман эрта жудаям.
Бу дунёга шовдим чоғи эртароқ,
Кўп яшаш-чун келар эдим сал кечроқ...

ШОИР КЕЛАЯПТИ...

Шоир келаяпти кўчаларни тўлдириб,
Ва лекин қўллари қора тун ёқасида.
Болаланиб ётган ғам-алами ўй суриб,
Нафратланиб турар мисралар орқасида.

Шоир келаяпти кўчаларни тўлдириб,
Гулбарглар соғинчдан кулиб боқмоқда унга.
Эсдан чиқаёзган қадамини хуш кўриб,
Лола пешвоз чиқиб, машъал ёқмоқда унга.

Шоир келаяпти кўчаларни тўлдириб,
Ногоҳ шодликлари гурс-гурс одимлаб дилда.
Бироқ манглайдан терларини сидириб,
Ўйга толди. Дардлар янгиланди кўнгилда.

Тенглик, Хурлик, Юрт деб, куйлади у бир умр,
Кўриб ўтди бошда фақат туҳмат тошини.
Ғазаблар... азоблар... қонлар ютди, барибир
Амалдор олдида эгмади ҳеч бошини.

Шоир ўтаяпти кўчаларни тўлдириб,
Елкасига зилдай дардлар юқини ортиб.
Қачонлардир унинг юз-бетларига суриб
Қўйилган қоп-қора гардлар юқини артиб...

ЁЛҒИЗ ҰЗИМ

Бахтсиз замон бахтиёри ёлғиз ўзим,
Ноласи-ю оҳи зори ёлғиз ўзим.

Умрим бўйи чангалзорни лолозор деб,
Қучмоқ эрса кимнинг кори, ёлғиз ўзим.

Найлай, ахир, мажбурдурмен шу ҳолима,
Чўккан кўнглим мададкори ёлғиз ўзим.

Чақмоқ чақди, кўкда мисли буғу шохи,—
Умидларим тори-тори ёлғиз ўзим.

Суҳбат қурдим хаёлларим ила токи,
Бахтсиз замон бахтиёри ёлғиз ўзим.

Озор тортдим сийнама,
 Дунё иши озор экан,
 Асли билсам, бу дунё
 Гаввога мўл бозор экан.

Ушал бозор ичинда,
 Юрибман, оҳ, асал истаб,
 Морбозлардан бол сўраш,
 Беҳудаю бекор экан.

Мадорим йўқ, хастамен,
 Излайдурмен дилга малҳам,
 Йиқилганни топташ бу
 Замон учун қарор экан.

Жонни жонга қотгудек,
 Ким топибдур яқин ўртоқ,
 Кимни кўрманг тили дўст,
 Вале кўнгли ағёр экан.

Қўл-оёғим занжирбанд
 Ва урилмиш тилимга қулф,
 Не кўринмиш кўзимга —
 Ваҳимали мозор экан.

Зоринг айтиб йиғлама,
 Кимга зарир оҳинг сенинг,
 Барча учун теппа-тенг
 Бепарволик бардор экан.

АРМОНЛАР

Сўкма мени, эй авлод,
Сўкиб қўймиш армонлар,
Қадди-бўйим дол каби
Букиб қўймиш армонлар.

Бир армонким, элу юрт
Бағрин эзган ғам, ҳасрат,
Қати ичра юрагим
Тугиб қўймиш армонлар.

Эл орзусин авайлаб,
Тиккан эдим шеъримга,
Чок-чокидан кимлардир,
Сўкиб қўймиш, армонлар.

Келиб ҳали навбаҳор,
Униб чиқса не ажаб,—
Қайғум ерга уруғдай,
Экиб қўймиш армонлар.

ЗОР ЭТМИШ

Англамай кўнглими кўплар,
Мендан қор этмиш*,
Бирдам суҳбатига, ахир,
Нега зор этмиш?

Ўзлигин намоён этмас,
Ҳаттоки олам,
Тақдир кенг дунёни менга
Шунча тор этмиш.

Воажаб, дўстлар, бу дунё
Елғон дунёми,
Қайга оёқ босмай, уни
Тубсиз жар этмиш.

Бағритош экан-ку, билдим,
Аҳли жамоат,
Тош юракка на ёш, на оҳ,
На дод кор этмиш.

Эй фалак, бошим эзгил,
Шафқатсиз замон,
Риштаи тухматин охир
Менга дор этмиш.

Шукр қил, дардингни куйлаб,
Эй ғариб инсом,
Фазал туз, руҳинг авлодлар
Дилга ёр этмиш.

* Қор этмоқ (*хоразмча*)— аразламоқ, хафа бўлмоқ.

ЧАҚМИШЛАР

Бориб мени амалдорга чақмишлар,
Мен қора-ю, ўзлари-чи, оқмишлар.

Сўнгким, аҳли лаганбардор жам бўлиб,
Оғу тўла ёвуз кўз-ла боқмишлар.

Юзларидан олган эдим ниқобин,
Жанжалкашдур деган носоқ* тақмишлар.

Қўлларидан тушмас туҳмат тўқмоғи,
Ғариб бошим узра ёнроқ чақмишлар,

Воҳ-воҳ, қилмай бунга асло қаноат,
Илон бўлиб, чаён бўлиб чақмишлар.

Қандай чидай бу ситамга, эй фалак,
Тириклайн дўзах ичра ёқмишлар.

Замон зулми оқизган кўз ёшларим,
Мисрам ичра дарё бўлиб оқмишлар.

¹ Носоқ (*хоразмча*) — ёмон от (исм).

Замонким, бу бошима
 Битмас ғавғо солибдир,
Шул сабабдин ангоким,
 Нафратим кўзғолибдир.

Мен кўзғолдиму, вале
 Кўзғалгайми халойиқ,
Йўқ, қўй каби ювошлик
 Қон-қонида қолибдир.

Қабристон ёрдир манго,
 Насиб бўлмас гулзорлар,
Амалдору порахўр,
 Фоҳиш токи қолибдир.

Сасиб ётар бу олам,
 Ичғали соф ҳаво йўқ,
Соф ҳавони кимлардир
 Биздан тортиб олибдир.

Йиртқичлигинг, эй олам,
 Ҳали тасвир ётарман,
Бўёқлар заҳрин ютиб,
 Жисмим ҳолдан толибдир.

ҚАЛТИРОҚ ШОҲ ЁҲУД ЭЛ САБР ҚОСАСИНИНГ ТУЛГАНИ

Ўзига хўп бино қўймиш, Қалтироқ,
Бунчалар тахтни у суймиш, Қалтироқ,
Қуруқ бир савлату бўймиш, Қартироқ,
Яхшини ёмонга йўймиш, Қалтироқ.
Зулмингдан элу юрт тўймиш, Қалтироқ.

Сенга ном қўймишлар Қалтироқ деган,
Тахт учун қалтираб югурган, елган,
Эл қаҳрию ғазабига дуч келган,
Сен эмасми халқнинг ёдидан ўлган,
Зулмингдан элу юрт тўймиш, Қалтироқ.

Сенсан юрт бошига келган касофат,
Қилмишинг улусга буткул хиёнат,
Одам деган сўз ҳам сендан хижолат,
Бошингдир елкангга, билгил, омонат,
Зулмингдан элу юрт тўймиш, Қалтироқ.

Эй Шоҳ, рости, итга қиёссан, қиёс,
Йўқ, йўқ, ит ҳам сендан юзминг чандон соз,
Чунонам пастсанки, пастсан беқиёс,
Тахтингга зил кетса, шўх янграгай соз,
Зулмингдан элу юрт тўймиш, Қалтироқ.

БУЛМАГАЙ

Ҳеч ким мендек хонумони вайрон бўлмагай,
Ҳеч ким мендек ўрта йўлда ҳайрон бўлмагай,
Ҳеч ким мендек гулдай умри пайҳон бўлмагай,
Ҳеч ким мендек чангалзорда сарсон бўлмагай,
Ҳеч ким мендек махлуқларга толон бўлмагай,

Лочин эдим, қайирмишлар толмас қанотим,
Ҳақни десам, телба қўймишлар отим,
Шоир эдим, олиб қўйиб қалам, довотим,
Йиғлатмишлар, англамайдир ҳеч ким фарёдим,
Ҳеч ким мендек хонумони вайрон бўлмагай.

Қонқақшаган элу юртим зори танамда,
Бундай ситам кўрган борми ушбу оламда,
Қуриб битмиш устухоним ғаму аламда,
Аҳволимдан дард чекмишлар ота-онам-да,
Ҳеч ким мендек ўрта йўлда ҳайрон бўлмагай.

Софликка мўл боғим маним қолмиш боғбонсиз,
Билмам, йиқмиш чорбоғини қайси имонсиз,
Топтамишдир гулларини тоқай виждонсиз,
Эй, замон-эй, шафқатга зор қандай замонсиз,
Ҳеч ким мендек гулдай умри пайҳон бўлмагай.

Майли ўлсам, юртим учун бўлиб хокисор,
Майли ўлсам, халқим бахтин кутиб интизор,
Майли ўлсам, ҳур элимни кўриб бахтиёр,
Майли ўлсам, лек буколмас қаддим чангалзор,
Ҳеч ким мендек чангалзорда сарсон бўлмагай.

Не айбима чангалзорни этмишлар инъом:
Бир ён жинсу, бир ён жинлар тушмай ҳатто шом,
Бир ён шақал, бир ён бўри бермишлар дашном,
Махлуқларнинг қай бирини айтай номма-ном,
Ҳеч ким мендек махлуқларга талон бўлмагай.

II. ПАБЛО НЕРУДА МОНОЛОГИ

Еронлар!
Юрагим қонидай,
Қип-қизил гулларга,
Ҳазин боғлар ичра
Ғамгин булбулларга,
Оққин дарёларга,
Унга шайдоларга,
Муқаддас Еримга,
Мағрур аждодимга,
Ҳар бир дилбандимга,
Эрксевар,
 қасоскор,
Масрур авлодимга,
Армоним сўзлайман,
Ҳайқириб бўзлайман!
— Мен — Чили фарзанди,
Мен — Чили фарзанди!

Ҳа, ёзинг шундай деб,
Гуллар япроғига,
Қоинотнинг мангу сўнмас чироғига,
Денгизларга ёзинг,
Едласин тўлқинлар,
Ватан, деб ўлганман,
Билмайман,
 билмайман,
Мен қачон кулганман,
Мен қачон кулганман?
Агар қўшиқларим
Ер юзини кўрса,
Улуғ жанглар ичра
Эл ёнида турса,
Ўша чоғ куламан,
Ўзлим биламан.
— Мен — Чили фарзанди!
Мен — Чили фарзанди!

III. КАМЕРУНЛИК ШОИР СУЗИ

Қоп-қораман, қораман,
Эй, оппоқ дўстим, бироқ
Менинг ғам тўла қалбим
Сенинг қалбингдан оқроқ.

Оппоқ дўстим, чидадим,
Қаҳру ғазабларингга.
Кўзимдан қон оқизиб,
Берган азобларингга.

Чидадим, оппоқ дўстим,
Ваҳший тўнғиздай келиб,
Гуллаб турган боғларим
Юрсанг ҳам хазон қилиб.

Чидадим, оппоқ дўстим,
Чидамай надир корим?
Узинг бўлгач ҳукмрон,
Ким ҳам тингларди зорим!

Чидадим, оппоқ дўстим,
Ризқим олганда, ё раб!
Ташиганингга ҳатто
Пешонамни қиртишлаб.

Мана, олгин, оғзингга,
Сиққанича ола қол.
Зулукдай сўргил, майли,
Ётиб сўргил, бемалол.

Чидайман, оппоқ дўстим,
Чиқаролмайман уним.
Не қилай буйруғингга,
Қолибди менинг куним.

Гапирсам агар, тайёр
Турар турмалар албат.
Нақ юрагим кўзлайди,
Пулемёту автомат.

Чидайман, оппоқ дўстим,
Бағримни қон қилсанг ҳам,
Билиб қўй, лек ҳеч қачон,
Бошимни қилмайман ҳам

Чидайман эртагача,
Юрагимда юрт оҳи...
Билгил, сенда дунёнинг
Ғазаб тўла нигоҳи!

IV. ҒАРИБ ҚУШИҚЛАРИ

1

Ҳаёлимда кўриб сани ҳайрон қолдим-ку,
Тополмай қиёсинг ўйлай-ўйлай толдим-ку.

Етим қўзичоқдек талпинурман сен томон,
Ёш бошимга шунча савдо сотиб олдим-ку,

Қайдасан-ҳей ғам-аламдин халоскорим деб,
Очиқ айтмоқликдин тилим то тиёлдим-ку.

Тилим тийиб, эй санамим, не ҳам орттирдим,
Адолат тилаб ўз қонимга бўялдим-ку?

Малҳам тилайдурмен бу жаҳондин жонима,
Термулиб, кўпларнинг қўйнига қўл солдим-ку.

Ҳеч ким парво қилмас бу ҳолима не ажаб,
Ўзи йўқ нарсани ахтариб уялдим-ку.

Сўнгким, эвоҳ, тошдан жала ёғди бошимга,
Эй, Ғарибо, тақрор тилим тишлаб қолдим-ку.

2

Паришондурмен, сирли наво келадир,
Воажаб, наво бирлан ғавғо келадир.

Солмиш бошимга не савдоларни тақдир,
Билмам, қачонким жонга оро келадир.

Савдоким — жоҳил, ҳолим айламиш забун,
Бари кун-кундан кўнглим аро келадир.

Эй кўнгил, сарҳуш ўл эл дуосин айлаб,
Бош эгиб сўнгким, Жамшид, Доро келадир.

Айтинг жўралар, токай уни кутгаймен,
Бахт деб қошимга ёки сахро келади.

Келгил эй сахро, кезай мен мажнунсифат,
Афтода ўлгум дебон Лайло келади.

Парвариш этгил умидингни гул каби,
Бахтинг етаклаб бир кун аё келади.

Истиқбол ёди кўтармиш руҳим юксак,
Кўнглим сўроқлаб кайфу сафо келади.

3

На сеҳринг бор, санамим,
Жоним жизлатиб қўйдинг,
Ўзлигимни унутдим,
Нени кўзлатиб қўйдинг.

Билмадим, юрагимга
Ё ишқ ўти кетдим,
Ахир, бўлмаса нечун
Ўзинг излатиб қўйдинг.

Сирдош тополмайдурмен
Розим очиқ айтгали,
Кўнглим лол чордеворга,
Шунча сўзлатиб қўйдинг.

Бағрим тилган асрорим,
Айтган эдим ниҳоят,
Тингламасдан ҳеч бирин,
Мени бўзлатиб қўйдинг.

Эй Ғарибо, ўзинг тут,
Кулмоқда аҳли ғаним,
Санамим, ғанимларга
Нега тузлатиб қўйдинг?..

4

Эй сабо, санамга
Дуои саломимни етказ,
Салом бирлан анго
Тахмири каломимни етказ.

Узи бир кўргузиб,
Олди-ла ҳаловатим тамом,
Қаломим қатида
Ишқ отлиғ инъомимни етказ.

Билмам надур уйқу,
То тонг қадар урармен туйноқ*,
Тонг каби мусаффо
Не аҳду паймонимни етказ.

Васли гулшан истаб,
Куйлармиш аҳли булбул зор-зор,
Умрим бахш этурман,
Истаги гулфомимни етказ.

Қоғоз узра тиздим
Гавҳари дур, хулласи мулким,
Эй дўстим, санамга
Бисоти анжомимни етказ.

Ғазалим, умримни
Бахш этдим жон бергали санго,
Хастамен, қошимга
Дилбари авомимни етказ.

Эй ғарибо, қарор қилдим,
Тамоми ишқ аҳлига,
Манго дилбар қўйган
Мажнун деган номимни етказ.

¹ Тўйноқ урмоқ (хоразмча)— жуда кўп юрмоқ, дайдице айланиб сайр қилмоқ.

V. БЕНЖАМИННИНГ ДОР ОСТИДА АЙТГАН ҚУШИҚЛАРИ

«Шу йилнинг 18 октябрь тонгида соат ўн еттидан ўн саккиз минут ўтганда Жанубий африкалик шоир Бенжамин МолоIZE осиб ўлдирилди. Бу хабар бутун дунёдаги тараққийпарвар инсониятнинг қаҳр-ғазабини қўзғатди».

Газета хабаридан

БИРИНЧИ ҚУШИҚ

Юртим боғин энди оралаб,
Сайр этишга чиққан маҳали,
Ниятларим гулин саралаб,
Тўлиқ айтиб улгурмай ҳали,
Дор остига олиб келдилар.

Боғлар сўлиб, зорланмиш гуллар,
Ким ҳам тинглар аянчли зорни.
Ростни куйлар тоза кўнгиллар,
Соҳибига қўшибон торни,
Дор остига олиб келдилар.

Майса узра шудринг ярқирар,
Билмайдир у надир хиёнат.
Майсазорда еллар ҳайқирар,
Ҳайқириқлар наҳот омонат?—
Дор остига олиб келдилар.

Йироқлардан безовта қушлар,
Ёзлагани келмоқда, ана.
Ёниқ кўнглим барин олқишлар,
Шул сабабдан балки хуфёна,
Дор остига олиб келдилар.

Булғанмишдир бугун қорага,
Шиша каби тип-тиник осмон.
Қора булут тушгач орага,
Еру Қуёш чекмоқда нолон,
Дор остига олиб келдилар.

Қайлардадир қимтинар зиё,
Зулмат ҳайдар киройи тонгни.
Қўкракларни чатнатар садо,
Қўкракдаги эзгу нидони
Дор остига олиб келдилар.

Кўпни билдим муносиб сирдош,
Лек қилмишлар сиримдан огоҳ.
Не кунларни кўрмоқда бу бош,
Хиёнатмас, диёнатни, оҳ,—
Дор остига олиб келдилар.

Эй она юрт, аёндир дардим,
Разолатга кўксимдир қолқон.
Нима деса дейишар ҳар ким,
Рози бўлинг бироқ, онажон!..
Дор остига олиб келдилар.

ИККИНЧИ ҚУШИҚ

Ларзон беради бошим узра дор,
Кўзларим бойли, олам мунча тор!
Ва лекин шаҳид кетарман ночор,
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

Дилда армонлар ушалмай қолмиш,
Уфқлар юзи қонга бўялмиш,
Сўнг не юраклар ундан ранг олмиш,
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

Дил йиғласа-да, юрарлар кулиб,
Ўз юртларида бегона бўлиб.
Кун кўрар улар паймона тўлиб,
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

Тасодифлар кўп, чексиз фалокат,
Ҳақгўй инсонни кутар ҳалокат.
Қабримда нотинч ўйларман, фақат
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

Тингла, эй, олам, қизиқ замондир,
Қонун бир ёну амал бир ёндир.
Бу тузум ёнсин, ёнмаса ёндир,
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

Авлодлар, мендан сизларга салом,
Кимки қилдирса ишларим давом!
Замон зайлига бермасдан ором,
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

Кун келиб, зулмат аро тонг кезса,
Жонсиз ўлкамга кирса жон, кезса,
Халқ билан иқбол ёнма-ён кезса,
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

Баҳра олиб Адолат нуридан,
Тахт қурмоқ бўлсам эл шууридан,
Панд едим ЖАРнинг зулми зўридан,
Ёдларми мани замону замин,
Асло ўксима, мағрур Бенжамин.

УЧИНЧИ ҚУШИҚ

Одамлар, қай бир дардим айтайин,
Неки амалдор-бари бетайин.
Тупроқнинг туби-тубига улар,
Виждонни олиб бориб кўмдилар.
Биттаси мансаб учун олтинин,
Баъзиси ҳатто сулув хотинин,
Бошқаси қизин инъом этдилар,
Имонни, эвоҳ, ҳаром этдилар.

Тик қарай олмас улар кўзимга,
Ханжар урарлар пинҳон кўксимга.
Майли, тупроққа қорилсин таним,
Буни унутмас асло Ватаним.
Неажаб, гиёҳ бўлиб кўкарсам.
Бенжамин номин юксак кўтарсам!
Кўнглим-яродор, буни туйдилар,
Армонни бугун молдай сўйдилар.

Амал курсиси жаллод қўлида,
Чангал кўкараар юрган йўлида.
Йўл йўқдир бизда ўйин-кулгига,
Дарс берар амалдорлар тулкига.
Урмимиз кечар шундай замонда,
Руҳимиз покдир сафо осмонда.
Шуни ҳам, эҳе, улар билмишлар,
Соф бу осмонни ифлос қилмишлар.

Ифлослик, дўстлар, замон коридир,
Билсангиз, бизлар софлик зоридир.
Ҳавога сепиб қўймишлар оғу,
Шу кунлар нафас олиш ғам, қайғу.
Ҳечким ҳечкимга билдирмас сирич,
Ишонч йўқолган, ҳаёт яширин.
Одамлар бири бирин ермишлар,
Гумонни байроқ қилиб юрмишлар.

Порахўр, ўғри, савдогар, фоҳиш,
Ҳозир нозир не қилса фармойиш.
Шундай яшяпмиз асли билсангиз,
Майлига устимиздан кулсангиз.
Бизнинг орада не кўп сотқин кўп,
Ўзни дегувчи жинс кўп жин кўп.
Элнинг кўнглида олий бир ният,—
Йўқолсин бизнинг фоҳиш жамият!

Зарурдир қайта қурмоқ ўлкани,
Эй халқим, қўлни қўлга бер, қани!
Эски тузумга келтиргин қирон,
Қолмасин ундан асло ном-нишон.
Ҳур, озод, эркин ҳаёт керакдир,
Ленин ғояси сочиб турсин нур!
Вале Бенжамин сўйилиб кетар,
Йўлингиз қутлуғ қоним ёритар...
Зарурдир қайта қурмоқ ўлкани!..

ТўРТИНЧИ ҚУШИҚ

I

Халқим этагин тутган,
Африкалик шоирман.
Оламдан йиғлаб ўтган,
Африкалик шоирман.

Элнинг зори кўнглимда,
Юрак қони гулимда,
Орзум қолди элимда,
Африкалик шоирман,
Амалдор, қон қусарсан,
Ҳали бир кун бўзларсан,
Шунда сўзим эсларсан,
Африкалик шоирман.
Отим менинг Бенжамин,
Оқмасин қўзёш сим-сим,
Дорга қараб туринг жим...
Африкалик шоирман.

2

Бу юртдаги
Казо-казолар,
Юрган йўли
Хато, хатолар.

Лек бу ҳақда,
Ҳеч бир вақтда,
Ҳеч кимсадан
Чиқмас садолар.

Бироқ биздан,
Ҳар бир сўздан,
Излашади
Сиё-сиёлар.

Дор остида,
Жон қасдида
Ки, жаллодлар
Имо-имолар.

Лаънат сенга,
Эй, амалдор!..

БЕШИНЧИ ҚУШИҚ

Ҳукмдорлар, йўқолинг,
Сизни бунда нетарман?
Эй онажон, хуш қолинг,
Сўнгги йўлга кетарман.

Умр экан омонат,
Еди мени хиёнат.
Кутар зилдай сукунат,
Сўнгги йўлга кетарман.

Мен учун яшаш оғир,
Бўлмиш замона охир.
Қалбим зирқираб оғрир,
Сўнгги йўлга кетарман.

Бошимга тушибди иш,
Қийин бунга кўникиш,
Ҳозир бари гўё туш,
Сўнгги йўлга кетарман.

Кўра олмасдан ҳатто,
Йигирма уч гулбаҳор.
Хазон бўлмоқда умрим,
Ёр тута олмасдан, ёр!

Африкалик шоир бу,
Маслагига доир-ку!
Онажон, чекманг қайғу,
Сўнгги йўлга кетарман.

ОЛТИНЧИ ҚУШИҚ

Уйлаб-ўйлаб,
Ҳаёт ҳақида,
Ҳақиқатни
Қилдим ақида.

Айтиб берай,
Тингланг, афсона.
Афсонамас,
Бу бир баҳона...

...Бир тўғрисўз
Дўстим бўларди.
Амалдорни
Эрмак қиларди.

Бир йиғинда
Тузлади уни.
У ҳам кейин
Тузлади буни,

Сўнг газетда
Босиб фелъетон,
Қийгиздилар
Бунга қора тўн.

Кўча-куйда,
Ҳар ёнда шов-шув,
Бошланибди
Шаҳардан қув-қув...

Дўстим кетди,
Узоқ сафарга.
Кўчди, рости,
Бошқа шаҳарга.

Зўр эди у,
Қатта истеъдод!
Чиқарибди
Унда яхши от.

Барорида
Ишлари яна.
У — Ҳақиқат,
Қилди тантана.

Келиб турар
Гоҳо бизга ҳам.
Ғанимларин
Босар қайғу, ғам.

Эй, амалдор,
Қилайин огоҳ.
Қазмоқдасан
Ўзинг учун чоҳ.

Бошинг тубан,
Бир кун кетарсан.
Ўз бошингга
Ўзинг етарсан.

Лаънат сенга,
Ваҳший ҳукмдор.
Энди осгил,
Тайёрман, тайёр!..

VI. УТМИШГА МАКТУБ

Жалолиддинга

Қир устида мағрур бир йигит,
Бургут каби боқарди нотинч.
Дилда қасос, қўлида қилич,
Қир устида мағрур бир йигит.

Юртнинг дарди, оҳи-фарёди,
Қалбин тирнар сотқинлар доғи.
Вужудига сингибди чоғи,
Юртнинг дарди, оҳи-фарёди.

Хўнграб-хўнграб Жайхун тўлғанар,
Элнинг ажал талвасасидан.
Хў, йигитнинг мунгли сасидан,
Хўнграб-хўнграб Жайхун тўлғанар.

Кўз нуридан яшин чақнайди,
Гулдирмомо тинглар оҳини.
Аму сезар унинг қаҳрини,
Кўз нуридан яшин чақнайди.

Кўз олдига келди ногаҳон,
Толон-тарож, қуллик, асорат,
Ва юртдошдан келган хиёнат,
Кўз олдига келди ногаҳон.

Олгудай у қуёшдан тилим,
Замин титрар қалтироғидан.
Зарур бўлиб қолса дафъатан,
Олгудай у қуёшдан тилим.

Қир устидан, хў, тепаликдан,
Йигит боқар, юраги ёниқ.
Босқинчилар кўринар аниқ,
Қир устидан, хў, тепаликдан!

ДЕЗДЕМОНАГА

Бу ёлгон, жоҳил дунёда,
Йўқ экан бахтинг, иқболинг.
Шу ҳақда ўксиниб сўзлар
Йўқотган паранг рўмолинг.

Тоғиб олганман мен уни,
Кўринди унда тимсолинг.
Қисматингни айтиб бўзлар,
Йўқотган паранг рўмолинг.

Қон ҳиди анқир ногаҳон,
Юрагим эзар заволинг.
Такрор Отеллони излар
Йўқотган паранг рўмолинг.

Жисмим қақшатар макрдан,
Кечган аянчли аҳволинг.
Неларнидир ўйлар, кўзлар...
Йўқотган паранг рўмолинг.

Тақдиринг ўйладингми ҳеч,
Қайларда қолди хаёлинг?
То ҳануз ўйлаймиз бизлар...
Йўқотган қонли рўмолинг.

Абдулла Қодирийга

Ўтган кунлар ўтгани бўлсин,
«Ўтган кунлар» қолгани бўлсин.
«Ўтган кунлар» ўзбегим фахри,
Ўқиб сабоқ олганим бўлсин.

Тақдирингдир «Меҳробдан чаён»,
Тириклайин ўтда ёқдилар.
Гувлаб чиқиб, бизларга аён,
Гала-гала бўлиб чақдилар.

Эллар ўқиб «Обид кетмон»ни,
Қаршингда бош эгиб турдилар.
Лекин кимдир олиб кетмонни,
Қайта бошингга урдилар.

Ўтган кунлар ўтгани бўлсин,
«Ўтган кунлар» қолгани бўлсин.
Юрак қўринг ўзбегим фахри,
Элга доврўф солгани бўлсин!

МУШТУМЗҰРДАН

Рост таъқиб этилганим, муштумзўрдан,
Рост бўлсин қутилганим, муштумзўрдан.

Вайсарди аҳли нокас давра қуриб,
Тинкам ҳам кетди қуриб муштумзўрдан.

Бири кар, бири чўлтоқ, ҳам қалтироқ,
Асрасин барча қулоқ муштумзўрдан.

Тоҳануз йўл изларди тазйиқ учун,
Олмасам бўлмас ўчим муштумзўрдан.

Батракман, бахтим борки келди Шўро,
Қутилдим юзи қаро муштумзўрдан.

ҲАЙНЕГА

Шоирлар тақдири бўлакдир, бўлак!
Келажакка ташлар умидвор назар.
Шу боис кимгадир бўлиб у эрмак,
Қимдандир жирканиб қилади хазар.

Қувғинда яшарлар, шодликдан холи,
Қўпда жонин овлаш ўйи банд этмиш.
Ва сўнгги авлодлар бахти-иқболи,
Хаёлини тамом мустаманд этмиш.

Тирикликда тинмай қилинар таҳқир,
Ҳар қадамда таъқиб этар хиёнат.
Улганидан кейин боғлаб муҳаббат,
Эсларлар, шоирга шу экан тақдир!..

БУРГУТ

(Эртак-достон)

Тоққа ёндаш —
Ям-яшил қишлоқ.
Унда ҳаёт
Қайноқдир, қайноқ.

Саховатли,
Манзурдир, манзур.
Чорва билан
Оламга машхур.

Мўл-кўлчилик
Ҳаддан зиёда.
Соф ҳавоси
Танга шифо-да!

Бир томони,
Тоққа туташ қир,
Бир томони,
Яйлов, даладир.

Сой бўйида,
Майин майсалар,
Завқ бағишлар
Шивирласалар.

Қачонлардир,
Ўтган замонда,
Тоққа туташ
Ўша томонда

Кун кўрарди
Ажиб бир йигит.
Паҳлавон, мард,
Исми-чи, Бургут.

* * *

Бургут — синчков
Кўзлари ўткир.
Ҳатто одам
Хаёлин ўқир.

Узи элчил,
Довруғдор мерган.
Юрт қўриқлаб,
Юргани — юрган.

(Ҳаммага тенг,
Хаммага одил.
Дилда борин
Айтарди дадил.)

Атрофни у
Кузатар сергак
Бироқ феъли
Қўрсроқдир андак.

* * *

Сўлим-сўлим
Эди бу қишлоқ
Заминдори
Юрар кайф тароқ

Тўй тўрида
Мўйловин бураб,
Кўнглига у
Тушганин сўраб,

Ўлтирарди,
Мисоли ҳоқон.
Тўкин эди,
Тўкин дастурхон.

Еб-ичарди
Ҳўкиз сингари.
Хизматдадир
Ешларнинг бари.

Бунда лекин
Кимдир кўринмас.
У ўйланди...
Ўйланди бир пас.

«Бургут йўқ-ку,
Нега келмайди.
Нега менга
Хизмат қилмайди?»

Боққан бўлсам,
Уруғ — аймоғин...
Қўтаради
Нега димоғин?»

Чақиртирди,
Ўйди қовоғин.
Уқала, деб
Чўзди оёғин.

Бургут томон,
Барча тикилди.
Ўтирганлар
«Хо-хо»лаб кулди.

Унинг ранги
Кетди бўзариб.
Таҳқир кўксин
Борарди ёриб.

Вужудида
Сезди у малол.
Қўлга олди
Ўзини дарҳол.

Одамларга
Термилди ёна.
Бўлиб ўтган
Ушбу ҳангома,

Тегди Бургут
Иззат-нафсига.
Сўнг ўқрайиб,
Басма-басига,

Шарт бурилиб,
Кетди, еб азоб.

Заминдорчи,
Қолди дарғазаб...

* * *

Қайси бир кун
Тарқалди миш-миш,
Қишлоққа ёв
Келаётганмиш.

Эл бағрида —
Аянчли ингроқ.
Заминдорни
Босди қалтироқ.

Хавфсираб у
Молу мулкидан,
Амалию
Узун илгидан

Буйруқ берди:
«Жарчилар, алҳол,
Ёвқурларим
Чорлангиз дарҳол.

Содиқ бўлса,
Қим бу масканга,
Тайёрлансин
Беомон жангга.»

* * *

Қир устида —
Қирдай бир махлуқ,
Девми деса,
Ўхшамайди, йўқ.

Кўзларидан
Олов сачратар.
Қараб турсанг,
Кўнглингга ботар.

Оғзи эса
Фордай, баҳайбат.

Юрт бошига
Келган касофат.

Елкасида
Ели селкиллар.
Бошқача бир
Аждардир, аждар.

Пастда қўйлар
Ётар қирилиб.
Бургут титрар,
Ғазаби келиб...

* * *

Аждар бирдан,
Бургутни кўриб,
Ўт пуркади
Бошин кўтариб

Бургут қалбин
Қуршаб олди ўч
Ва чулғади
Ғаройиб бир куч.

Ташланди сўнг
Шердай ўкириб.
Аждар пуфлаб
Ташлади суриб.

Пуфлаши-чи,
Мисоли бўрон.
Силжигани
Бермайди имкон.

Қамон тортди,
Қўзлаб кўзини.
Қонга белаб,
Аждар юзини,

Бамисоли
Момақалди роқ
Гумбурлади —
Даҳшатли ингроқ.

Қаҳри келди,
Тўла важоҳат,
Ўрмаларди
Тезкор касофат.

Бургут ҳидин
Искаб, оҳ тортиб,
Дуч келганни
Домига тортиб...

Қасирларди
Бургутнинг тиши.
Олдин ўтган
Мардларнинг иши

Ёдга тушгач,
Севинди ғоят.
Мадад бўлди
Тенгсиз жасорат!

Қиличини
Қиндан суғуриб,
Сўнгра бир оз
Энгашиб туриб,

Шундоқ, олдга
Қўндаланг тутди.
Аждар уни
Домига ютди.

Ёвуз Аждар
Тани тилиниб,
Қоқ иккига
Қолди бўлиниб...

Бургут бўлиб,
Ишидан шодон,
Терин артиб,
Боқди юрт томон!..

* * *

Заминдорнинг
Етти навқари,
Қўрқиб титрар
Симоб синғари.

Аждар ўлди,
Ўлгани аён.
Навкарлар-чи,
Севинди чунон.

Бургут қани?
— Ўлди у нокас.
— Ўлди, ў-лд-и...
Қайта тирилмас.

Бунга чиндан
Ишониб улар,
Қишлоқ сари
Чопиб кетдилар.

Қачон келар,
Дея хушхабар,
Қишлоқ аҳли
Бургутни кутар!

* * *

Етти навкар,
Келди юриб ғоз.
Қишлоқ аҳли
Чиқишди пешвоз.

Навкарбоши
Гердайиб туриб,
Сўз бошлади
Томоғин қириб:

— Тепаликда
Аждар ётарди,
У хотиржам
Хуррак отарди.

Босиб бордик,
Сездирмай аста,
Сўнг битказдик,
Кунин бир пасда.

Бургут асли
Ўзи қўрқоқ-да,

Қочиб қолди
Бошқа қишлоққа.

Бургут — қочоқ!
Наҳотки?.. Сабаб?..
Қимдир ҳайрон,
Қимдир дарғазаб.

Уша куни
Қилишди қарор:
«Қайтиб келса
Ҳайдалсин беор!»

Мол-мулкени
Бўлишиб дарров,
Сўнг уйига
Қўйишди олов..

* * *

Бургут ғамнок,
Йўқ эди мажол.
Тутун ичра
Сурарди хаёл.

Сўзлаб берди
Онаизори
Бўлган гапни
Тутаб оҳ-зори:

— Ҳасадгўй кўп,
Кўпдир беимон.
Юрт ишонар
Уларга ҳамон?!

Халойиқ жим...
Бир сўз деёлмас.
Гўё оёқ
Остида чўп-хас.

Бургут ёнди,
Чекиб надомат.
Устун чиқди,
Ахир, хиёнат.

Бўхтон ёққач,
Қадри-шаънига,
Бундай ҳаёт
Тегиб жонига,

Чўлга томон,
Кетди-ку чопиб...
Сирли бир ўт
Егач у топиб,

Шамшир мисол
Қанот битибди.
Алам билан
Учиб кетибди.

Лаънат ўқиб,
Елғон турмушга,
Айланиб у
Улкан бир қушга

Булутларни
Кесиб борарди.
Дарди кўнглин
Эзиб борарди.

Ўз-ўзига
Ненидир сўзлар.
У кимсасиз
Жойларни излар.

Кўринди, ҳў,
Юксак қоя ҳам.
Яшайин, деб
Ёлғиз, хотиржам

Одамлардан
Учди у йироқ.
Энди Бургут
Тинмай чекар оҳ!..

* * *

Қуйиб қаллоб,
Номард дастидан,
Учиб ўтар
Қишлоқ устидан.

Дардин ютар,
Асло айтолмас...
Одам бўлиб,
Ортга қайтолмас?!

Томирида
Юрт ишқи оқар.
Қоялардан
Соғиниб боқар!..

ОТА ҚАДРИ

(Бахши йўлидаги достон)

Меҳр-оқибатга, диёнатга, эътиқодга зор бўлиб қолди бу дунё. Орамизда ота-онага ҳурматсизлик, улар қариганда, қариялар уйларида зор-зор йиғлатиб қўйиш ҳоллари учраб туради. Ота-онасининг кўнглига озор берганлар, қарғишига дучор бўлганлар ҳеч қачон рўшнолик кўрмагай. Иншоолло, шундай кулфат меҳрсиз, бағри тошлар бошига ўз фарзандларидан қайтгай.

Эй ёронлар, озми элларда,
Хўрлаганлар ота-онасин.
Уйғонади ғазаб дилларда,
Хўрласалар ота-онасин.

Олманг ота-она қарғишин,
Кўзга суртинг улар олқишин!
Кўплар кўздан оқизиб ёшин,
Хўрлаб қўяр ота-онасин.

Ота-она жонини кунда,
Фидо этар фарзанд куйинда,
Кимдир қариялар уйинда,
Хўрлаб қўяр ота-онасин.

Юртни ўрламасин хиёнат,
Бош олиб кетмасин диёнат,
Қайда йиғлар меҳру оқибат,
Зорлантириб ота-онасин.

Дилда ёнар армон, айтаман,
Ҳамдам бўлиб имон, айтаман,
Эй азизлар, достон айтаман,
Ёдлаб элнинг ота-онасин.

Алқисса, Воянган деган юртда шоҳлар не хоҳлашса, шуни қилишган. Халқ билан иши йўқ, бошида юрт ташвиши йўқ. Фақат ўзин уйлаган, дуч келганни таптаб, тилига келганни сўйлаган.

Мудом чархлаб зулм ханжарин,
Шоҳлар кўнгил боғлашди зарга.
Неки ўйлаб топишса, барин
Айлантирди анъаналарга.

Воянганда бўйи бастига монанд, девқомат, арслондай бақувват бир йигит яшарди. Унинг исми Журъат эди. У адолатсизлик, шафқатсизликлардан тўйган, разолат домига тушиб куйган. Тақдир Журъатни гўдаклигида онасидан жудо этди. Отаси эса уни ота ўрнида ота, она ўрнида она бўлиб катта қилган. Шунинг учун Журъат отасини ўз жисмининг бир аъзосидек билади. Ундан ажралиш эса ўлим билан баробар.

Қисмат экан, асрлар оша шоҳ аждодлари чиқарган шафқатсиз фармон анъанага, урф-одатга айланиб қолган эди.

Қачонлардир берилган фармон:
«Қариганлар барчаси, бутун
Тоғ ортига — заҳарли илон
Мақонига элтиб ташлансун!»

Юртдан чиқиш мумкиндир,
Элдан чиқиш мумкинмас асло.
Анъаналар бор — жонга қийноқ,
Халқ бошига тушган бир бало.

Журъатнинг шу урф-удумга, анъанага қаҳр-ғазаби чексиз. У ёлғиз ўзи нима ҳам қила оларди? Отасига қўйган меҳри жўш уриб, тақдирдан нолиб, отасини тоғ ортига элтиб ташлашга шайланиб, оҳи-фиғони кўкни тутиб: «Мининг, отажоним, энди елкамга, Сизни олисларга олиб кетарман. Қариганда сигмадингиз оламга, Дардингизни дилга солиб кетарман» деб, отасидан уэр ўрагандай нолиди.

Мининг, отажоним, энди елкамга,
Сизни олисларга олиб кетарман.
Қариганда сигмадингиз оламга,
Дардингизни дилга солиб кетарман.

Кўзларим ачитиб бағрим тутайдир,
Сиздан узолмаган қарзим ўртайдир,
Виждоним, имоним мени силтайдир,
Энди маломатга қолиб кетарман.

Отажоним, сизсиз қандай яшарман,
Етим қўзичоқдек кўзим ёшларман,

Билиб, билмай ўзим жарга ташларман,
Бу турмушдан ҳориб, толиб кетарман.
Юрагимда асли йўқ экан Журъат,
Шул сабабдан ўртар мени хижолат,
Армон ўти ичра чекиб риёзат,
Армонимни дилга солиб кетарман.

Ота: «Болам, кўп ҳам қайғу-андуҳ чекаверма, айб сендамас. Дарҳол бир халтачага торвуз уруғидан тўлдир» деди. Журъат отасининг айтганини бажо келтириб, уни елкасига ортиб, дардини ичига ютиб, ўйлаб борарди...

Ўз отасин ким берар, ахир,
Тириклайин илон оғзига.
Юрагига ботарди оғир,
Жон тиқилиб келар бўғзига.

Елкасига отасини ортиб, Журъат йўл юрди, йўл юрса ҳам мўл юрди. У чўлу биёбонлар ошиб, шоҳларга нафрати тошиб борарди. Ёнтоқзордан ўтаётганда отаси Журъатга: «Ўғлим, энди торвуз уруғларини сеп. Шояд кўкаргай, биздек қийналганларнинг кунига ярагай» деди. Бу Журъатга отасининг охири илтимосидай туюлди. Отасининг овозини, нафасини қулоғига қўйиб олиб, бир қўли билан торвуз уруғларини ёнтоқзорга сепа бошлади.

Ниҳоят улар тоғ этагига етиб келдилар. Ота: «Болам, энди бир пас дамингни ол, ўлтирайлик, охири марта бир дийдорингга қараб олай», деди кўнгли бироз бузилиб. Лекин бунга ўғлига сездирмасликка уриниб табасум қилиб қўйди.

Шу жойда икки харсанг тош ёнма-ён турарди. Бирини пастроқ, иккинчиси баландроқ. Брига отаси, бошқасига Журъат ўтирди.

Журъат тоғ чўққиларига боқиб, қилаётган ишидан тутақиб, майсаларга тикилиб, кўзларидан ёшлар қуйилиб, еру фалакка: «Эй фалак, тингла оҳу додимни, Дардисар сирим сенга сўзлайин. Эй шамол, номард қўйгил отимни, Дардисар сирим сенга сўзлайин» деб илтижо қилди.

Эй фалак, тингла оҳу додимни,
Дардисар сирим сенга сўзлайин.
Эй шамол, номард қўйгил отимни,
Дардисар сирим сенга сўзлайин.

Мен бугун қарши бориб кўнглимга,
Отимни олиб келдим ўлимга,

Эй тоғлар, ғовлар бўлинг йўлимга,
Дардисар сирим сизга сўзлайин.

Йўлимда ўсган майин майсалар,
Оёқ остимга чангал қўйсалар,
Ярамга тинмай тузлар қуйсалар,
Дардисар сирим ёниб сўзлайин.

Аждаҳо мени еса бўлмасми,
Шундан сўнг ғариб кўнглим тўлмасми,
Руҳим аламдан ёнган кулмасми,
Эй руҳлар, дардим сизга сўзлайин.

Журъат дер, нолиш айлаб сабога,
Совургил, майли, сирим ҳавога,
Раҳм этманг мендай бахти қарога,
Авлодлар, дардим сизга сўзлайин.

Ота ёлғиз ўглининг, жигаргўшасининг чекаётган чек-сиз ғам-аламига чидолмай, ич-ичидан куйиб, Журъатни суйиб: «Полвоним, эй шерсифат ўғлоним, сенга бахт тилайман, ҳаётдан умидингни узма. Йигит киши ўзини тута билиши керак» деб, ўғлига таскин берди.

Шунда Журъат кўзда ёшини энги билан артиб, ота-сининг табассум қилиб турганига ҳайрон қолиб:

«Фарзанд деган номга жуда ҳам,
Зид иш тутдим — ғаш менинг кўнглим.
Илонларга ем қилмоқ бўлсам,
Юзингизда нечук табассум?», деди.

Ота ўғлига:

«Мен ҳам сендай шер каби олғир,
Кучга тўлган йигит бўлганман.
Қирқ йил бурун бобонгни, ахир,
Шу тош узра олиб келганман.
Бобонг эди дилкаш, мулойим,
Юзларидан ёғарди ёғду.
Бир невара кўришни доим,
Қилар эди, раҳматлик, орзу.
Қайтар дунё экан бу дунё,
Дилда қолиб кетар тугунлар.
Қўзимизни кўр қилар гўё,
Қалбимиздан чиққан тутунлар»

деб, жавоб қилди. Ота сўзида давом этиб, ўғлига далда бериб: «Болажоним, ўзингни ҳам қийнама, мени ҳам қийнама» деб насиҳат қилди.

Азал шундай қурилгандир бу жаҳон,
Нола чекиб, болам, ўзинг қийнама.
Уйнаб-кулиб ўлтирайлик бир замон,
Нола чекиб, болам, мани қийнама.

Кеча-кундуз бобонг хаёл сурдилар,
Неварамни кўриб ўлсам, дердилар,
Кўрмай, сенга Журъат исмин бердилар,
Нола чекиб, болам, ўзинг қийнама.

Бошинг тошдан бўлгай, ёлғиз Журъатим,
Кетдик энди, битди вақти-соатим,
Удумни бузишга етмас қудратим,
Нола чекиб, болам, мани қийнама.

Қайтар дунё экан, ўғлим, бу дунё,
Қисматимдан нола чекмасман асло,
Отанг тилар, бахтли бўлгил доимо,
Нола чекиб, болам, ўзинг қийнама.
Нола чекиб, болам, жоним қийнама.

Журъат отасининг шу сўзларини эшитиб, қилаётган ишини хиёнат билиб, виждон азоби жон-жонидан ўтиб турганда, фалакдан шундай нидо келди:

«Тиз чўкмагин тақдирга, тургин,
Бажар ақлинг, қалбинг буйруғин!»

Журъат келиб Журъат дилига, отасини олиб дафъатан, қайтиб кетди уйига. Ертўла қазиди. Ер тагида кичик бир уйча қурди, уни безади.

Ертўлага уни яширди,
Хўп асради бегона кўздан.
Нима топса-гутса таширди,
Ва чиқмади ота сўзидан.

Журъат олиб ота дуосин,
Яшар эди кўрган каби туш.
Бу ҳаётни жин урсайди жин,
Қийнар мудом бетиним ташвиш.

Ер тагида мудрар Ҳақиқат,
Отага йўқ ер юзида кун.
Чиқиб кўрсин, чиқса шу заҳот,
Қилинади ўлимга маҳқум...

Ота ертўлада ётаверсин. Энди гапни шоҳдан, эл-юрт бошига тушган кулфатдан, азоб-уқубатдан эшитинг.

Воянган шоҳи, вазирлару овчилари шикорда юриб эди. Бу гал уни ови келмади, дови келмади. У хафа бўлиб, овдан овсиз қайтиб келаркан, йўлда адашиб қолди. Уч кунга мўлжалланган озиғи-ю сувлари тугаб қолди. Ҳаз-ҳузурда яшаб юрган шоҳ очлигу сувсизликка чидай олмади. Ҳаммага ғазаб оловини пуркарди. Учини овчилардан оларди. Ҳамма ҳолсиз, мадорсиз. Улар узоқ-узоқларда бир дарахтни кўриб қолишди. Йўлни шу томонга бурдилар. Юриб-юриб денгиз бўйидан чиқиб қолдилар. Шу ерга, каттакон гужум тагига макон қурдилар.

Шоҳ бироз ором олгандан сўнг, чанқоғи такрор қийнаб, денгиз сувидан ичмоқчи бўлди. Шўрлиги учун ичолмади. Лаблари қуриб, томоғи қақраб, боши қалтираб, қаҳри қайнаб, икки овчи йигитга: «Қаердан бўлса ҳам сув, емиш топиб келингиз, бўлмаса танингизни бошингиздан жудо қилурман» деб, фармон берди-да ерга чўзилди.

Йигитлар оёқларини қўлларига олиб жўнаб кетдилар. Улар чарчоқдан юзлари қизариб, дудоқлари бўзариб, кўзлари оқариб, овлаш учун бирор нарса излардилар, сув ахтарардилар. Ҳолдан тойиб янтоқзор ичра йиқилдилар. Биттаси кўзини аранг очиб қараса, торвузлар думалаб ётарди. Тентираклаб туриб, бир торвузни узиб ёрди, еди. Дўстига ҳам едирди. Узларига келдилар. Бундоқ қарасалар, иккита қуён чопиб кетаяпти. Қуёнларни овлаб, торвузлардан отларига ортиб, тирик қолишларига хурсанд бўлиб, оғизлари қулоғига етиб денгиз бўйига қайтиб бордилар.

Шоҳ қуён гўшtidан пиширилган қовурдоқдан ва торвузлардан еб, кўзларини катта очиб атрофга қаради. Сув томонга қараган эдики, кўзларига сув остидан гавҳар кўринди.

Гавҳар оқмас сувнинг тубида,
Гўё боқар шоҳга жовдираб.
Ҳирси ёниб унинг қалбида,
Фармон берди мўйловин бураб:

«Шу гавҳарни ким олиб берса,
Ўз ерининг ҳокими бўлгай.
Фармонимга ким шак келтирса,
Тириклигин гўрга кўмилгай».

Фармон ўқилгач, бир йигитчани сувга тушишга ва гавҳарни олиб чиқишга буйруқ берилди. Бечора чуқур-

дан-чуқурга шўнғирди. Афсуски, сув тубига етолмасди.
Нафас келмай қоларди. Такрор-такрор шўнғиди. Ҳол-
дан толган йигитча қирғоққа аранг сузиб чиқди. Уни
яна сувга тушишга мажбур қилишди.

Қайнаётган сувдай шақирлар,
Йигит боши узра шўр денгиз.
Сув ютарди, сув эмас, заҳар,
Ўлим билан келарди юзма-юз.

Йигит ўлим ҳолатда яна қирғоққа талпинди.

Туширишди бошига тўқмоқ,
Сувнинг юзи қонга бўялди.
Кўкни тутди аянчли ингроқ,
Акс-садоси қирғоқда қолди.

Шоҳ Воянган мамлакати бўйлаб барча йигитларни
шу гавҳарни олиб бериш, ким уни олиб чиқолмаса, уни
ўлимга маҳкум этиш тўғрисида махсус фармон чиқарди.
Натижада юрт йигитлари қирилиб кета бошлади.

Давом этди тинмай шу аҳвол,
Ёзи билан кечаю кундуз.
Кўм-кўк денгиз ранги бўлди ол,
Тасвирига топилмайдир сўз.

Етим қолди қанча гўдаклар,
Йиғлашарди қайда деб, отам.
Сув ўрнига ичарлар заҳар,
Мамлакатда ҳукмрон мотам.

Эл юраги ғазабга тўлди,
Тўлиб кетди бу юрт офатга.
Қанча мардлар қирилиб бўлди,
Навбат келди энди Журъатга...

Журъат ўзи учун эмас, эл-юрт учун азият чекарди.
Шу аҳволда у ертўлага — отаси олдига тушди. Салом-
аликдан сўнг, Журъат отасига: «Ичолмадим, оғу тушди
ошимга, Куним битди, рози бўлинг, отажон. Тақдир
экан, кулфат тушди бошимга, Куним битди, рози бўлинг,
отажон» деб, хайрлашди.

Ичолмадим, оғу тушди ошимга,
Куним битди, рози бўлинг, отажон.
Тақдир экан, кулфат тушди бошимга,
Куним битди, рози бўлинг, отажон.

Ташламадим Сизни тоғдан ошириб,
Қўйдим токи ғанимлардан яшириб,
Ясавул турибди мени шошириб,
Куним битди, рози бўлинг, отажон.

Тубсиз оқмас сувга ўзим ташларман,
Гавҳар излаб, энди кўзим ёшларман,
Тилов тиланг, бир пас кўнглим хушларман,
Куним битди, рози бўлинг, отажон.

Жавоб беролмадим хизматингизга,
Лойиқ бўлолмадим ҳимматингизга,
Яхши сўз денг қарздор Журъатингизга,
Куним битди, рози бўлинг, отажон.

Титроқ босди ота вужудин. «Ўғлим, ёлғизим, нима гап? Қалбинг тўла изтироб, сабабини айт. Яширма ҳеч бирин мendan», деди отаси оппоқ қошларини чимриб. Журъат шоҳнинг денгиз бўйида ўтириб, сув тубидаги гавҳарни кўриб қолгани, уни олиб бериш учун мамлакат йигитларини сувга тушишга мажбур қилаётгани, ҳеч ким уни ололмаётгани ва йигитларнинг бири ҳам омон қолмаётгани, қирилиб кетаётгани ҳақида ҳикоя қилиб берди.

Ота ўрик гулидай оппоқ соқолини силаб, ўйлаб қолди. Носини тупуриб ташлаб сўради: — Борми ўша жойда дарахт? Журъат жавоб қилди: — Бир катта гужум бор. Шунда отанинг юзларига табассум балқди ва деди: — Гужум аро албат уя бор, ўша — бургут уяси, ўғлим. Билгил, гавҳар сувдамас, гужум устидаги бургут уясида. Сувда эса уядаги гавҳарнинг акси».

Журъат отасининг сўзларини ўнгитларини диққат билан тинглади. Қалбида умид туйғулари мавжланиб, оломон йиғилган денгиз бўйига келди.

Шоҳ Журъатга: — Туш сувга, — деб буюргач, у сувга тушмасдан, гужумга тирмашиб кетди. Шоҳ, вазиру уламолар Журъат қилмишидан «бу бола жиннининми?» деб кулишди.

У гужумга тирмашиб, бургут
Уясидан гавҳарни олди.
Барча боқар сақлашиб сукут,
Лек денгиздан акси йўқолди.
Шоҳ ялт этиб Журъатга қараб,
Савлат тўкиб юрди илгари.
Турар Журъат қўлида титраб,
Эл бошига етган гавҳари...

Оломон Журъатга таҳсинлар ўқиб, дуо қилди:
«— Журъат, бизлар сенга хайрихоҳ, Ахир, сенсан ха-

лоскоримиз». Шоҳ, қози ва вазирлар эса Журъатни сўроқ қила бошладилар.

Шоҳ: — Айтгил, қайдан билдинг бу сирни?

Журъат: — Қонимиздан ўтинг, айтаман.

Шоҳ: — Утдим.

Журъат: — Бўлак экан кексалар ўрни,

Ҳамон отам измин тутаман.

Шунда шоҳ ғазабга тўлиб: — Ҳали ҳам отанг тирикми? Удумимизни буздингми? Энди урф-одатимизни бузганинг учун ўлимга маҳкумсан, — деди-да, берган ваъдасин, сўзин унутиб, Журъатни қатл қилишга фармон чиқарди.

Энди гапни ертўлада ётган отадан эшитинг.

Ниманидир сезгандай гўё,

Ота қалби безовталанди.

Азоб берди гумон бир дунё,

Гумон ичра ловуллаб ёнди.

Тақдирини лаънатлаб шунда,

Ертўладан чиқди отилиб.

Қасос ортиб унинг дилинда,

Денгиз томон кетди у елиб.

Қай кўз билан кўрсин Отахон,

Журъатнинг қўл-оёғи боғлиқ.

Ҳатто қушлар йиғларди гирён,

Халқнинг юрак-бағри доғлиқ.

Ота шу аҳволни кўриб, ёлғиз ўғлининг гужум шохига осилаётганини кўриб:

«— Тўхтанг, тўхтанг, — қичқирди у,

Овозининг борича шу чоқ.

— Халқ бошига солдинг ғам, қайғу,

Инсоф борми тариқча, эй шоҳ?» деб,

гоҳ шоҳга, гоҳ халойиққа қараб: «Тинглагил, эй шоҳ, номард экансан, Яхшилик сенга асло ярашмас» дея дод солди.

Тинглагил, эй шоҳ, номард экансан,

Яхшилик сенга асло ярашмас.

Юрт бошиндаги минг дард экансан,

Яхшилик сенга асло ярашмас.

Сенга айтайин аввали бошдан,

Туғилгандирсан ёки ўйнашдан,

Шунинг учундир юрагинг тошдан,
Яхшилик сенга асло ярашмас.

Бу юрт сен каби жаллод кўрмади,
Йигитлар узоқ ҳаёт кўрмади,
Дастингдан улар озод юрмади,
Яхшилик сенга асло ярашмас.

Еронлар, бир тан бўлиб қўзғолинг,
Бу шоҳдан, пайти келди, ўч олинг,
Элимга келди ортиқ малолинг,
Яхшилик сенга асло ярашмас.

Шоҳ дарғазаб бўлди, кўзлари қонга тўлди, чапиб
бориб, чол бўйнига қилич урди. Ота боши кетди думалаб,
одамлар қолаверди вой-войлаб. Буни кўрган халойиқ
ортиқ чидолмади, унинг йўлини ҳеч ким тўсолмади.
Шоҳни бурда-бурда қилиб ташлашди, тоғдан ошириб
улоқтирдилар.

Отахонни дафн этдилар,
Уша гужум тагига мангу.
Сақлаб элда ота ҳурматин,
Мотам тутиб, чекдилар қайғу.

Унга қабр тошини қўйиб:

«Ота ёди ҳар он бағишлар,
Руҳимизга оташин туйғу.
Эл, юрт учун яшаган яшар,
Авлодларнинг қалбида мангу» деб

ёзиб қўйдилар унга.

Сўнг Журъатни ўзларига шоҳ қилиб кўтардилар.

Шу йўсинда, дўстлар, бир умр,
Юрт бўлибди жоҳилдан озод.
Офтоб сочди эл бошидан нур,
Шаҳру қишлоқ қилинди обод!

Журъатни юрт марказига олиб келиб, иззат-ҳурмат
билан бошига тож кийгиздилар. Журъатшоҳ кексалар
қариганда, уларни тоғ ортига элтиб ташлаш тўғрисидаги
урф-одатни бекор этди. Қарияларни ҳурматлаш, эъзоз-
лаш, уларга доимий ғамхўрлик қилиш хусусида фармони
олий чиқарди.

Халқ мақсад-муродига етиб, тўй-тамошо бошланди.

Замон галди, замон галди,
Ажойиб бир даврон галди.
Чириб ётган салтанатга,
Юраги пок инсон галди.

Айтай, айтай, шуни айтай,
Армонимиз жўшиб айтай.
Эй ёронлар, эл шодлигин,
Қўшиб айтай, қўшиқ айтай.

Ҳурмат гарак, ҳурмат гарак,
Бир-бировга мадад гарак.
Бирлик гарак, бирлик гарак,
Бирлашишга Журъат гарак.

* * *

Отахонлар яшасин,
Чипра дали-дали.
Онахонлар яшасин,
Чипра дали-дали.

Ким сўзласа ошкоро,
Чипра дали-дали.
Камол топсин тоборо,
Чипра дали-дали.

Ҳамма етсин мурода,
Чипра дали-дали.
Бахти бўлсин зиёда,
Чипра дали-дали.

МУНДАРИЖА

ЛАҲЗАЛАР

Қайта қурайлик	8	Эй, одамлар	48
Куй келмоқда	10	Актёрлар	50
Хоразмда баҳор	11	Арман элин соғиниб	51
Тундаги ёлғизлик	12	Тингла, маликам	53
Тошкентдан гапираман	14	«Дарё бўйидан»	54
Рус ўрмонларин соғиниб	16	Сўзига амал қилмаган	
Эл соғинчи	18	ёмон	55
Сеҳрли капалак	19	Фарзандларимга	57
Бўйтерак	20	«Адолат дори қурилса»	58
Ариқ бўйи	20	Қушча ва йўловчи	59
«Узоқ-узоқ сафарга»	21	Бир лаҳза	60
Ҳамқишлоқларимга	22	Қонун	61
«Қўлингиздан ўлсам-эй»	23	«Осмон қаттиқ...»	62
Яхшиликнинг ёвлари	24	«Яшар экансан ўзингни	
Юлдузим	25	четлаб»	63
Тоғда	26	Тошкентлик қизларга	64
«Ҳаётни кўриб-кўриб»	27	«Телба ўзича сўзлар йўл-	
Ҳолат	28	да»	65
«Ўриндиқда ўлтирардик		Стол	66
ёнма-ён»	29	«Кеч куз эди»	67
Невара ҳикояси	30	Мен — юрагим қўлиман	68
Куз	32	«Билса эди, о, гулчечак-	
Баҳорни изларман	34	лар» (Ҳайнедан)	70
Дилафрўз	35	Қушчалар	71
Хаёллар	36	«Шохдан шохга қўниб»	72
Томчи ёш	38	«Қушларни деймиз»	73
Дунё ташвишлари	39	Эртакда қолди	74
Бир қарич гиёҳ (Фикрат		«Юлдуз,, сени севишимни	
Содиқдан)	41	биламан»	75
«Жиринглади телефон»	42	«Ҳали ҳам унутмадим»	76
Ўз тилим	43	2017 йилнинг шеъри	77
«Болалик чоғларимиз»	43	Сенинг ёдгоринг (Аҳад	
Қилар ҳар ким билганин	44	Мухтордан)	78
Онамга хат	45	Баҳорни соғиниб	79
Гужум	46	«Далаларни ҳали қор»	80
Узр	47	«Тун. Ухлар. қишлоқ»	81

Бу — менман	82	«Шабнам қўниб япроққа»	118
Динор дўстга	83	«Ишонаман, ишонаман бах- тимга»	119
Аттестация	84	«Бир болакай қамиш бар- гидан»	120
Гуруҳбозлар	86	«Қуёш ҳақда ўйлардим»	121
Нима қиламиз?	88	Қиш	122
Товуқ ва симоб пантомима- си	90	«Гулбахор бағрига» . . .	123
Қарға ва булбул	91	«Канал бўйида иккита уй бор»	124
Кексалар гурунги	93	«Қачон кўрманг, сўроқ белгиси»	125
Мажнунтол	94	Шам	126
«Жимирлатар денгиз бетин шаббода»	95	Кунгабоқар	127
Қалам	96	Қум ва қуёш	128
«Ер айланмоқда»	97	Тўртликлар ва туюқлар .	129
Кўзи очилди	98	«Гулзор ичра кирсам» .	129
«Мана, илҳом келди қо- шимга»	99	«Теракнинг учига илинибди ойбалдоқ»	129
Ишқим ва рашким	100	«Қачонлардир, кимнидир бирова»	129
«Баҳор келди очилиб» .	101	«Битта ошнам бор»	129
Ирода	102	«Иши тушса гар»	129
«Йўлак бўйлаб борар эдик учавлон»	103	«Туғилганда бир парча эт- нинг»	129
«Муҳаббат осмонининг юл- дузи»	104	Тоғ ва инсон	130
«Амударё бўйлари»	105	«Қалбим — денгиз»	130
Туя билан кучук	106	«Қилолмасанг бир савоб»	130
Шер билан маймун	107	«Қиш келиб, қуритиб йўқо- таман дер»	130
Саккизликлар	108	«Бировлар етказса ғам» .	130
«Тоғ бошидан шаршара»	108	Товламачи	130
«Ҳақсизликни кўрган ма- ҳали»	109	Эзгулик ва қабиҳлик . . .	130
Манзара	110	ҚУШИҚҚА ЧУЛҒАНГАН ОРЗУЛАР	
«Сизни энди асло севмай- ман»	111	Адолат қўшиғи	132
«Одамларга ором бағиш- лар»	112	СССР	133
«Туш кўргим келади» . . .	113	Авайлангай	134
«Замин туташган кўкка» .	114	Мувашшаҳ	135
«Изғириндан боғлар ялан- ғоч»	115	Пахтакорларга	136
«Тўхтанг чидам билан, ма- тонат билан» (Ҳайне- дан)	116	«Гар кимнингки меҳри, ҳаёси бўлмас»	137
«Сарғайган барглар»	117	Ўйларим	138

Эй, Жайхуним	139	Доҳий Ленин ижоди	184
Шул асал сўзи билан	140	Беш йилликдан бош йил- ликка	185
Гўзал экан	141	Хоразмнинг гўзали	186
Сўроқлаб	142	Офобим	188
Инсон учун	143	Кимга айтай сенга айтма- сам	189
Армон қолмагай	144	Кўришгунча	190
Излаб	145	Октябрь тенгдошига	191
Узга сайёраларга	146	Бир гап айтай қулоғингга	192
Кутиш	147	Куйлайман	193
Утасан-да, қайтасан	148	Ўзбекистон	194
Пахтакордурсан	149	Кумуш толалар	195
Сайр этгали	150	Рухсатинг	196
Қувлама	151	Деҳқон қўшиғи	197
Давронимдан	152	Айтгил Гули	198
Дилбаро	153	Ихтиёрим қўлингда	199
Гул япроғи узра	154	Гулзор Ватанданман	200
Унутмам	155	Тебранур	201
Тимсолингми	156	Ота-она дуоси	202
Яйрагум бор	157	Шифокорим	203
Сезмадингми	158	Қуёш бўлиб боқаман	204
Устоз	159	Янгиарифим	205
Ишқинг билан	160	Бахтиёр қиз қўшиғи	206
Тарк этмасман	161	Юраккинанг кўнарми	207
Қадаҳ	162	Тошкентликлар	208
Шаҳримиз — Урганчимиз	163	Сенсиз қандай яшарман	209
Севдим	164	Чин муҳаббат нафаси	210
Бор учун	165	Тўлқинлар	211
Эй, навбаҳор	166	Яширма	212
Демабмидим	167	Ташаккур	213
Қайда	168	Тоғлар ўйлармиш	214
Ёлинмагил юрагим	169	Осмонимиз тиниқ бўлсин	215
Ширин	170	Қизгина	216
Парвонаман	171	Сулув қизлар шарофати	217
Япроқлар	172	Дуторинг бўлсам	218
Нозанинким	173	Ахтариб	219
Эй, юрак	174	Куйлаб юрарсан	220
Кўнглимда баҳор яшнар	175	Тополмас	221
Қўшиқ дарди	176	Холли қиз	222
Термилтириб	177	Кўринмасанг бўлмасмиди	223
Куз ва баҳор	178	Мавридсиз муҳаббат	224
Ноз этар	179	Доройтут	225
Шайдо денглар	180	Қараманг	226
«Илтимосим олиб, жоним»	181	Яшасин Ўзбекистон	227
Тонг чоғида	182		
Кўзларингга боққанимда	183		

Советлар давронида	229
Тошкент гаронаси	231
Қорақалпоқ гўзали	233
Майлими	234
Дўстингман деб	235
Айлади	236
Норгулим	238
Яхшига яхшиман	240
Пахтакор табассумидан	241
Ургилай	243
Чиройли	244
Келсанг агар	246
Тожик қизига	248
Анорасан	249
Огаҳий ғазалига мухаммас	250
Огаҳий ғазалига мухаммас	251
Муҳаммад Али ғазалига мухаммас	252
Муҳаммад Али ғазалига мухаммас	253
Хоразмча куйлайман	254
Тупроғингни ўларман	255
Янги замон завқи	256
Бикажон	258
Нозвой бўйли	259
«Дилбаримнинг кўнги хушлаб»	259
Эй, ёронлар	260
Шерозий	261
Айтсамми ё айтмасам	262
Хоразм ифтихори	263
Юлдузимга боқаман	264
Ё саннандир ё маннан	265
Завқи сафоси борми	266
Келар сени ўйлагим	267
Шакар духтар	268
Гал десанг	269
Кўнгил бериб	270
Гавҳаргинам	271
Нега уяласиз	272
Гаракмас	273
Бордир	274
Уйнашар	275
Мовий кўзлигим	276
Ишқ баёни	277
Галишингнан айланан	278

Висол орзуси	279
Эй, сўлим муҳаббат	280
Табибим бўл	281
Ойжамол	282
Галсинлар	283

АЖДОДЛАР МОНОЛОГИ

Аваз Утар монологи	258
Қисматим ўйлаб	285
Янглиш	286
Уликлик ва тириклик	287
«Табиатим қизиқ азал, задош»	288
«Йўлга чиқди бир сайёҳ»	289
«Бойчечак бечора сўна бошлади»	290
Шоир келаяпти	291
Ёлғиз ўзим	292
Экан	293
Армонлар	294
Зор этмиш	295
Чақмишлар	296
«Замонким, бу бошима»	297
Қалтироқ шоҳ	298
Бўлмагай	299
Пабло Неруда монологи	300
Камерунлик шоир сўзи	302
Ғариб қўшиқлари	304
Бенжаминнинг дор остида айтган қўшиқлари	307
Биринчи қўшиқ	307
Иккинчи қўшиқ	308
Учинчи қўшиқ	309
Тўртинчи қўшиқ	310
Бешинчи қўшиқ	311
Олтинчи қўшиқ	312
Ўтмишга мактуб	314
Жалолиддинга	314
Дездемонага	315
«Ўтган кунлар ўтгани бўлсин»	316
Муштумзўрдан	317
Ҳайнега	318
Бургут (эртақ-достон)	319
Ота қадри	329

Литературно-художественное издание

САФО АЧИЛ

ЗАДУШЕВНЫЙ РАЗГОВОР

стихи, песни, поэмы

Художник *А. Мамаджанов*

Ташкент, издательство Литературы и искусства им. Гафура Гуляма

На узбекском языке

Адабий-бадий нашр

САФО ОЧИЛ

АЙТСАММИ Е АЙТМАСАМ

шеърлар, қўшиқлар, дostonлар

Редактор А. Аҳмедов
Расмлар редактори А. Кива
Техн. редактор Э. Саидов
Корректор Ш. Собирова

ИБ№ 4443

Босмахонага берилди 22.09.89. Боғишга рухсат этилди 28.11.89. Р 02848. Формат 84 x 108¹/₂, Босмахона қоғози № 1. Адабий гарнитурга Юқори босма.
Шартли босма л, 18,06 Шартли кр. отти:к. 18,06. Нашр л.10,51. Тиражи 5000.
Заказ № 1248. Баҳоси 5 с. Шартнома № 50 — 89.

Гафур Гулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 700129, Тошкент, Навоий кўчаси, 30

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва кигоб савдоси ишлари Давлат комитети «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлашмасининг Бош корхонаси, Тошкент — 700129, Навоий кўчаси, 30